

310073

UNIVERZA KRANJCA V MARIBORU

21324/
2, 1966

Računica

za

obče ljudske šole.

Izdaja v treh delih:

Druga stopnja.

Spisal

Dr. Fr. vitez Močnik.

C. K. PATENTIRANA ŠKOLSKA.
60 17. 55 h

V cesarski kraljevi zalogi šolskih knjig na Dunaju.

1916

Sp. 11. 12. 50. Ja

510013

Računica

2a

o b ě l j u d s k e š o l e

Izdaja v treh delih:

Druga stopnja.

Spisal

Dr. Fr. vitez Močnik.

Tiskana brez premene kakor leta 1914

C. K. KATLACA ŠR. KILIGA.

K 55 h

V cesarski kraljevi zalogi šolskih knjig na Dunaju.

1916.

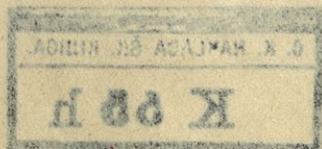
21324 / 2. izd. 1916

Šolske knjige, v c. kr. zalogi šolskih knjig na svetlo dane,
se smejo prodajati samo po ceni, ki je povedana na čelni
strani.

Pridrzujejo se vse pravice.

9 10013

Prvi oddelek.

I. Računanje od ene do tisoč.

1. Poznavanje števil od ene do tisoč.

a) Ponavljanje števil od 1 do 100.

1. Kako se imenujejo naslednja števila:

2 des. 7 ed.? — 5 des. 0 ed.? — 3 des. 1 ed.? — 8 des. 6 ed.?
 1 des. 1 ed.? — 6 des. 4 ed.? — 7 des. 0 ed.? — 1 des. 9 ed.?
 2 des. 7 ed. = sedem in dvajset.
 5 des. 0 ed. = petdeset.

2. Čitaj naslednja števila:

46, 87, 60, 35, 51, 84, 16, 30, 78, 26;
 20, 18, 66, 73, 42, 34, 89, 71, 19, 37;
 63, 36, 85, 58, 12, 21, 94, 49, 75, 57.

3. Razstavi naslednja števila v desetice in ednice:

39, 70, 54, 23, 17, 41, 68, 76, 27, 53;
 91, 67, 13, 40, 77, 69, 11, 28, 50, 44;
 14, 81, 32, 59, 64, 47, 16, 61, 52, 25.

39 = 3 des. 9 ed.

70 = 7 des. 0 ed.

4. Zapiši naslednja števila sè številkami:

7 des. 9 ed. — 2 des. 8 ed. — 6 des. 0 ed. — 5 des. 7 ed.
 1 des. 2 ed. — 4 des. 6 ed. — 5 des. 3 ed. — 9 des. 2 ed.
 8 des. 0 ed. — 1 des. 5 ed. — 4 des. 8 ed. — 2 des. 1 ed.

5. Zapiši sè številkami:

štiri in devetdeset, — ena in dvajset, — pet in šestdeset, —
 šest in sedemdeset, — osem in petdeset, — enajst, — devet
 in osemdeset, — tri in štirideset, — devetnajst, — ena in
 devetdeset.

b) Številni prostor razširjen do 1000.

1 d. 2 d. 3 d. 4 d. 5 d. 6 d. 7 d. 8 d. 9 d. 10 d.

.....										1 st.
.....										2 st.
.....										3 st.
.....										4 st.
.....										5 st.
.....										6 st.
.....										7 st.
.....										8 st.
.....										9 st.
.....										10 st.

10 desetice je 1 stotica = sto,

20 „ ste 2 stotici = dvesto,

30 „ so 3 stotice = tristo

i. t. d.

100 desetice je 10 stotic = tisoč = 1 tisoč.

4. mesto tisočice	3. mesto stotice	2. mesto desetice	1. mesto ednice	
1	0	0	0	= 1 tisočica 0 st. 0 d. 0 ed. = 1000
	7	0	0	= 7 st. 0 d. 0 ed. = 700
	4	6	0	= 4 st. 6 d. 0 ed. = 460
	3	9	8	= 3 st. 9 d. 8 ed. = 388
	2	0	5	= 2 st. 0 d. 5 ed. = 205

1. Čitaj: 600, 900, 300, 800, 500, 400, 200, 100, 1000.

2. Zapiši se številkami:

štiristo, — sedemsto, — tristo, — tisoč, — osemsto, — dvesto,
— petsto.

3. Čitaj: 720, 530, 280, 910, 650, 470, 550, 360, 190.

4. Zapiši sè številkami:

tristo in deset, — štiristo in šestdeset, — sto in petdeset, — sedemsto in devetdeset, — dvesto in dvajset, — osemsto in sedemdeset, — dvesto štirideset.

5. Kako se imenujejo naslednja števila:

2 st. 6 d. 5 ed.? — 1 st. 0 d. 9 ed.? — 3 st. 7 d. 2 ed.?
 5 st. 4 d. 8 ed.? — 9 st. 3 d. 1 ed.? — 7 st. 0 d. 6 ed.?
 8 st. 5 d. 1 ed.? — 4 st. 2 d. 7 ed.? — 6 st. 9 d. 3 ed.?
 2 st. 6 d. 5 ed. = dvesto pet in šestdeset.
 1 st. 0 d. 9 ed. = sto in devet.

6. Čitaj naslednja števila:

6. 493, 278, 127, 306, 754, 249, 532, 181, 575, 446;
 7. 304, 187, 936, 215, 663, 158, 471, 842, 489, 355;
 8. 796, 354, 863, 501, 246, 264, 426, 462, 624, 642.

7. Razstavi naslednja števila v stotice, desetice in ednice:

9. 378, 506, 483, 735, 167, 802, 415, 541, 856, 212;
 0. 143, 326, 947, 859, 625, 534, 711, 401, 746, 817.
 378 = 3 st. 7 d. 8 ed.
 506 = 5 st. 0 d. 6 ed.

8. Zapiši naslednja števila sè številkami:

4 st. 6 d. 1 ed. — 8 st. 7 d. 2 ed. — 9 st. 8 d. 3 ed.
 7 st. 3 d. 8 ed. — 5 st. 4 d. 9 ed. — 2 st. 1 d. 6 ed.
 1 st. 3 d. 6 ed. — 6 st. 5 d. 7 ed. — 3 st. 2 d. 4 ed.

9. Zapiši sè številkami:

dvesto osem in štirideset, — sto sedem in petdeset, — petsto in štiri, — šeststo dve in osemdeset, — tristo in dvanajst, — sedemsto tri in dvajset, — štiristo ena in štirideset.

10. Razstavi v desetice in ednice:

9. 325, 890, 567, 424, 671, 127, 573, 918, 256, 602;
 7. 618, 143, 983, 706, 358, 549, 557, 831, 470, 245.
 9. 325 = 32 d. 5 ed.

11. Razstavi v stotice in ednice:

534, 319, 864, 422, 148, 781, 260, 570, 408, 902.
 534 = 5 st. 34 ed.

12. Zapiši števila, ki obsegajo:

- a) 10 d. — 60 d. — 28 d. — 75 d. — 91 d. — 54 d.;
 b) 17 d. 8 ed. — 43 d. 4 ed. — 89 d. 7 ed. — 60 d. 3 ed.;
 c) 3 st. 75 ed. — 7 st. 95 ed. — 6 st. 80 ed. — 2 st. 9 ed.

13. Koliko vinarjev je 1, 2, 3, . . . 9 kron?

14. Izpremeni v vinarje (beliče = h):

3 K 57 h — 7 K 26 h — 8 K 58 h — 1 K 73 h

5 K 80 h — 9 K 50 h — 6 K 4 h — 3 K 8 h.

3 K 57 h = 357 h, 6 K 4 h = 604 h.

15. Razstavi v krone in vinarje:

725 h, 864 h, 914 h, 850 h, 506 h, 701 h.

725 h = 7 K 25 h, 506 h = 5 K 6 h.

16. Koliko dm je 1, 2, 3, . . . 9 m?

17. „ cm je 1, 2, 3, . . . 9 dm?

18. „ cm je 1, 2, 3, . . . 9 m?

19. Koliko cm so:

3 m 28 cm, 2 m 43 cm, 1 m 50 cm, 8 m 5 cm?

7 m 6 dm 5 cm, 9 m 1 dm 8 cm, 5 m 7 dm?

20. Izpremeni na m, dm in cm:

248 cm, 432 cm, 541 cm, 958 cm, 157 cm, 619 cm;

570 cm, 910 cm, 230 cm, 109 cm, 703 cm, 902 cm.

21. Koliko l je 1, 2, 3, . . . 9 hl?

22. Izpremeni na l:

7 hl 43 l, 8 hl 27 l, 6 hl 48 l, 9 hl 50 l, 1 hl 7 l.

23. Čitaj za hl in l:

283 l, 154 l, 912 l, 439 l, 840 l, 305 l, 708 l.

24. Koliko dkg je:

1 kg, 7 kg, 9 kg? 5 kg 29 dkg, 8 kg 71 dkg, 4 kg 3 dkg?

25. Izpremeni na kg in dkg:

832 dkg, 595 dkg, 273 dkg, 690 dkg, 309 dkg, 801 dkg.

26. Koliko kg je:

1 q, 5 q? 3 q 82 kg, 1 q 56 kg, 4 q 2 kg?

27. Čitaj za q in kg:

912 kg, 578 kg, 892 kg, 940 kg, 708 kg, 301 kg.

2. Seštevanje ali prištevanje.

Seštevanje na pamet.

a.

Izdelaj vsako vrsto do prve najbližje stotice:

1. $1 + 2$	4. $3 + 3$	10. $4 + 6$	16. $102 + 2$
$1 + 2 = 3$	5. $1 + 4$	11. $1 + 7$	17. $101 + 3$
$3 + 2 = 5$	6. $4 + 4$	12. $6 + 7$	18. $203 + 4$
i. t. d.	7. $3 + 5$	13. $5 + 8$	19. $404 + 5$
2. $2 + 2$	8. $5 + 5$	14. $8 + 8$	20. $503 + 6$
3. $2 + 3$	9. $2 + 6$	15. $8 + 9$	21. $806 + 8$

b.

22. $20 + 30 =$	23. $80 + 40 =$	24. $37 + 20 =$	25. $58 + 60 =$
$40 + 20 =$	$70 + 60 =$	$59 + 30 =$	$79 + 50 =$
$60 + 20 =$	$40 + 90 =$	$18 + 70 =$	$164 + 30 =$
$90 + 10 =$	$150 + 20 =$	$93 + 10 =$	$359 + 50 =$
$70 + 30 =$	$240 + 60 =$	$27 + 80 =$	$505 + 400 =$
$50 + 50 =$	$380 + 70 =$	$39 + 90 =$	$785 + 200 =$

Izdelaj vsako vrsto do 1000 ali vsaj blizu do 1000:

26. $10 + 30$	28. $20 + 40$	30. $27 + 50$	32. $9 + 70$
27. $30 + 20$	29. $10 + 60$	31. $13 + 20$	33. $56 + 90$

c.

34. $37 + 12 =$	35. $68 + 32 =$	36. $124 + 15 =$	37. $214 + 325 =$
$45 + 13 =$	$36 + 35 =$	$273 + 18 =$	$123 + 208 =$
$65 + 14 =$	$54 + 46 =$	$341 + 27 =$	$341 + 353 =$
$38 + 21 =$	$27 + 45 =$	$576 + 42 =$	$407 + 279 =$
34. $37 + 12 = 37 + 10 + 2 = 49$			
37. $214 + 325 = 214 + 300 + 20 + 5 = 539$			

Izdelaj vsako vrsto do 1000:

38. $1 + 16$	40. $9 + 25$	42. $21 + 53$	44. $42 + 105$
39. $17 + 17$	41. $3 + 48$	43. $18 + 61$	45. $1 + 214$

d.

46. Kmet ima 70 ovác in jih kupi še 60; koliko jih ima zdaj?

47. Neka vas je štela 120 hiš, a poslednja leta so prizidali še 20 novih; koliko hiš šteje zdaj?

48. Oče je volil sinu 450 K, hčeri pa 500 K; koliko obema skupaj?

49. Mesec sušec ima 31, mali traven 30 dni; koliko oba skupaj?

50. Delavec je imel v hranilnici 185 K, pozneje je vložil še 20 K; koliko ima zdaj v hranilnici?

51. Nekdo posodi sosedu 346 K, drugemu 400 K; koliko obema?

52. Konjar kupi konja in plača takó 235 K, a ostane še 120 K dolžan; za koliko je kupil konja?

53. Kmet je prodal za 518 K žita in za 350 K sená; koliko je iztržil vsega skupaj?

54. Kmet prodá dva hl vina, prvega za 62 K, drugega za 76 K; koliko dobi za oboje skupaj?

55. Kmet nažanje na eni njivi 107, na drugi 65 hl pšenice koliko na obeh njivah?

56. Neki kmet dá v najem troje zemljišč: prvo za 95 K, drugo za 130 K, tretje za 105 K; koliko najemnine dobi od vseh treh zemljišč?

57. Tine je imel 2 K 26 h, stric mu dá 30 h; koliko ima zdaj?

58. Nekdo daje vsak dan po 2 K 32 h za hrano in 1 K 40 h za druge potrebščine; koliko izdá vsak dan?

Pismeno seštevanje.

Pri pismenem seštevanju se zapiše število pod število takó, da stojé ednice pod ednicami, desetice pod deseticami, stotice pod stotícami, potem se naredi črta, pod katero se zapiše vsota (suma) seštetih števil.

1. 32

53
—
85

2. 12

34
41
—
87

3. 22

13
61
—
96

Seštevati se pravi: iskati število, katero je dvema ali več številom enako. Števila, ki jih seštevamo, imenujejo se postavki ali seštevanci; a število, ki se pri seštevanju dobí, imenuje se vsota (suma).

4. 21	5. 17	6. 33	7. 214	8. 15
13	40	14	132	3
25	32	21	301	740
9. 68	10. 21	11. 49	12. 54	13. 29
24	18	36	60	7
92	35	68	78	92
14. 5	15. 28	16. 42	17. 80	18. 78
87	51	15	93	98
30	62	63	8	60
37	49	74	39	3

Zapiši v nalogi **19.** in **20.** naznanjene postavke drug pod drugega in jih seštej:

$$19. 76 + 47 + 39 + 56 + 34 =$$

$$20. 97 + 35 + 50 + 8 + 67 + 41 =$$

Seštej naslednja števila a) po navpičnem, b) po vodoravnem ali ravnolóžnem redu:

	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.
29.	17 +	21 +	25 +	29 +	33 +	31 +	27 +	23
30.	36 +	39 +	42 +	45 +	48 +	51 +	54 +	57
31.	61 +	65 +	69 +	73 +	77 +	81 +	85 +	89
32.	95 +	91 +	87 +	83 +	79 +	75 +	71 +	67
33.	64 +	61 +	58 +	55 +	52 +	49 +	46 +	43

Seštej takisto:

	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.	41.
42.	62 +	16 +	6 +	44 +	50 +	33 +	2 +	72
43.	25 +	27 +	36 +	60 +	8 +	42 +	57 +	31
44.	42 +	28 +	38 +	26 +	20 +	9 +	49 +	15
45.	30 +	53 +	24 +	7 +	33 +	90 +	67 +	10
46.	4 +	29 +	70 +	38 +	14 +	78 +	17 +	61
47.	24 +	3 +	93 +	57 +	76 +	25 +	80 +	59

48. Seštej vsa števila od 21 do 30.

49. " " " " 31 " 40.

50. " " " " 41 " 50.

51. " " " " 61 " 70.

52. " " " " 81 " 90.

53. 245	54. 144	55. 39	56. 187	57. 260
118	350	140	238	537
207	169	251	9	71
339	222	362	453	8

58.	59.	60.	61.	62.	63.
64. 123 + 132 + 213 + 312 + 9 + 36					
65. 231 + 4 + 86 + 233 + 206 + 102					
66. 7 + 321 + 134 + 174 + 118 + 60					
67. 140 + 127 + 5 + 29 + 32 + 158					
68. 87 + 306 + 217 + 217 + 145 + 6					
69. 201 + 53 + 8 + 8 + 173 + 235					

70. Imam štiri števila: prvo je 139, vsako drugo pa za 65 večje od prejšnjega; koliko je *a)* drugo, *b)* tretje, *c)* četrto število in *d)* kolika je vsota vseh štirih števil?

71. Koliko *K* razdeliš, če dobi *A* 46, *B* 52, *C* 86 in *D* 69 *K*?

72. V navadnem letu ima mesec

januar	31 dni,	julij	31 dni,
februar	28 "	avgust	31 "
marcij	31 "	september	30 "
april	30 "	oktober	31 "
maj	31 "	november	30 "
junij	30 "	december	31 "

a) koliko dni ima prvih šest, koliko poslednjih šest mesecev?

b) koliko dni ima celo navadno leto, *c)* koliko dni ima prestopno leto, ker v njem šteje mesec februar 29 dni?

73. Koliko dni preteče v navadnem letu od 1. dné meseca januarja do 18. junija?

74. Koliko dni prestopnega leta je preteklo 25. dné maja

75. Trговец prodá v treh dnevih zaporedoma 128, 207 in 84 *kg* cukra; koliko v vsem skupaj?

76. Kmet nažanje 158 *hl* pšenice, 173 *hl* rži in 87 *hl* ječmena; koliko vsega skupaj?

77. Neki posestnik proda dva konja; za prvega dobi 428 *K*, za drugega 75 *K* več, kakor za prvega; koliko dobi za oba konja?

78. Nekdo izkupi:

37 K 18 h

126 „ 13 „

38 „ 35 „

57 „ 8 „

110 „ 14 „

koliko vsega skupaj?

79. Nekdo ima vina:

5 hl 16 l

3 „ 27 „

6 „ — „

8 „ 17 „

7 „ 31 „

koliko vsega skupaj?

3. Odštevanje.

Odštevanje na pamet.

a.

Izdelaj vsako vrsto do 0 ali vsaj do bližnje stotice nazaj:

1. 100-2 4. 100-3 10. 299-6 16. 598-8

100-2 = 98 5. 100-4 11. 396-6 17. 596-8

98-2 = 96 6. 197-4 12. 400-6 18. 600-8

i. t. d. 7. 200-5 13. 395-7 19. 792-8

2. 99-2 8. 199-5 14. 500-7 20. 894-8

3. 98-3 9. 198-5 15. 496-7 21. 995-8

b.

22. 70 - 30 = 23. 410 - 50 = 24. 124 - 10 =

+ 80 - 40 = 640 - 80 = 593 - 60 = +

50 - 20 = 65 - 20 = 119 - 30 = 2m

160 - 10 = 79 - 40 = 216 - 50 =

270 - 70 = 54 - 30 = 448 - 70 =

320 - 40 = 93 - 60 = 624 - 80 =

Izdelaj vsako vrsto do 0 ali vsaj blizu do 0 nazaj:

25. 400-20 27. 580-50 29. 584-30 31. 796-80

26. 490-40 28. 950-70 30. 667-60 32. 943-90

c.

33. 49 - 23 = 34. 688 - 56 = 35. 269 - 127 = 142

+ 65 - 12 = + 897 - 85 = + 385 - 241 =

88 - 21 = 15 115 - 32 = 727 - 452 =

176 - 45 = 608 - 63 = 901 - 783 =

33. 49 - 23 = 49 - 20 - 3 = 26

35. 269 - 127 = 269 - 100 - 20 - 7 = 142

Izdelaj vsako vrsto blizu do 0:

36. 300 — 17

38. 682 — 64

40. 1000 — 75

37. 592 — 43

39. 413 — 36

41. 963 — 82

d.

42. Sodček petroleja tehta 180 kg, prazen sodček 36 kg; koliko tehta petrolej?

43. Starček je star 82 let; koliko je bil star pred 50 leti?

44. Od 120 drevesec jih podere vihar 30, koliko jih še ostane?

45. Koliko vinarjev ti ostane od krone, ako izdaš:

50, 10, 80, 70, 30, 60, 20, 90, 40 vinarjev?

25, 44, 53, 61, 28, 76, 47, 11, 23

~~39, 91, 14, 81, 67, 54, 32, 16, 27~~

46. Mati kupi v prodajalnici blaga za

84 (21, 37, 15, 49, 75, 19, 57, 93) h,

pa plača krono; koliko h dobi nazaj?

47. Od enega hl vina se iztoči:

48 (81, 10, 91, 64, 37, 14, 53, 70) l;

koliko ga še ostane?

48. Od 1 g kave ima trgovec še

30 (28, 67, 85, 49, 75, 54, 11, 32) kg;

koliko kg je prodal?

49. Vinogradnik ima od vinograda dohodek v vrednosti 800 K; ako računi za obdelovanje in davek 465 K, koliko ima čistega dohodka?

50. Od navadnega leta je minilo 218 dni; koliko dni imamo še?

51. Zdaj je ura 9 in 8 minut; koliko manjka, da bode ura 10?

52. Hlapec služi 128 K na leto; med letom pa je že prejel 55 K 45 h; koliko dobi še?

Pismeno odštevanje.

Število, ki se odštevava, podpiše se pod drugo število tako, da stojé ednice pod ednicami, desetice pod deseticami, stotice pod stoticami.

1. 479

314165

4 od 9 ostane 5,

1 od 7 ostane 6,

3 od 4 ostane 1;

ali 4 in 5 je 9,

1 in 6 je 7,

3 in 1 je 4.

Odštevati se pravi število jemati od števila. Število, od katerega se odštevava, imenuje se zmanjševanec (minuend); manjše število, katero se odštevava, imenuje se odštevaneč (subtrahend), in število, ki pri odštevanju izide, imenuje se ostanek ali razlika.

2. 87

- 45

3. 49

- 24

4. 94

- 60

5. 53

- 33

6. 789

- 643

7. 965

- 514

8. 597

- 250

9. 673

- 143

10. 888

- 841

11. 793

- 6212. $27 + 10 = 37$ $13 + 10 = 23$ 14

10

14

13. 839

276

1

563

Ako se k zmanjševancu in odštevancu prišteje enako število, ostane razlika ravno tista.

6 in 3 je 9;

7 in 6 je 13, ostane 1;

1 in 2 je 3, in 5 je 8.

$$\begin{array}{r} 42 = 52 \\ 19 = 29 \\ \hline 23 \end{array}$$

14. 53

- 28

15. 75

- 36

16. 91

- 63

17. 64

- 28

18. 70

- 18

19. 586

- 258

20. 751

- 446

21. 932

- 519

22. 383

- 347

23. 651

- 234

24. 359

- 167

25. 817

- 325

26. 607

- 193

27. 883

- 74

28. 765

- 92

29. 534

- 258

30. 664

- 385

31. 574

- 198

32. 752

- 475

33. 520

- 24634. $302 - 149 =$ $504 - 378 =$ $703 - 219 =$ $600 - 226 =$ 35. $361 - 123 =$ $983 - 590 =$ $622 - 407 =$ $816 - 452 =$ 36. $638 - 139 =$ $454 - 291 =$ $580 - 156 =$ $715 - 419 =$

Odštevaj vsako vrsto toliko časa, da prideš do ničle:

37. 350 — 53 **40.** 860 — 86 **43.** 882 — 147

38. 750 — 75 **41.** 903 — 129 **44.** 980 — 196

39. 420 — 42 **42.** 966 — 138 **45.** 992 — 248

46. Imam tri števila: prvo je 500, drugo je za 154 manjše nego prvo, tretje za 209 manjše nego drugo; koliko je a) drugo število, b) tretje število in c) kolika je vsota vseh treh števil?

47. Kos platna meri 42 m; ako se ga 27 m odreže, koliko m ga še ostane?

48. Tvoj ded je zdaj 73 let star; pred koliko leti je bil star 36 let?

49. V bečvi (deži) je bilo 163 kg sirovega masla, vzelo se ga je iz nje 87; koliko ga je še ostalo v bečvi?

50. Od 195 hl pšenice se je prodá 38 hl; koliko je še ostane?

51. Kmet zakolje dva prasiča; prvi tehta 208 kg, a drugi je za 29 kg lažji od prvega; a) koliko tehta drugi prasič, b) koliko tehtata oba skupaj?

52. Od 750 kg blaga dobi A 126 kg, B 183 kg, C 205 kg in D dobi ostanek; koliko dobi D?

53. Nekdo potroši v štirih dneh 191 K, in sicer: prvi dan 27 K, drugi 45 K, tretji 68 K; koliko potroši četrti dan?

54. Iz soda, v katerem je bilo 7 hl 36 l vina, iztočili so ga 2 hl 18 l; koliko vina je še ostalo v sodu?

55. Nekdo je dolžan 158 K 52 h, pa izplača 83 K 38 h; koliko je še dolžan?

56. Nekdo dobi:

in potroši:

79 K 28 h

32 K 38 h

85 " 7 "

123 " 12 "

104 " 54 "

67 " 17 "

92 " — "

76 " 20 "

Koliko je več prejel nego izdal?

4. Množenje ali naštevavanje.

Množenje na pamet.

a.

1. $1 \times 1 =$	3. $3 \times 1 =$	5. $5 \times 1 =$	8. $8 \times 1 =$
$1 \times 2 =$	$3 \times 2 =$	$5 \times 2 =$	$8 \times 2 =$
$1 \times 3 =$	$3 \times 3 =$		
		6. $6 \times 1 =$	9. $9 \times 1 =$
$1 \times 10 =$	$3 \times 10 =$	$6 \times 2 =$	$9 \times 2 =$
2. $2 \times 1 =$	4. $4 \times 1 =$		
$2 \times 2 =$	$4 \times 2 =$	7. $7 \times 1 =$	10. $10 \times 1 =$
		$7 \times 2 =$	$10 \times 2 =$
$2 \times 10 =$	$4 \times 10 =$		

11. $2 \times 6 + . = 19^*)$	12. $3 \times 5 + . = 20$	13. $4 \times 7 + . = 33$
$3 \times 7 + . = 27$	$6 \times 4 + . = 30$	$1 \times 9 + . = 15$
$4 \times 5 + . = 24$	$9 \times 9 + . = 90$	$8 \times 2 + . = 23$
$5 \times 9 + . = 48$	$7 \times 8 + . = 60$	$5 \times 5 + . = 34$
$6 \times 7 + . = 45$	$5 \times 3 + . = 21$	$2 \times 9 + . = 26$
$7 \times 5 + . = 39$	$9 \times 4 + . = 43$	$9 \times 7 + . = 71$
$8 \times 4 + . = 33$	$8 \times 8 + . = 72$	$6 \times 8 + . = 53$
$9 \times 6 + . = 56$	$2 \times 4 + . = 17$	$7 \times 7 + . = 56$

b.

14. $1 \times 20 =$	15. $1 \times 30 =$	17. $1 \times 50 =$	19. $3 \times 200 =$
$2 \times 20 =$			$2 \times 300 =$
	16. $1 \times 40 =$	18. $1 \times 80 =$	$3 \times 300 =$
$10 \times 20 =$			$4 \times 200 =$

$$3 \times 20 = 3 \times 2 \text{ d.} = 6 \text{ d.} = 60.$$

20. $1 \times 11 =$	21. $1 \times 12 =$	22. $1 \times 15 =$	23. $4 \times 18 =$
$2 \times 11 =$	$2 \times 12 =$	$2 \times 15 =$	$5 \times 21 =$
			$3 \times 32 =$
$10 \times 11 =$	$10 \times 12 =$	$10 \times 15 =$	$6 \times 83 =$
$3 \times 12 = 3 \times 10 + 3 \times 2.$			

*) Čitaj: 2krat 6 in koliko je 19?

$$\begin{array}{llll}
 + 24. 2 \times 416 = & 25. 8 \times 109 = & 26. 6 \times 152 = & 27. 5 \times 178 = \\
 4 \times 157 = & 7 \times 135 = & 3 \times 319 = & 2 \times 465 = \\
 3 \times 192 = & 4 \times 217 = & 8 \times 123 = & 7 \times 142 = \\
 2 \times 146 = 2 \times 100 + 2 \times 40 + 2 \times 6.
 \end{array}$$

c.

$$\begin{array}{llll}
 28. 20 \times 2 = & 29. 20 \times 7 = & 31. 20 \times 3 = & 33. 200 \times 2 = \\
 30 \times 2 = & \dots\dots & \dots\dots & + 300 \times 2 = \\
 \dots\dots & 30. 20 \times 6 = & 32. 20 \times 9 = & 200 \times 4 = \\
 100 \times 2 = & \dots\dots & \dots\dots & 500 \times 2 = \\
 30 \times 2; 3 \times 2 = 6, 30 \times 2 = 10 \times 6 = 60. \\
 300 \times 2; 3 \times 2 = 6, 300 \times 2 = 100 \times 6 = 600.
 \end{array}$$

$$\begin{array}{llll}
 34. 12 \times 6 = & 35. 32 \times 4 = & 36. 71 \times 5 = & 37. 12 \times 43 = \\
 + 18 \times 7 = & 65 \times 3 = & 95 \times 2 = & 24 \times 31 = \\
 21 \times 9 = & 42 \times 6 = & 16 \times 7 = & 32 \times 27 = \\
 34 \times 8 = & 54 \times 2 = & 38 \times 6 = & 23 \times 35 = \\
 12 \times 6 = 10 \times 6 + 2 \times 6.
 \end{array}$$

d.

38. Koliko desetvinarskih novcev je 3, 8, 12, 25, 84 K?
 39. " desetvinarskih novcev je a) 7 K 5 desetvinarskih novcev? b) 4 K 9 desetvinarskih novcev?

40. Koliko dvajsetvinarskih novcev je 4, 9, 16, 35 K?

41. " vinarjev je 2, 3, 4, ... 10 K?

42. " vinarjev je 5 K 28 h? — 7 K 5 h?

43. " vinarjev je 3, 5, 8, 14, 57 desetvinarskih novcev?

44. " vinarjev je a) 5 desetvinarskih novcev 8 h?
 b) 12 desetvinarskih novcev 3 h?

45. Koliko dm je 3, 6, 9, 17 m?

46. " cm je 2, 5, 8, 12 dm?

47. " l je 2, 3, 4, ... 10 hl?

48. " dkg je 3, 7, 9, 10 kg?

49. " kg je 2, 4, 7, 8 q?

50. " leg je 6, 8, 12, 20 bukev papirja?

51. " pol je 2, 5, 9, 17, 40 leg papirja?

52. " dni je 8 tednov 5 dni?

53. " mesecev je 2, 7, 13, 60 let?

54. Koliko mesecev je a) 6 let 10 mesecev? b) 12 let 5 mesecev?

55. Koliko ur je 3, 6, 8, 25 dni?

56. Koliko kosov je 2, 7, 18, 45 ducatov?

57. 1 kg svile velja 48 K; koliko velja 5 kg?

5 kg je 5×1 kg, velja torej 5 kg 5×48 K;

5×40 K = 200 K, 5×8 K = 40 K; 200 K + 40 K = 240 K.

58. 1 hl ovsa velja 5 K; koliko velja 24 hl?

59. 1 m svile velja 5 K; koliko velja 12, 16, 24, 30 m?

60. 1 hl piva " 32 " " " 6, 8, 15, 20 hl?

61. 1 hl leče " 43 " " " 7, 10, 18, 21 hl?

+ 62. 1 q mavca " 13 " " " 5, 11, 20, 28 q?

+ 63. Mati potrebuje vsak teden po 9 l mleka; koliko v 12 tednih? 44/5

+ 64. 1 kosá velja 2 K; koliko 1 ducat?

+ 65. V nekem sadnem vrtu je 15 vrst sadnih dreves, v vsaki vrsti jih je po 10; koliko dreves je vseh skupaj?

+ 66. 1 hl pšenice tehta 76 kg; koliko tehta 6, 9, 10 hl?

+ 67. Popotnik potrebuje vsak dan po 5 K 25 h; koliko v 6 dneh?

+ 68. Delavec zasluži vsak mesec po 48 K 50 h; koliko v 1 letu?

69. 1 m platna velja 65 h; koliko 10 m?

10 m po 1 h velja 10 h = 1 desetvinarski novce;

10 m po 65 h velja torej 65 desetvinarskih novcev = 6 K 50 h.

70. Koliko velja 1 m, ako velja 1 dm 1, 2, 3, 15, 48 h?

Kolikor vinarjev 1 dm, toliko desetvinarskih novcev velja m.

71. Dninar si zasluži vsak dan po 94 h; koliko v 10 dneh?

72. Koliko velja 100 drevesec po 76 h?

100 drevesec po 1 h velja 100 h = 1 K;

sto drevesec po 76 h velja torej 76 K.

73. Koliko K velja 100 kosov po 3, 9, 37, 65 h?

74. 1 kg velja 2, 8, 32, 57 h; koliko velja 1 q?

Kolikor vinarjev 1 kilogram, toliko kron velja 1 cent.

75. 1 l velja 6, 16, 28, 48 h; koliko velja 1 hl?

Kolikor vinarjev 1 liter, toliko kron velja hektoliter.

76. 1 kg riža velja 64 h; koliko 8 kg?

1 kg velja 64 h = 6 desetvinarskih novcev + 4 h.

8 kg velja 8×6 desetvinarskih novcev + 8×4 h.

8×6 desetvinarskih novcev je 48 desetvin. novc. = 4 K 80 h.

8×4 h je 32 h.

4 K 80 h + 32 h je 5 K 12 h.

77. 1 l konopnega semena velja 36 h; koliko 6 l?

78. Koliko veljajo 4 pari nogavic po 96 h?

79. Koliko velja 9 m platna po 65 h?

80. 1 l kisa velja 20 h 81. 1 m organtina velja 35 h

3 " " veljajo 60 " 3 " " veljajo 1 K 5 "

7 " " velja 1 K 40 " 7 " " velja 2 " 45 "

2 " " veljata 40 " 2 " " veljata

8 " " velja 5 " " velja

5 " " " 5 " " "

9 " " " 9 " " "

4 " " veljajo 4 " " veljajo

10 " " velja 10 " " velja

6 " " " 6 " " "

Takisto poišči tudi ceno za 3, 7, 2, 8, 5, 9, 4, 10, 6 enôt pri naslednjih nalogah:

82. 1 l velja 30 h + 88. 1 m velja 1 K 15 h

83. 1 " " 22 " + 89. 1 " " 2 " 38 "

84. 1 " " 34 " + 90. 1 " " 4 " 35 "

+ 85. 1 kg " 36 " + 91. 1 hl " 5 " 14 "

+ 86. 1 " " 42 " 92. 1 " " 6 " 76 "

87. 1 " " 64 " 93. 1 " " 8 " 70 "

94. 3 l ôla veljajo 84 h; koliko velja 15 l?

15 l = 5×3 l; torej velja

15 l . . 5×84 h = 4 K 20 h.

95. 20 kg sôde velja 7 K; koliko velja 100 kg?

96. Za 4 kg kruha je treba 3 kg moke; koliko za 100 kg kruha?

97. 3 kg govejega mesa veljajo 4 K; ? velja 9, 18, 30 kg?

98. 4 m preproge veljajo 13 K; ? velja 8, 20, 36 m?

99. Iz ene cevi izteče v 10. minutah 145 l vode; koliko v 1 uri?

100. Od 100 K glavnice (kapitala) se dobi 5 K obresti; koliko od 200, 400, 900 K?

101. Od 100 K se dobi 4, 6, 7 K obresti; koliko od 300, 500, 800 K?

102. 9 delavcev prekoplje njivo v 2 dneh; v koliko dneh jo prekoplje 1 delavec?

Ker 1 delavec v enem dnevu stori samo 9. del od tega, kar stori 9 delavcev, potrebuje torej tudi 9 krat toliko časa, torej 9×2 dneva, t. j. 18 dni.

103. 6 oseb je oskrbljenih za 15 dni z moko; koliko časa bi izhajala 1 oseba s to zalogo?

104. 7 krav ima za 48 dni sena dosti; koliko časa bi izhajala 1 krava s to zalogo?

105. 20 zidarjev naredi zid v 6 dneh; v koliko dneh 1 zidar?

Pismeno množenje.

1. Koliko je 3 krat 213?

$$\begin{array}{r} 213 \\ + 213 \\ \hline 213 \\ \hline 639 \end{array}$$

3 krat 3 ednice = 9 ed.

3 krat 1 desetica = 3 des.

3 krat 2 stotici = 6 stot.

Število tolikokrat vzeti, kolikorkrat kaže drugo število, pravi semnožiti. Število, katero se po večkrat vzame, imenuje se množenec (multiplikand); število, katero kaže, kolikokrat je treba množenec vzeti, imenuje se množitelj (multiplikator); a število, katero pri množenju dobimo, imenuje se zmnožek (produkt). Množenec in množitelj se imenujeta tudi zmnožkova činitelja (faktorja).

Pri pismenem množenju postavljamo množenec pred množilno znamenje $\times$, množitelj pa stoji za njim.

$$\begin{array}{llll} 2. 22 \times 4 = & 3. 41 \times 2 = & 4. 131 \times 3 = & 5. 212 \times 4 = \\ 34 \times 2 = & 23 \times 3 = & 243 \times 2 = & 432 \times 2 = \\ 32 \times 3 = & 31 \times 3 = & 312 \times 3 = & 133 \times 3 = \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 6. 23 \times 4 \\ \hline 92 \end{array}$$

$$4 \times 3 \text{ e.} = 12 \text{ e.} = 1 \text{ d. } 2 \text{ ed.}$$

$$4 \times 2 \text{ d.} = \dots 8 \text{ d.}$$

$$9 \text{ d. } 2 \text{ ed.}$$

2*

$$\begin{array}{llll}
 7. 17 \times 2 = & + 8. 74 \times 6 = & + 9. 33 \times 6 = & + 10. 64 \times 8 = \\
 38 \times 3 = & 52 \times 7 = & 83 \times 7 = & 75 \times 6 = \\
 57 \times 4 = & 95 \times 8 = & 29 \times 5 = & 48 \times 4 = \\
 46 \times 5 = & 49 \times 9 = & 97 \times 9 = & 87 \times 7 =
 \end{array}$$

11. Vzemi vsako teh števil: 78, 37, 65, 89, 56, 48

a) 2 krat, b) 5 krat, c) 7 krat, d) 9 krat.

12. Vzemi vsako teh števil: 44, 77, 98, 19, 67, 36

a) 3 krat, b) 4 krat, c) 6 krat, d) 8 krat.

$$\begin{array}{l}
 13. \begin{array}{r} 238 \\ \times 4 \\ \hline 952 \end{array} \quad \begin{array}{l} 4 \text{ krat } 8 \text{ ed. je } 32 \text{ ed.} = 3 \text{ d. } 2 \text{ e.} \\ 4 \text{ krat } 3 \text{ des. je } 12 \text{ des., in } 3 \text{ d. je } 15 \text{ d.} = 1 \text{ st. } 5 \text{ d.} \\ 4 \text{ krat } 2 \text{ st. je } 8 \text{ st., in } 1 \text{ st. je } 9 \text{ st.} \end{array}
 \end{array}$$

$$\begin{array}{lll}
 14. 127 \times 5 = & 15. 258 \times 3 = & 16. 209 \times 4 = \\
 216 \times 4 = & 149 \times 6 = & 189 \times 4 = \\
 309 \times 3 = & 153 \times 5 = & 276 \times 3 =
 \end{array}$$

17. Vzemi vsako teh števil: 135, 198, 248, 145, 219, 236

a) 2 krat, b) 3 krat, c) 4 krat.

$$\begin{array}{lll}
 18. \begin{array}{r} 54 \\ \times 10 \\ \hline 540 \end{array} & 19. \begin{array}{r} 32 \\ \times 30 \\ \hline 960 \end{array} & 20. \begin{array}{r} 49 \\ \times 20 \\ \hline 980 \end{array}
 \end{array}$$

$$\begin{array}{lll}
 21. 65 \times 10 = & 22. 13 \times 70 = & 23. 48 \times 20 = \\
 27 \times 30 = & 24 \times 40 = & 18 \times 50 = \\
 21 \times 40 = & 39 \times 20 = & 16 \times 60 =
 \end{array}$$

$$\begin{array}{lll}
 24. \begin{array}{r} 57 \\ \times 12 \\ \hline 114 \\ 57 \\ \hline 684 \end{array} & 25. \begin{array}{r} 36 \\ \times 26 \\ \hline 216 \\ 72 \\ \hline 636 \end{array} & 26. \begin{array}{r} 34 \\ \times 25 \\ \hline 170 \\ 68 \\ \hline 850 \end{array}
 \end{array}$$

$$\begin{array}{lll}
 27. 73 \times 13 = & 28. 67 \times 12 = & 29. 22 \times 42 = \\
 + 54 \times 17 = & + 31 \times 32 = & + 13 \times 71 = \\
 28 \times 33 = & 17 \times 56 = & 39 \times 24 =
 \end{array}$$

30. Vzemi 12 krat 71, 72, 73, ... do 80.

31. Vzemi 18 krat 41, 42, 43, ... do 50.

32. Vzemi 15 krat 51, 52, 53, ... do 60.

+ 33. Koliko vinarjev je 2, 4, 8, 15, 19 pólukron?

+ 34. Koliko minut je 2, 8, 10, 14 ur?

+ 35. Koliko minut je a) 6 ur 37 minut? b) 12 ur 56 minut?

36. Koliko ur je 4 dni 20 ur?

37. Koliko mesecev je 3, 7, 12, 35 let?

38. Koliko mesecev je a) 16 let 7 mesecev? b) 25 let 11 mesecev?

39. Koliko kosov je 8, 17, 45, 72 ducatov?

40. 1 nožek velja 82 h; ? velja 1 ducat?

41. 1 l graha " 24 " ; ? " 36 l?

42. 1 kg svinjine " 1 K 18 h; ? " 27, 32, 50 kg?

43. 1 m svilenine " 4 " 35 " ; ? " 22, 18, 28 m?

44. 1 hl ovsa " 8 " 25 " ; ? " 15, 24, 40 hl?

45. Za 1 K se dobi 18 peresnih držal; koliko se jih dobi za 15 K?

46. Od 13 oseb dobi vsaka po 71 K; koliko dobé vse skupaj?

47. Nekdo kupi 3 a zemljišča, a po 304 K; koliko mora plačati?

48. Neki učenec je vsak teden 23 ur v šoli; koliko ur v letu, ako se na leto računi 40 šolskih tednov?

49. Neki vojak dobi na mesec 3 K 60 h plače; koliko v enem letu?

50. Neki oče plača za svojega sina vsak mesec po 38 K 50 h za hrano; koliko v enem letu?

51. Za eno srajco je treba 3 m platna po 1 K 28 h, šivilji za delo 1 K 44 h; koliko velja srajca?

52. Služabnik ima 800 K plače na leto, vsak mesec izdá po 58 K; koliko si prihrani na leto?

53. Neki kmet je prodal 34 hl pšenice po 13 K in 45 hl rži po 11 K; koliko je izkupil?

54. Neki trgovec z vinom je prodal 16 hl vina z dobičkom 154 K; koliko je izkupil, ako ga je 1 hl vina pri kupovanju veljal 62 K?

2400

250 2 2

5. Merjenje in deljenje ali razštevaje.

Merjenje na pamet.

a.

Kolikokrat je :

1. 2 v 16, 4, 10, 18, 6, 12, 2, 14, 8 ?

2. 3 „ 27, 3, 15, 24, 9, 18, 12, 21, 6 ?

3. 4 „ 8, 16, 32, 12, 28, 36, 20, 4, 24 ?

4. 5 „ 15, 40, 25, 10, 45, 20, 5, 30, 35 ?

5. 6 „ 30, 48, 12, 36, 6, 18, 42, 54, 24 ?

6. 7 „ 28, 63, 21, 35, 49, 14, 56, 7, 42 ?

7. 8 „ 56, 72, 8, 32, 24, 48, 64, 16, 40 ?

8. 9 „ 36, 63, 45, 54, 72, 27, 9, 18, 81 ?

$16 : 2 = 8$

$27 : 3 = 9$

i. t. d.

$4 : 2 = 2$

$3 : 3 = 1$

Kolikokrat je :

9. 2 v 15, 7, 3, 19, 11, 5, 13, 1, 17, 9 ?

10. 3 „ 20, 16, 11, 4, 26, 13, 7, 29, 2, 22 ?

11. 4 „ 33, 26, 9, 17, 38, 29, 14, 6, 21, 3 ?

12. 5 „ 16, 47, 18, 39, 6, 28, 13, 22, 44, 31 ?

13. 6 „ 50, 37, 23, 8, 43, 56, 33, 9, 49, 15 ?

14. 7 „ 23, 58, 10, 39, 66, 45, 51, 19, 8, 34 ?

15. 8 „ 9, 43, 26, 36, 75, 58, 21, 29, 15, 69 ?

16. 9 „ 66, 38, 74, 41, 88, 29, 57, 7, 49, 16 ?

$9. 15 : 2 = 7 (1)$

$10. 20 : 3 = 6 (2)$

$7 : 2 = 3 (1)$

$16 : 3 = 5 (1); i. t. d.$

b.

$30 : 3 = 10$

$84 : 3$

$187 : 5$

$80 : 2 = 40$

$60 : 3 = 20$

$150 : 5 = 30$

$240 : 6 = 40$

$24 : 3 = 8$

$37 : 5 = 7 (2)$

$720 : 8 = 90$

$84 : 3 = 28$

$187 : 5 = 37 (2)$

Kolikokrat je :

17. 2, 3 v 60, 49, 72, 104, 123, 150, 173, 135 ?

18. 4, 5 „ 80, 54, 95, 110, 164, 245, 280, 360 ?

19. 6, 7 „ 84, 126, 315, 420, 462, 210, 534, 546 ?

20. 8, 9 „ 216, 306, 144, 567, 488, 675, 504, 720 ?

$60 : 2 = 30$

$60 : 3 = 20$

$49 : 2 = 24 (1)$

$49 : 3 = 16 (1)$

Kolikokrat je :

21. 10 v 30, 40, 70, 90, 25, 53, 84, 98 ?

22. 20 „ 40, 60, 100, 180, 240, 37, 76, 125 ?

23. 50 „ 100, 150, 250, 350, 75, 120, 155, 322 ?

24. 80 „ 80, 160, 320, 480, 720, 100, 344, 650 ?

25. 11 „ 33, 88, 22, 77, 55, 110, 18, 45, 80, 92 ?

26. 12 „ 60, 24, 96, 36, 84, 48, 80, 43, 91, 105 ?

c.

27. Koliko kron je 200, 380, 440, 197 vinarjev ?

28. „ „ „ 60, 90, 150, 340 desetvinarskih novcev ?

29. „ „ in vinarjev je

37, 52, 85, 21, 73, 48, 91, 125, 246 desetvinarskih novcev ?

37 desetvinarskih novcev = 3 K 70 h.

30. Koliko kron je 5, 10, 15, . . . 50 dvajsetvinarskih novcev ?

31. Koliko kron in vinarjev je

6, 13, 22, 36, 48, 62, 78 dvajsetvinarskih novcev ?

32. Koliko desetkronskih novcev je 40, 70, 90 K ?

33. Koliko dvajsetkronskih novcev je

40, 80, 60, 100, 140, 180 K ?

34. Koliko dvajset- in desetkronskih novcev je

50, 90, 70, 30, 110, 150, 210, 230 K ?

35. Koliko kron in vinarjev je

3, 7, 13, 29, 37, 65, 89 polukron ?

36. Koliko *m* je 30, 84, 108, 120, 141 *dm* ?

37. „ *m* „ 300, 450, 730, 800 *cm* ?

38. „ *hl* „ 200, 500, 349, 563 *l* ?

39. „ *kg* „ 300, 800, 710, 437 *dkg* ?

40. „ *g* „ 400, 700, 520, 831 *kg* ?

41. „ let „ 60, 85, 108, 57, 110 mesecev ?

42. „ ur „ 120, 180, 360, 300 minut ?

43. „ ducatov „ 36, 108, 72, 86, 115 kosov ?

44. 1 *m* suknà velja 8 K ; koliko *m* ga dobiš za 24, 48, 88, 144 K ?

45. 1 *hl* ovsa velja 9 K ; koliko *hl* se ga dobi za 63, 108, 135, 180 K ?

46. Delavec zasluži vsak teden po 8 K ; koliko tednov mora delati, da si zasluži 128 K ?

47. 1 *hl* mošta velja 30 K; koliko *hl* se ga dobi za 60, 120, 150, 270 K?

48. Koliko *kg* grozdja dobiš za 4 K 80 h, ako velja 1 *kg* 80 h?

$$50 \text{ h} = \frac{1}{2} \text{ K}; \quad 25 \text{ h} = \frac{1}{4} \text{ K}; \quad 20 \text{ h} = \frac{1}{5} \text{ K}.$$

49. 1 *m* pavalnatega platna velja 52 h; koliko velja 17 *m*?

$$1 \text{ m} \dots 52 \text{ h} = \frac{1}{2} \text{ K} + 2 \text{ h}$$

$$17 \text{ m} \dots \frac{17}{2} \text{ K} + 17 \times 2 \text{ h}$$

$$\frac{17}{2} \text{ K} = 8 \text{ K } 50 \text{ h}$$

$$17 \times 2 \text{ h} = 34 \text{ h}$$

$$8 \text{ K } 50 \text{ h} + 34 \text{ h} = 8 \text{ K } 84 \text{ h}.$$

50. 1 *l* fižola velja 23 h; koliko velja 28 *l*?

$$1 \text{ l} \dots 23 \text{ h} = \frac{1}{4} \text{ K} - 2 \text{ h}$$

$$28 \text{ l} \dots \frac{28}{4} \text{ K} - 28 \times 2 \text{ h}$$

$$\frac{28}{4} \text{ K} = 7 \text{ K}$$

$$28 \times 2 \text{ h} = 56 \text{ h}$$

$$7 \text{ K} - 56 \text{ h} = 6 \text{ K } 44 \text{ h}.$$

51. 1 *m* platna velja 53 h; koliko velja 12 *m*?

52. 1 *l* kisa (octa) " 26 " ; " " 15 *l*?

53. 1 *l* mošta " 48 " ; " " 24 *l*?

54. 1 cilindar pri lampi " 18 " ; " " 15 cilindrov?

Koliko velja :

55. 8 *l* à 22, 26, 51, 19, 23, 48 h?

56. 15 *l* à 21, 27, 53, 18, 24, 49 h?

57. 20 *kg* à 19, 48, 96 h, 1 K 52 h?

58. 12 *kg* à 26, 47 h, 1 K 21 h, 1 K 53 h?

59. 9 *m* à 18, 21, 24, 27, 48, 52, 98 h?

60. 24 *m* à 1 K 22 h, 2 K 26 h, 5 K 51 h?

61. 7 *hl* à 5 K 25 h, 7 K 51 h, 9 K 98 h?

62. 20 *hl* à 10 K 26 h, 15 K 52 h, 29 K 97 h?

63. Vrtnar proda 200 drevesec po 26 h; koliko izkupi?

64. Koliko velja 24 *kg* govedine po 1 K 28 h *kg*?

65. Kramar kupi 10 ducatov nožev, nož po 76 h; koliko mora plačati?

66. Koliko velja 1 ducat srajc, ako se na vsako srajco računi po 3 *m* platna po 98 h, in 2 K 5 h za šiviljo?

67. Žitar kupi 2 *hl* pšenice po 11 K 52 h, in plača 3 desetkronske novce; koliko dobi nazaj?

Merjenje na pamet.

Koliko je:

a.

1. $\frac{1}{2}$ od 18, 12, 8, 4, 16, 10, 14, 6?2. $\frac{1}{3}$ „ 21, 9, 15, 27, 3, 6, 24, 18?3. $\frac{1}{4}$ „ 32, 24, 4, 36, 28, 20, 8, 16?4. $\frac{1}{5}$ „ 45, 30, 15, 40, 25, 35, 5, 20?5. $\frac{1}{6}$ „ 12, 48, 42, 6, 54, 18, 36, 24?6. $\frac{1}{7}$ „ 49, 14, 35, 7, 63, 42, 21, 56?7. $\frac{1}{8}$ „ 24, 48, 16, 32, 8, 40, 72, 64?8. $\frac{1}{9}$ „ 36, 45, 72, 18, 63, 9, 81, 27?9. $\frac{1}{10}$ „ 30, 50, 20, 80, 40, 90, 70, 60?

b.

 $\frac{1}{2}$ od 60 = 30 $\frac{1}{5}$ od 350 = 70 $\frac{1}{6}$ od 240 = 40 $\frac{1}{8}$ od 400 = 50 $\frac{1}{4}$ od 128 $\frac{1}{4}$ od 120 = 30 $\frac{1}{4}$ od 8 = 2 $\frac{1}{4}$ od 128 = 32 $\frac{1}{7}$ od 455 $\frac{1}{7}$ od 420 = 60 $\frac{1}{7}$ od 35 = 5 $\frac{1}{7}$ od 455 = 65

Koliko je:

10. $\frac{1}{2}$ od 28, 30, 50, 68, 94, 168, 242?11. $\frac{1}{3}$ „ 39, 48, 66, 72, 93, 126, 144?12. $\frac{1}{4}$ „ 48, 52, 60, 76, 84, 124, 212?13. $\frac{1}{5}$ „ 55, 65, 70, 85, 95, 105, 335?14. $\frac{1}{8}$ „ 80, 96, 120, 144, 168, 256, 432?

c.

+ 15. Koliko h

+ 16. „ cm

+ 17. „ l

+ 18. „ dkg

+ 19. „ kg

+ 20. „ pól

21. „ ur je $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{6}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{5}{8}$ dneva?

je

 $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{5}$, $\frac{1}{10}$ $\frac{3}{4}$, $\frac{2}{5}$, $\frac{3}{10}$, $\frac{7}{10}$

K?

m?

hl?

kg?

q?

bukve?

22. 8 m suknà velja 72 K; koliko velja 1 m?

1 m = 8 mi del od 8 m; 1 m velja torej 8 mi del od 72 K, t.j. 9 K.

23. 4 hl ôla veljajo 108 K; koliko velja 1 hl?

24. 4 hl fižola veljajo 92 K; koliko velja 1 hl?

25. 8 krtač za črevlje velja 64 desetvinarskih novcev; koliko velja 1 krtača?

- + 26. Nekdo potroši v 7 tednih 210 K; koliko v 1 tednu?
 — 27. 3 m veljajo 27, 42, 72 h; ? velja 1 m?
 ~ 28. 5 l velja 35, 50, 85 h; ? „ 1 l?
 + 29. 6 hl „ 48, 78, 168 K; ? „ 1 hl?
 + 30. V mlinu se namelje v 9 dneh 216 hl moke; koliko v 1 dnevu?

31. Nekdo je zapustil 1000 K; volil je 10ti del tega izneska ubožcem in ostanek v enakih delih svojim trem služabnikom; a) koliko so dobili ubožci, b) koliko je dobil vsak služabnik?

32. Za 8 K se dobi 84 m konopne vrvi; koliko za 1 K?
 33. 3 q svinjske masti velja 396 K; koliko velja 1 q?
 34. $\frac{1}{2}$ ducata slamnikov velja 39 K 60 h; koliko velja 1 slamnik?

35. 6 l leče velja 3 K 12 h; koliko velja 1 l?

36. 8 kg lanenega olja velja 7 K 44 h; koliko velja 1 kg?

37. 1 m volnene vrvce velja 1 desetvinarski novc; koliko velja 1 dm?

$1 dm = \frac{1}{10}$ od 1 m; 1 dm velja torej $\frac{1}{10}$ od 1 d. = 1 h.

38. Koliko vinarjev velja 1 dm, ako velja 1 m 2, 5, 16, 38 desetvinarskih novcev?

Kolikor desetvinarskih novcev meter, toliko vinarjev velja decimeter.

39. 1 hl velja 1 K; koliko velja 1 l?

40. Koliko velja 1 l, kadar je hl po 7, 16, 28 K?

Kolikor kron hektoliter, toliko vinarjev velja liter.

41. 1 q velja 1 K; koliko velja 1 kg?

42. Koliko velja 1 kg po 5, 18, 42 K q?

Kolikor kron 1 q, toliko vinarjev velja 1 kg.

43. 12 kg pavole velja 9 K 12 h; po čem so 3 kg?

$3 kg = \frac{1}{4}$ od 12 kg; veljajo torej

$3 kg \dots \frac{1}{4}$ od 9 K 12 h = 2 K 28 h.

44. 15 m platna velja 18 K; koliko 3, 5 m?

45. 36 l pšena „ 15 K; „ 6, 9 l?

46. 1 q mizarskega kleja velja 64 K; koliko 25 kg?

47. 1 hl ôla velja 34 K 60 h; koliko 25 l?

48. Neki travnik poseče 1 kosec v 36 urah; koliko ur potrebujejo 4 kosci v to delo?

4 kosci so 4×1 kosec; 4 kosci potrebujejo torej le 4. del ónega časa, ki ga potrebuje 1 kosec; $\frac{1}{4}$ od 36 ur = 9 ur.

49. A ima za 4 konje za 9 mesecev ovsu dosti; koliko časa bi izhajal s tem ovsom, ako bi imel 12 konj?

Pismeno deljenje.

1. Kolikokrat ima 96
3 v sebi?

$$\begin{array}{r} 96 : 3 = 32 \\ 9 \\ \hline 6 \\ 6 \\ \hline \end{array}$$

2. Koliko je tretji
del od 96?

$$\begin{array}{r} 96 : 3 = 32 \\ 9 \\ \hline 6 \\ 6 \\ \hline \end{array}$$

Število se številom mériti ali deliti, pravi se razštevati. Število, katero je treba mériti ali deliti, imenuje se deljenec (dividend); število, s katerim se meri ali deli, pa je delitelj (divizor); a število, katero pri razštevanju dobimo, imenuje se količnik (kvocijent).

Pri pismenem deljenju pišemo deljenec pred, delitelj pa za delilnim znamenjem (:).

$$\begin{array}{llll} \text{3. } 64 : 2 = & \text{4. } 48 : 4 = & \text{5. } 426 : 2 = & \text{6. } 884 : 4 = \\ 39 : 3 = & 69 : 3 = & 936 : 3 = & 609 : 3 = \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{7. } 78 : 2 = 39 \\ 6 \\ \hline 18 \\ 18 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{8. } 952 : 8 = 119 \\ 8 \\ \hline 15 \\ 8 \\ \hline 72 \\ 72 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{llll} \text{9. } 56 : 2 = & \text{10. } 96 : 8 = & \text{11. } 548 : 2 = & \text{12. } 820 : 5 = \\ 72 : 3 = & 75 : 5 = & 726 : 3 = & 980 : 7 = \\ 64 : 4 = & 78 : 6 = & 632 : 4 = & 976 : 8 = \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{13. } 576 : 6 = 96 \\ 54 \\ \hline 36 \\ 36 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{14. } 347 : 4 = 86 \\ 32 \\ \hline 27 \\ 24 \\ \hline 3 \text{ ostanek.} \end{array}$$

$$15. 136 : 2 = \quad 16. 258 : 3 = \quad 17. 273 : 4 = \quad 18. 385 : 5 =$$

$$218 : 6 = \quad 404 : 7 = \quad 680 : 8 = \quad 745 : 9 =$$

19. Deli vsako teh števil 158, 375, 528, 730 a) z 2, b) sè 4, c) sè 6, d) z 8.

20. Deli vsako teh števil 291, 420, 602, 846 a) s 3, b) s 5, c) sè 7, d) z 9.

$$21. 73.0 : 1.0 = 73 \quad 23. 38.0 : 2.0 = 19 \quad 24. 79.4 : 3.0 = 26$$

$\begin{array}{r} 22. \quad 65.5 : 1.0 = 65 \\ \hline 5 \text{ ostanek.} \end{array}$	$\begin{array}{r} 2 \\ \hline 18 \\ \hline 18 \end{array}$	$\begin{array}{r} 6 \\ \hline 19 \\ \hline 18 \end{array}$
---	--	--

14 ostanek.

$$25. 390 : 10 = \quad 26. 280 : 20 = \quad 27. 690 : 30 =$$

$$520 : 40 = \quad 850 : 50 = \quad 726 : 60 =$$

28. Deli vsako teh števil 570, 650, 756, 960 a) s 30, b) sè 40, c) s 50, d) z 80.

$$29. 714 : 21 = 34 \quad 30. 763 : 31 = 24$$

$\begin{array}{r} 63 \\ \hline 84 \\ \hline 84 \end{array}$	$\begin{array}{r} 62 \\ \hline 143 \\ \hline 124 \end{array}$
---	---

19 ostanek.

$$31. 804 : 12 = \quad 32. 538 : 72 = \quad 33. 712 : 46 =$$

$$943 : 41 = \quad 747 : 83 = \quad 851 : 37 =$$

$$852 : 81 = \quad 576 : 24 = \quad 754 : 58 =$$

$$939 : 52 = \quad 980 : 35 = \quad 513 : 19 =$$

+ 34. Deli vsako teh števil 288, 504, 648, 749 a) z 12, b) z 28, c) z 42, d) z 72.

35. Deli vsako teh števil 180, 288, 360, 900 a) s 15, b) sè 36, c) s 75, d) sè 96.

36. Deli vsako teh števil 182, 364, 540, 546 a) sè 14, b) sè 26, c) sè 84, d) z 91.

37. Koliko m je 132, 228, 432, 718 dm?

38. " m " 250, 308, 649, 811 cm?

39. " leg " 175, 319, 504, 750 pol papirja?

40. " kg " 224, 416, 672, 855 dkg?

41. " ur " 420, 575, 780, 854 minut?

42. " dni " 216, 408, 864, 930 ur?

43. 1 *m* suknà velja 8 K 80 h; koliko velja 1 *dm*?

44. 1 ducat nožkov velja 9 K 60 h; koliko velja 1 nožek?

45. Uradnik ima na leto 1800 K plače; koliko na mesec?

46. Koliko sešitkov narediš iz ene rizme pisalnega papirja, ako zymeš za vsak sešitek po 3, 4, 5, 10 pól papirja?

47. Koliko dvajsetkronskih novcev moraš imeti, da plačaš 900 K?

48. Pešec prehodi v 1 minuti 70 *m*; koliko minut potrebuje, da prehodi 910 *m* dalje?

49. 19 oseb si enako razdeli 817 K; koliko dobi vsaka oseba?

50. 27 *hl* ôla velja 621 K; koliko velja 1 *hl*?

51. Tovornik proda za 768 K vina, recimo *hl* po 48 K; koliko *hl* je bilo vina?

52. Gospodinja kupi za 6 K 40 h cukra, *kg* po 80 h; koliko *kg* je cukra?

53. Neka kmetica proda v enem letu 840 jajec in izkupi 28 K; koliko jajec je prodala za 1 K?

54. Nekdo kupi zemljišče obsegajoče 12 *a* za 984 K in odstopi svojemu sosеду od tega zemljišča 1 *a* po kupni ceni; koliko mora plačati ta?

55. Na vrtu je v 24 enakih vrstah 840 drevesec; koliko drevesec stoji v eni vrsti?

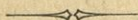
56. Delavec izvrši neko delo v 175 dneh; koliko delavcev je treba, da se to delo izvrši v 7 dneh?

57. 1 konj ima za 224 dni klaje dosti; koliko časa bode izhajalo s to klajo 8 kónj?

58. Koliko ubožcev obdaruješ z 9 K 80 h, ako podariš vsacemu po 35 h?

59. Žitar je kupil 48 *hl* ječmena za 504 K, pridobil je pri prodaji 72 K; po čem je prodajal *hl*?

60. Kmetica proda 4 *kg* sirovega masla in 40 jajec, vse skupaj za 8 K 64 h; ako dobi za 10 jajec 36 h, koliko velja 1 *kg* sirovega masla?

6. Naloge v ponavljanje.

$$\begin{array}{llll}
 1. 46+30 = 76 & 2. 26+14 = & 3. 153+20 = & 4. 234+210 = \\
 + 35+24 = 59 & 51+29 = & 261+38 = & 528+452 = \\
 57+41 = & 76+57 = & 516+55 = & 747+28 = \\
 62+27 = & 85+39 = & 808+87 = & 545+162 =
 \end{array}$$

+ 5. Vzemi 3-, 5-, 8krat: 17, 25, 42, 53, 72, 84, 96.

6. Vzemi 2-, 6-, 9krat: 15, 28, 37, 59, 65, 77, 89.

7. 1 l piva velja 35 h; koliko velja 20 l?

8. Koliko velja 20 pládnikov po 48 h?

9. Koliko velja 20 kg mila po 64 h?

10. 1 a zemljišča velja 24 K; koliko velja 3, 8, 18 a?

11. Kmet ima 153 ovác, proda jih 68; koliko mu jih še ostane?

12. Kmet kupi konja za 320 K, kravo za 140 K in dvoje volov za 520 K; koliko ga stane vsa ta živina?

$$13. 365 + 128 + 87 + 108 + 256 + 48 =$$

$$14. 219 + 51 + 13 + 159 + 99 + 214 =$$

$$15. 142 + 193 + 225 + 71 + 64 + 209 =$$

$$16. 326 : 2 = \quad 17. 195 : 5 = \quad 18. 432 : 8 = \quad 19. 956 : 4 =$$

$$513 : 3 = \quad 906 : 6 = \quad 702 : 9 = \quad 215 : 5 =$$

$$780 : 4 = \quad 616 : 7 = \quad 708 : 6 = \quad 687 : 3 =$$

20. 1000 opék velja 31 K; koliko velja 200 opék?

21. Za 30 K se dobi 120 l piva; koliko za 1 K? koliko za 2, 3, 5, 10 K?

22. 10 kg sveč velja 9 K 60 h; koliko velja 20, 25 kg?

23. Dninar si zasluži vsak dan po 96 h; koliko v 11 dneh?

24. Kmet kupi vola za 252 K in ga prodá za 296 K; koliko ima dobička?

25. Neko blago se prodá za 250 K in se pridobi 63 K; po čem je bilo blago kupljeno?

26. Gospodinja kupi 72 m platna, porabi ga $\frac{1}{4}$ za srajce; koliko m ji ga še ostane?

Izračuni vsako vrsto do 500:

27. $18 + 20$ 29. $2 + 48$ 31. $27 + 35$
 28. $1000 - 30$ 30. $993 - 26$ 32. $953 - 51$

33. 1 kg galuna velja 24 h; koliko velja 50 kg?

34. Koliko velja 50 kosov po 13, 22, 35, 48, 55 h?

35. Za 1 K se dobé 4 kg soli; ? za 5, 9, 25 K?

36. „ 1 „ „ dobi 40 gumbov; ? „ 6, 14, 24 „ ?

37. 4 m bele tkanine veljajo 13 K; koliko velja 36 m?

38. Od neke njive, ki ima 218 a, proda se 76 a; koliko arov je še ostane?

39. Trirazredna ljudska šola ima v prvem razredu 82 učencev, v drugem 19 manj nego v prvem, v tretjem 13 manj nego v drugem; koliko učencev je v vseh treh razredih?

40. Na nekem vozu je 5 oseb, ki tehtajo posamez 81, 77, 79, 72 in 68 kg; s koliko težo je obložen voz?

41. $795 - 234 =$ 42. $505 - 218 =$ 43. $701 - 623 =$
 $682 - 347 =$ $413 - 86 =$ $1000 - 375 =$

44. 15 delavcev izvrši neko delo v 13 dneh; v koliko dneh izvrši to delo 1 delavec?

45. 1 l mleka velja 18 h; koliko velja 25 l?

46. Neki hišni oče kupi 4 m³ mehkega lesa po 8 K 90 h in 6 m³ trdega lesa po 10 K 80 h; koliko mora plačati?

47. Kmet kupi njivo za 680 K, plača takoj 8 mi del od te vsote; koliko je to?

48. $32 \times 28 =$ 49. $17 \times 54 =$ 50. $52 \times 18 =$
 $34 \times 29 =$ $26 \times 35 =$ $72 \times 14 =$
 $43 \times 23 =$ $51 \times 19 =$ $37 \times 25 =$

Izračuni ceno za 3, 7, 2, 8, 5, 9, 4, 10, 6 enot v vsaki sledeči nalogi:

51. 1 l vina velja 60 h 55. 1 m preproge velja 1 K 50 h
 52. 1 l ôla „ 32 „ 56. 1 m svile „ 2 „ 74 „
 53. 1 kg mila „ 56 „ 57. 1 hl pšenice „ 12 „ 20 „
 54. 1 kg ribjega olja velja 72 h. 58. 1 hl rži „ 10 „ 18 „

59. 1 hl vina velja 64 K; koliko velja 5, 9, 15 hl?

60. 1 prt velja 5 K 50 h; koliko velja 1 ducat?

61. V poštnem vozu sedi 6 popotnikov, katerih mora vsak plačati 3 K 25 h voznine; koliko vsi skupaj?

62. Trгоvec je prodal čok cukra, ki je tehtal 6 kg, za 5 K 16 h; po čem je 1 kg?

63. Neki pek je imel v jerbasu 7 hlebcev kruha, prodal je vsak hlebec po 82 h; koliko je izkupil za vse hlebce?

64. Če si kdo vsak dan prihrani 4 desetvinarske novce, mora 9 tednov hraniti, da si s tem denarjem kupi suknjo; kako dolgo mora hraniti, ako dene vsak dan samo po 2 desetvinarska novca na stran? Koliko velja suknja?

65. Nekdo prodá 214, 57, 93, 107 kg blaga in si ga obdrži še 266 kg; koliko kg ga je imel iz početka?

66. $868 : 62 =$

67. $945 : 45 =$

68. $678 : 21 =$

$943 : 41 =$

$910 : 26 =$

$753 : 32 =$

$891 : 33 =$

$969 : 57 =$

$890 : 44 =$

$940 : 24 =$

$532 : 19 =$

$987 : 68 =$

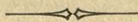
69. Neki posestnik je pridelal 215 hl pšenice, 306 hl rži in 127 hl ječmena; od tega pridelka je prodal 168 hl pšenice, 135 hl rži in 48 hl ječmena; koliko je obdržal zase a) vsacega žita b) vsega žita skupaj?

70. Na obeh straneh neke ceste se imajo zasaditi drevesca; ako se drevesca zasadé po 3 m vsaksebi, potrebuje se 340 drevesec; koliko drevesec je treba, ako se postavijo po 6 m vsaksebi?

71. Neki vrt je 45 m dolg in 21 m širok, drugi je 31 m dolg in ravno tako širok; oba sta ograjena sè zidom; pri katerem vrtu je zid daljši in za koliko?

72. Gospodinja kupi 50 m platna za 37 K in ga prepusti svoji prijateljici 8 m; koliko jej mora ta plačati za odrezani kosec?

73. Neki urar je kupil ducat žepnih ur za 144 K in jih prodajal po 14 K 50 h; koliko je a) pri vsaki uri, b) pri celem ducatu imel dobička?

II. Računanje z desetninami, stotinami in tisočinami.

Zapisovanje in čitanje.

1 tisoč	= 10 stotíc	1 ednica	= 10 desetín
1 stotica	= 10 desetíc	1 desetina	= 10 stotín
1 desetica	= 10 ednic	1 stotina	= 10 tisočín.

1. Koliko je 10. del od 1 tisoča ?

" " " " " 1 stotice ?

" " " " " 1 desetice ?

2. Koliko je 10. del od 1 ednice ali 1 ?

" " " " " 1 desetíne ?

" " " " " 1 stotíne ?

3. Koliko desetín je 1, 2, 3, . . . 9 ednic ?

4. " stotín je 1, 2, 3, . . . 9 desetín ?

5. " tisočín je 1, 2, 3, . . . 9 stotín ?

6. " tisočín je 1, 2, 3, . . . 9 desetín ?

(Celote desetinskega števila, desetinska pika. Zapisovanje, čitanje desetinskih števil.)

Desetinsko število 333'333 poméni :

Celote				desetinke		
3	3	3	•	3	3	3
stotíce	desetíce	ednice		desetíne	stotíne	tisočíne

7. Zapiši sè številkami :

6 celot 5 desetín ;

38 " 4 " 6 stotín ;

26 " 3 desetíne 4 stotíne 5 tisočín ;
6 desetín ;

8 " 7 tisočín ;

197 celih 87 stotín ;

6 " 709 tisočín.

8. Čitaj naslednja desetinska števila :

15·7	6·8	54·78	6·25	33·268	8·123
83·2	0·5	97·36	0·93	107·609	0·486
196·3	0·1	41·07	0·05	640·053	0·007

15·7 = 15 celih 7 desetih,

0·5 = 0 " 5 "

54·78 = 54 " 7 " 8 stotin

= 54 " 78 stotin.

9. Primeri vrednost naslednjih desetinskih števil :

5·3, 5·30, 5·300.

Vrednost desetinskega števila se ne izpremeni, ako se mu na desno pripiše ena ali več ničel.

10. Koliko vinarjev je :

0·48 K, 0·23 K, 0·35 K, 0·75 K, 0·51 K, 0·16 K?

0·7 K, 0·5 K, 0·2 K, 0·08 K, 0·03 K, 0·09 K?

0·48 K = 48 h, 0·7 K = 70 h, 0·08 K = 8 h.

11. Čitaj za krone in vinarje :

3·57 K, 5·31 K, 10·19 K, 6·8 K, 4·02 K, 7·05 K.

12. Koliko dm je 0·1 m, 0·2 m, . . . 0·9 m?

13. Koliko cm je :

0·72 m, 0·87 m, 0·25 m, 0·4 m, 0·7 m, 0·06 m?

14. Čitaj za m, dm in cm :

6·38 m, 9·52 m, 12·84 m, 1·59 m, 3·96 m, 7·07 m.

6·38 m = 6 m 3 dm 8 cm.

15. Koliko l je :

0·63 hl, 6·18 hl, 7·39 hl, 0·7 hl, 2·08 hl?

16. Koliko kg je :

0·23 q, 1·56 q, 0·2 q, 0·03 q, 4·05 q?

17. Koliko dkg je :

0·95 kg, 0·78 kg, 2·8 kg, 0·07 kg, 5·09 kg?

18. Zapiši v kronskih desetinkah :

59 h, 37 h, 22 h, 61 h, 40 h, 9 h, 4 h;

2 K 25 h, 7 K 18 h, 3 K 72 h, 5 K 80 h, 1 K 5 h.

59 h = 0·59 K, 9 h = 0·09 K,

2 K 25 h = 2·25 K, 1 K 5 h = 1·05 K.

19. Izpremeni na desetinke *m*:

5 *dm*, 7 *dm*, 38 *cm*, 75 *cm*, 40 *cm*, 3 *cm*, 8 *dm* 2 *cm*
 7 *m* 3 *dm*, 1 *m* 2 *dm* 9 *cm*, 7 *m* 8 *dm* 4 *cm* 5 *m* 6 *cm*

20. Izpremeni na desetinke *hl*:

32 *l*, 79 *l*, 13 *l*, 20 *l*, 5 *l*, 6 *hl* 27 *l*, 4 *hl* 8 *l*.

Izpremeni na desetinska števila:

21. 8 *g* 47 *kg*

3 " 57 "

— " 81 "

2 " 70 "

22. 5 *kg* 24 *dkg*

— " 56 "

2 " 83 "

— " 40 "

Seštevanje.

1. 5·3 2 desetini + 1 desetina + 3 desetine = 6 desetini.

7·1 4 ednice + 7 ednic + 5 ednic = 16 ednic.

4·2

16·6

2. 8·32 5 stotin + 9 stotin + 2 stotini = 16 stotin = 1 desetina 6 stotin.

2·79

6·95

1 desetina + 9 desetini + 7 desetini + 3 desetine = 20 desetini = 2 ednici 0 desetini.

18·06

2 ednici + 6 ednic + 2 ednici + 8 ednic = 18 ednic

3. 0·7 4. 1·234 5. 15·6 6. 20 7. 7·34

0·5 2·345 8·3 19·3 9·463

0·4 3·456 34·9 18·26 0·772

0·8 0·567 27 17·12 5·09

8. 0·2 + 0·3 + 0·4 + 0·5 + 0·6 + 0·7 + 0·8 =

9. 9·87 + 8·76 + 7·65 + 6·54 + 5·43 + 4·32 =

10. 4·135 + 5·246 + 6·864 + 7·753 + 8·963 =

11. 24 + 17·5 + 12·48 + 9·37 + 5·8 + 1 =

Izpremeni na desetinska števila in seštej:

12. 15 *K* 48 *h*

29 " 60 "

— " 57 "

18 " 6 "

13. 5 *m* 1 *dm* 4 *cm*

3 " 8 " 7 "

7 " — " 8 "

9 " 5 " — "

14. 2 *g* 65 *kg*

— " 81 "

8 " 60 "

4 " 37 "

15. Nekdo dobi obresti: 128·35, 216·75, 107·5 in 248·62 *K*; koliko vsega skupaj?

16. Hrib se vzvišuje od A do B za $69\cdot8\text{ m}$, od B do C za $73\cdot7\text{ m}$; za koliko leži C više nego A ?

17. V štirih sodih je vina $7\cdot39$, $7\cdot63$, $8\cdot15$ in $8\cdot86\text{ hl}$; koliko je vsega skupaj?

Odštevanje.

1. $9\cdot5$ 3 desetine in 2 desetini = 5 desetini.

— $3\cdot2$ 2 ednici in 7 ednic = 9 ednic.

$7\cdot2$

2. $8\cdot57$ 2 stotini in 5 stotin = 7 stotin.

— $0\cdot92$ 9 desetín in 6 desetín = 15 desetín, ostane 1 ednica.

$7\cdot65$ 1 ednica in 7 ednic = 8 ednic.

3. $0\cdot9$

— $0\cdot4$

4. $0\cdot876$

— $0\cdot194$

5. $18\cdot45$

— $6\cdot2$

6. $52\cdot811$

— $37\cdot6$

7. $7\cdot3$

— $2\cdot14$

8. $0\cdot86$

— $0\cdot241$

9. $3\cdot5$

— $1\cdot275$

10. 100

— $12\cdot92$

11. $9\cdot2$ — $3\cdot5$ =

$47\cdot8$ — $8\cdot8$ =

$80\cdot1$ — $9\cdot6$ =

12. $7\cdot18$ — $4\cdot23$ =

$24\cdot04$ — $12\cdot56$ =

$9\cdot172$ — $2\cdot427$ =

13. $39\cdot26$ — $15\cdot3$ =

$128\cdot37$ — 67 =

$91\cdot135$ — $8\cdot41$ =

14. $51\cdot3$ — $28\cdot49$ =

345 — $119\cdot26$ =

$8\cdot67$ — $3\cdot987$ =

Izpremeni na desetinska števila in odštevaj:

15. $128\text{ K } 8\text{ h}$

— $63\text{ „ } 25\text{ „}$

16. $9\text{ m } 38\text{ cm}$

— $3\text{ „ } 80\text{ „}$

17. $53\text{ kg } 34\text{ dkg}$

— $18\text{ „ } 59\text{ „}$

18. Od $2\cdot1$ odštej $0\cdot35$, od ostanka zopet $0\cdot35$, in tako dalje 6 krat.

19. Gospodinja kupi za $6\cdot53\text{ K}$ blagá in ga plača z desetkronskim novcem; koliko dobi nazaj?

20. Kraj A leži $58\cdot2\text{ m}$ više nego B , B leži $21\cdot85\text{ m}$ niže nego C ; za koliko leži A više nego C ?

21. Kmetovavec kupi $8\cdot38\text{ ha}$ njive in je proda $2\cdot172\text{ ha}$; koliko si je ohrani záse?

Množenje.

1. Pomakni v desetinskem številu 6'128 desetinsko piko za eno mesto dalje proti desni; kolikokrat toliko kakor poprej je vredna zdaj vsaka številka novega števila 61'28?

Desetinsko število se množi s številom 10, ako se desetinska pika za eno mesto pomakne dalje proti desni.

2. Pomakni v številu 6'128 desetinsko piko za dve mesti dalje proti desni; kolikokrat toliko kakor poprej poméni zdaj vsaka številka novega števila 612'8?

Desetinsko število se množi s številom 100, ako se desetinska pika za dve mesti pomakne dalje proti desni.

$$\begin{array}{lll} 3. \quad 3'14 \times 10 = & 4. \quad 9'6 \times 10 = & 5. \quad 0'098 \times 100 = \\ 17'384 \times 10 = & 0'35 \times 10 = & 0'72 \times 100 = \\ 0'123 \times 10 = & 5'123 \times 100 = & 5'4 \times 100 = \end{array}$$

8 krat 6 stotin = 4 desetine 8 stotin.

$$\begin{array}{l} 6. \quad \begin{array}{r} 3'96 \times 8 \\ \hline 31'68 \end{array} \quad \begin{array}{l} 8 \text{ krat } 9 \text{ desetín} = 72 \text{ desetín, in } 4 \text{ desetine} = 76 \text{ desetín} \\ = 7 \text{ ednic } 6 \text{ desetín.} \end{array} \end{array}$$

8 krat 3 ednice = 24 ednic, in 7 ednic = 31 ednic.

$$\begin{array}{lll} 7. \quad \begin{array}{l} 5'8 \times 2 = \\ 17'3 \times 5 = \\ 3'42 \times 6 = \\ 0'93 \times 9 = \end{array} & 8. \quad \begin{array}{l} 17'9 \times 7 = \\ 1'57 \times 8 = \\ 3'145 \times 4 = \\ 0'895 \times 3 = \end{array} & 9. \quad \begin{array}{l} 35'36 \times 9 = \\ 0'149 \times 6 = \\ 0'037 \times 5 = \\ 4'923 \times 12 = \end{array} \end{array}$$

10. 1 *dm* suknà velja 0'85 K; koliko velja 1 *m*?

11. 1 *l* vina velja 0'72 K; koliko 1 *hl*?

12. Koliko iznaša 7 zlatnikov (cekinov) po 11'29 K?

13. 1 kozarec velja 0'96 K; koliko jih velja 1 ducat?

14. Glavnica (kapital) daje na leto 48'24 K obresti; koliko v 2, 3, 4 letih?

Deljenje.

1. Pomakni v desetinskem številu 785'2 desetinsko piko za eno mesto dalje proti levi; koliki del poprejšnje vrednosti ima zdaj vsaka številka novega števila 78'52?

Desetinsko število se deli s številom 10, ako se desetinska pika za eno mesto pomakne dalje proti levi.

2. Pomakni v številu 785'2 desetinsko piko za dve mesti dalje proti levi; koliki del poprejšnjega števila je novo število 7'852?

Desetinsko število se deli s številom 100, ako se desetinska pika za dve mesti pomakne dalje proti levi.

$$\begin{array}{lll} \mathbf{3.} & 35'86 : 10 = & \mathbf{4.} & 5'48 : 10 = & \mathbf{5.} & 807 : 10 = \\ & 14'9 : 10 = & & 7'3 : 10 = & & 946 : 100 = \\ & 662'3 : 100 = & & 1'2 : 100 = & & 51 : 100 = \end{array}$$

6. Kolik je četrti del a) od 9'36, b) od 3'14?

$$\mathbf{a)} \quad 9'36 : 4 = 2'34$$

$$\mathbf{b)} \quad 3'14 : 4 = 0'785$$

$$\begin{array}{r} 8 \\ \hline 13 \\ 12 \\ \hline 16 \\ 16 \\ \hline 0 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 28 \\ \hline 34 \\ 32 \\ \hline 20 \\ 20 \\ \hline 0 \end{array}$$

$$\begin{array}{lll} \mathbf{7.} & 4'6 : 2 = & \mathbf{8.} & 35'4 : 3 = & \mathbf{9.} & 24'5 : 7 = \\ \mathbf{10.} & 9'36 : 6 = & \mathbf{11.} & 58'48 : 8 = & \mathbf{12.} & 90'35 : 5 = \\ \mathbf{13.} & 5'172 : 4 = & \mathbf{14.} & 8'046 : 9 = & \mathbf{15.} & 0'144 : 6 = \\ \mathbf{16.} & 57'15 : 5 = & \mathbf{17.} & 2'55 : 5 = & \mathbf{18.} & 5'48 : 20 = \\ \mathbf{19.} & 4'44 : 6 = & \mathbf{20.} & 50'556 : 12 = & \mathbf{21.} & 48'84 : 60 = \end{array}$$

22. 1 m suknà za gospé velja 5'2 K; koliko velja 1 dm?

23. 1 ha pašnika velja 985 K; koliko velja 1 a?

24. 1 hl mošta velja 36 K; koliko velja 1 l?

25. 1 q masti velja 128 K; koliko velja 1 kg?

26. 8 kg rib belic velja 9'12 K; koliko velja 1 kg?

27. Pešec prehodi v 1 uri 4'68 km; koliko v 1 minuti?

28. Iz vodnjaka se potegne v 1 minuti 0'84 hl vode; koliko l v 1 sekundi?

29. Divjinar dobi 12 parov prepelic za 14 K 40 h in plača voznine 1 K 44 h; prodá 5 parov za 9 K 60 h. Koliko ima dobička pri enem teh parov? Koliko bi imel dobička v vsem skupaj, ako bi bil tudi drugih 7 parov prodal po isti ceni?

Drugi oddelek.

I. Računanje z večjimi števili.

1. Kakó je zapisovati in čitati večja števila.

a.

10 edníc = 1 desetica = 10

10 desetic = 1 stotica = 100

10 stotíc = 1 tisočica = 1000

1. Koliko tisočíc je :

20, 50, 80, 60, 90, 40, 70, 30 stotíc ?

20 st. = 2 tis. = 2000.

2. Koliko stotíc, desetic, edníc je :

1, 2, 5, 9, 4, 7, 3, 8 tisočev ?

5 tis. = 50 st. = 500 des. = 5000 ed.

3. Kako se imenujejo naslednja števila :

3 t. 5 st. — 1 t. 2 st. 4 des. — 5 t. 8 st. 2 des. 6 ed.

7 t. 3 st. — 6 t. 0 st. 5 des. — 2 t. 6 st. 3 des. 7 ed.

5 t. 8 st. — 8 t. 4 st. 9 des. — 8 t. 9 st. 0 des. 4 ed.

3 t. 5 st. = tritisoč petsto.

5 t. 8 st. 2 des. 6 ed. = pettisoč osemsto šest in dvajset.

4. Razloži naslednja števila a) po njih mestni vrednosti, b) na tisoče in ednice :

3578, 9357, 7146, 5213, 4372, 2982, 8735, 6139 ;

7085, 4908, 6225, 9450, 5705, 7891, 9007, 8641.

3578 = 3 t. 5 st. 7 des. 8 ed. = 3 t. 578 ed.

5. Na katerem mestu stojé ednice, na katerem desetíce, stotíce, tisočice ?

6. Koliko števílk je treba, da se zapišejo tisočice ?

7. Čitaj naslednja števila :

8296, 5474, 4368, 5986, 2594, 1517, 7891, 6799 ;

5678, 5768, 2470, 4801, 1086, 8009, 3700, 3040.

8. Zapiši naslednja števila samo sè števílkami :

2 t. 7 st. 8 des. 1 ed. — 7 t. 359 ed. — 9 t. 564 ed. — 6 t. 230 ed.

5 t. 3 st. 0 des. 6 ed. — 4 t. 793 ed. — 1 t. 805 ed. — 3 t. 24 ed.

9. Zapiši sè številkami :

dva tisoč tristo osem in štirideset; — sedem tisoč dvesto in devetnajst; — pet tisoč šeststo in osemdeset; — en tisoč in enajst; — tri tisoč devetsto in štiri.

b.

10 tisočic = 1 desetisočica = 10000.

10. Koliko desetisočic je :

30, 90, 20, 80, 50, 70, 40, 60 tisočic ?

11. Koliko tisočic, stotic, desetíc, ednic je :

1, 5, 8, 3, 7, 4, 9, 2, 6 desetisočic ?

12. Razloži naslednja števila a) po njih mestni vrednosti,

b) na tisočice in ednice :

82543, 49635, 72654, 67891, 12468, 24795, 83614;

60872, 31740, 54309, 26053, 50405, 92070, 77800.

82543 = 8 d.t. 2 t. 5 st. 4 des. 3 ed. = 82 t. 543 ed.

13. Na kolikem mestu stojé desetisočice ?

14. Čitaj naslednja števila :

13745, 29861, 34478, 49462, 93184, 52846, 75192;

10428, 25630, 83704, 56019, 34201, 70420, 16005.

15. Zapiši samo sè številkami :

72 t. 594 ed. — 17 t. 593 ed. — 34 t. 107 ed. — 20 t. 875 ed.

27 t. 930 ed. — 59 t. 376 ed. — 93 t. 64 ed. — 13 t. 903 ed.

16. Zapiši sè številkami :

dvanajst tisoč štiristo sedem in dvajset;

šest in dvajset tisoč petsto in štirinajst;

pet in šestdeset tisoč sedemsto in osemdeset;

sedem in osemdeset tisoč dvesto in tri;

devetdeset tisoč devet in petdeset.

c.

10 desetisočic = 1 stotisočica = 100000.

17. Razloži naslednja števila a) po njih mestni vrednosti

b) na tisočice in ednice :

761534, 842325, 431326, 872534, 428579, 317624;

401305, 260923, 257406, 593740, 927062, 330008.

761534 = 7 st.t. 6 d.t. 1 t. 5 st. 3 des. 4 ed. = 761 t. 534 ed.

18. Na katerem mestu stojé stotisočice ?

19. Čitaj naslednja števila :

751.594, 479.387, 678.271, 582.359, 274.628, 159.543;
806.357, 247.190, 740.835, 418.706, 610.049, 388.021.

20. Zapiši samó sè številkami:

719 tis. 384 ed. — 363 tis. 711 ed. — 241 tis. 850 ed.
340 tis. 975 ed. — 802 tis. 542 ed. — 693 tis. 56 ed.

21. Zapiši sè številkami:

osemsto štirinajst tisoč petsto ena in trideset;
šeststo dva in štirideset tisoč tristo in devetdeset;
sto pet tisoč sedemsto in ena;
štiristo osemdeset tisoč šest in petdeset.

d.

10 stotisočic = 1 milijon = 1,000.000
10 milijonov = 1 desetmilijon = 10,000.000
10 desetmilijonov = 1 stomilijon = 100,000.000

i. t. d.

i. t. d.	stotice	desetice	ednice	stotice	desetice	ednice	stotice	desetice	ednice
	milijonov			tisočic					
	9.	8.	7.	6.	5.	4.	3.	2.	1.
			3	7	8	2	6	4	9

22. Napiši si ta razkazek, potlej razloži naslednja števila po njih mestni vrednosti in zapiši jih v razkazek:

3,782.649	63,418.529	6,790.814
5,260.321	7,963.052	2,526.083

23. Na katerem mestu stojé tisočice, milijoni, tisočmilijoni?

24. Koliko števil je treba za tisoče, koliko za milijone?

25. Razloži v nalogi **22.** vsako število na milijone, tisočice in ednice ter jih potlej tudi čitaj.

26. Zapiši samó sè števílkami:

63 milijonov 508 tisoč 749;

209 milijonov 36 tisoč 840;

730 milijonov 537 tisoč 78;

7 milijonov 8 tisoč 12.

27. Zapiši sè števílkami:

dvanajst milijonov pet in šestdeset tisoč tristo sedem in devetdeset;

šeststo dva in dvajset milijonov sto štiri tisoč dve in trideset;

sedem milijonov in petdeset.

28. Koliko stotisočic ima v sebi število 736928; koliko desetisočic, koliko tisočic, stotic, desetíc, ednic je v njem?

736928 = 7 st. t. in 3 d.t. 6 t. 9 st. 2 d. 8 ed.

= 73 d. t. in 6 t. 9 st. 2 d. 8 ed.

= 736 tis. in 9 st. 2 d. 8 ed.

= 7469 stot. in 2 d. 8 ed.

= 73692 des. in 8 ed.

= 736928 ednic.

29. Ravno tako razloži naslednja števila:

5347, 29346, 68253, 941268, 7953412.

Rimske številke.

I = 1 X = 10 C = 100 M = 1000

V = 5 L = 50 D = 500

1. II = 1 + 1 = 2 XX = CC =

III = XXX = CCC =

2. VI = 5 + 1 = 6 XI = XXXV = CCVII =

VII = XII = LIII = DCXI =

VIII = XIII = LXXI = MDCCC =

3. IV = 5 - 1 = 4 XIV = XCI = CM =

IX = XIX = XCIV = CMIV =

XL = XLI = CD = CMIX =

4. Zapiši z navadnimi (arabskimi) števílkami:

XV	XXIV	XXXVI	XCII	CCIX	MDCCIV
XVII	XXVII	XLIII	LXXX	CCCXL	MDCCXII
XVIII	XXIX	XLIX	LIV	DCCIV	MDCCCLXXXV

5. Zapiši z rimskimi številkami:

15	38	109	551	1002	1695
32	64	134	644	1405	1848
53	92	490	990	1540	1889

2. Seštevanje.

Seštevanec + seštevanec = vsota.

Seštej naslednja navpično stoječa števila:

1. 17	2. 79	3. 336	4. 765	5. 987
28	68	626	256	778
19	59	548	567	568
37	74	799	370	275
30	21	486	687	876

Seštej naslednja števila najprej po navpičnem, potem tudi po vodoravnem redu:

6.	7.	8.	9.	10.	11.
12. 4642 + 6246 + 9723 + 1678 + 6947 + 2745					
13. 3397 + 4577 + 5113 + 6357 + 7674 + 9158					
14. 8426 + 4462 + 8442 + 3696 + 4275 + 5146					
15. 7849 + 1857 + 3128 + 4211 + 7782 + 3917					
16. 2478 + 2552 + 5877 + 2946 + 5654 + 7854					
17. 9789 + 5113 + 6754 + 6745 + 4698 + 1679					

Računi ravno tako:

18.	19.	20.	21.	22.	23.
24. 8765 + 4206 + 8529 + 738 + 4630 + 21					
25. 876 + 5016 + 2817 + 9270 + 6758 + 584					
26. 87 + 7382 + 748 + 4818 + 2716 + 8543					
27. 8 + 947 + 5032 + 5917 + 2573 + 8495					
28. 44 + 2798 + 1804 + 7056 + 478 + 1936					
29. 345 + 8172 + 6384 + 2915 + 4219 + 9298					
30.	31.	32.	33.	34.	
35. 12345 + 23456 + 34567 + 45678 + 56789					
36. 32408 + 18297 + 73582 + 15964 + 81425					
37. 43962 + 73582 + 15964 + 37891 + 42167					
38. 86431 + 29505 + 23568 + 53156 + 83118					
39. 64536 + 78327 + 76874 + 87654 + 25936					
40. 38697 + 68979 + 28949 + 89638 + 96587					

41.	8165	42.	98725	43.	849672
	48079		493608		9064285
	541309		509367		14673
	178912		726496		2647984
	63278		670855		539506

44. Postavki se začno sè 492765, vsako naslednje število je za 87546 večje nego poprejšnje; koliko je a) šesto število, b) kolika je vsota vseh šestih števil?

Naloge tukaj in dalje naprej z zvezdico (*) zaznamenovane izračuni na pamet.

***45.** Dva soda sta: prvi drži 168 l, a drugi 64 l več; koliko l drži drugi sod?

***46.** Cesarica Marija Terezija je bila rojena 1717. leta in je živela 63 let; katerega leta je umrla?

***47.** Hiša, 1843. leta zidana, pogorela je 39 let pozneje; katerega leta se je to zgodilo?

***48.** Neki gozdni posestnik zasadi 276 hrastovih in 160 bukovih drevesec; koliko drevesec vseh skupaj?

49. V drevesnici je 648 jabolčnih, 455 hruševih, 329 črešnjevih in 236 češpljevih drevesec; koliko drevesec vseh skupaj?

50. Neka vas je imela 1850. leta 1265 prebivavcev; do leta 1890. se je število pomnožilo za 439; koliko prebivavcev je štela vas leta 1890.?

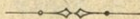
51. Pri neki cesti so tri vasi ena za drugo; od vasi A do B je 3537 m, od B do C 2265 m; koliko je od A do C?

52. Nekdo kupi hišo, takoj plača v gotovini 10680 K in ostane še 5320 K dolžan; kako draga je bila hiša?

53. Sosed je kupil hišo za 14860 K in jo je pozneje prodal z dobičkom 2340 K; za koliko jo je prodal?

54. Kmet je kupil dve njivi, za prvo je plačal 955 K, za drugo 108 K več kakor za prvo; koliko ga je stala druga njiva?

55. A ima 8750 K, B ima 2180 K več nego A, C ima 1885 K več nego B; koliko premoženja imajo vsi trije skupaj?

3. Odštevanje.

Z manjševanec — odštevanec = ostanek (razlika).

$$\begin{array}{r} 1. \quad 839 \\ - 715 \\ \hline 124 \end{array}$$

5 in 4 je 9;
1 in 2 je 3;
7 in 1 je 8.

2. 85	368	647	4837	3248	92679
— 32	— 147	— 234	— 1225	— 2034	— 51403

10

$$\begin{array}{r} 3. \quad 748 \\ \quad 253 \\ \quad 1 \\ \hline 495 \end{array}$$

3 in 5 je 8;
5 in 9 je 14, ostane 1;
1 in 2 je 3, in 4 je 7.

4. 568	274	420	8325	3845	5283	3461
— 187	— 158	— 188	— 4109	— 1927	— 2579	— 727

5. 5472	3474	4651	5476	9483	8297	7942
— 2745	— 2395	— 1872	— 3069	— 5395	— 2698	— 5858

6. 8413 — 4375 =	7. 1425 — 469 =	8. 7640 — 2356 =
5132 — 4837 =	5194 — 4375 =	6070 — 2539 =
7315 — 2708 =	7513 — 2685 =	8300 — 748 =
6233 — 5794 =	8642 — 6252 =	3000 — 1234 =

9. 57638	68627	42763	76484	35425
— 23514	— 37207	— 20347	— 51926	— 9278

10. 40309	72090	83006	60090	70000
— 13244	— 23456	— 54278	— 25346	— 54321

11. 34785 — 23957 =	12. 26053 — 15684 =
83590 — 16718 =	90407 — 43690 =
23105 — 8506 =	70300 — 24651 =
24807 — 16049 =	80000 — 8705 =

13. Od števila 80063 odštej:

a) 35276, b) 17904, c) 9580, d) 75116, e) 472, f) 40087.

14. Odštej taista števila od 90500.

15. Seštej števila 23457, 50817, 19404, 36658, 62075, 48239 in odštej od vsote najpred prvi postavek, od ostanka drugi postavek, i. t. d.

16. 368579	179380	427685	738274	385423
— 145263	— 36354	— 282830	— 481908	— 179568
17. 680873	436273	729302	546030	730082
— 448894	— 264575	— 65839	— 178327	— 429533

18. Od 1703730 odštej 340746, od ostanka zopet 340746 i. t. d., kolikorkrat se dá.

19. Odštej od 3592545, kolikorkrat se dá 718509.

20. " " 2869716, " " " 478286.

21. 53162 — 14508 — 16375 =

22. 48709 — 13956 — 8751 — 14092 =

23. 31542 — (8259 + 3859 + 1578) =

24. 830245 — (179376 + 95083 + 247969) =

*25. Sod z oljem napolnjen tehta 128 kg; prazen sod 12 kg; koliko tehta samo olje?

*26. V neko šolo hodi 451 dečkov in deklic; koliko je deklic, ako je dečkov 265?

*27. Nekdo je umrl 1880. leta, ko je bil 73 let star; katerega leta je bil rojen?

*28. Kmet si sezida hlev; ima 850 opek in jih še prikupi 500; ko je bil hlev gotov, imel je še 200 opek; koliko opek je potreboval za hlev?

*29. Kmet nažanje 486 hl pšenice; od tega porabi za domače potrebe 64 hl in 39 hl za setev, ostanek prodá; koliko hl pšenice je prodal?

30. Na neki cerkvi stoji letna številka MDLIX; koliko let je cerkev stara, ako je bila zidana v ónem letu?

31. Cesar Jožef II. je bil rojen 1741. leta; v 39. letu svoje dóbe je nastopil vladarstvo avstrijskih dežel in je umrl 1790. l.; a) v katerem letu je nastopil vladarstvo, b) koliko je bil star, ko je umrl?

32. Od 3786 K potroši nekdo 1692 K; koliko mu še ostane?

33. Vas A ima 1830 prebivavcev, vas B za 365 manj; koliko prebivavcev ima B ?

34. Nekdo je podedoval 12500 K, kupil si je s tem denarjem posestvo za 9250 K; koliko podedovanega denarja mu je še ostalo v gotovini?

35. Nekdo je zavaroval svojo hišno opravilo za 2580 K; koliko K odškodnine je dobil po požaru, ako so se otete stvari cenile na 984 K?

36. Ena njiva ima 1305 a , druga 969 a ; a) za koliko je prva jiva večja od druge, b) koliko arov imate obé skupaj?

37. Posestnik kupi njivo za 2785 K in travnik za 1856 K; črez leto in dan prodá oboje za 5260 K; koliko ima dobička?

38. Neka hiša, na kateri je 2560 K, 1850 K in 2075 K dolga, prodá se za 9500 K; koliko ostane lastniku hiše, ako poplača dolgove?

39. A ima gotovine 18705 K, B ima 2580 K manj nego A , in C ima 3783 K manj nego B ; koliko gotovine imajo vsi skupaj?

4. Množenje.

Množenec $\times$ množitelj = zmnožek (produkt).

$$1. \quad \begin{array}{r} 432 \\ \times 4 \\ \hline 1728 \end{array}$$

4krat 2 je 8;

4krat 3 je 12, ostane 1;

4krat 4 je 16 in 1 je 17.

$$2. \quad 43 \times 2 =$$

$$3. \quad 213 \times 5 =$$

$$4. \quad 455 \times 3 =$$

$$65 \times 3 =$$

$$346 \times 7 =$$

$$318 \times 9 =$$

$$87 \times 4 =$$

$$673 \times 6 =$$

$$5268 \times 8 =$$

5. Kakšno mestno vrednost ima zmnožek, ako ednice, desetice, stotice, ... množimo z ednicami?

$$6. \quad 2132 \times 6 =$$

$$7. \quad 1249 \times 7 =$$

$$8. \quad 59247 \times 5 =$$

$$1604 \times 5 =$$

$$3807 \times 2 =$$

$$70625 \times 6 =$$

$$5324 \times 8 =$$

$$5628 \times 4 =$$

$$95803 \times 7 =$$

$$4195 \times 3 =$$

$$8094 \times 9 =$$

$$341659 \times 8 =$$

Mnóži vsako teh števil:

563, 2407, 39281, 44875, 83029, 108465

9. z 2,

10. s 3,

11. sè 4,

12. s 5,

13. sè 6,

14. sè 7,

15. z 8,

16. z 9.

17. Mnóži 35798 z 2, zmnóžek, ki ga dobiš, zopet z 2 i. t. d.; kolik je šesti zmnóžek?

18. Mnóži takisto 60419 6krat zaporedoma s 3.

19. Mnóži 27543 najprej sè številom 4, potem zmnóžek, ki ga dobiš, sè številom 5, ta novi zmnóžek sè 6.

20. $59614 \times 2 \times 3 \times 4 \times 5 =$

21. $37789 \times 5 \times 3 \times 9 \times 7 =$

22. $27 \times 10 =$ 23. $203 \times 100 =$ 24. $46 \times 1000 =$

$325 \times 10 =$ $49 \times 100 =$ $528 \times 4000 =$

$417 \times 30 =$ $705 \times 600 =$ $179 \times 5000 =$

25. Mnóži 7634 a) sè 40, b) sè 70, c) z 800, d) s 5000.

26. Kakšno mestno vrednost ima zmnóžek, ako množimo ednice, desetice, stotíce, ... a) z deseticami, b) sè stoticami, c) s tisočicami?

27. $\begin{array}{r} 93 \times 24 \\ \hline 372 \end{array}$ 28. $75 \times 18 =$ 29. $217 \times 12 =$

$\begin{array}{r} 186 \\ \hline 2232 \end{array}$ $47 \times 84 =$ $537 \times 19 =$

$55 \times 67 =$ $904 \times 23 =$

$68 \times 76 =$ $642 \times 58 =$

30. $407 \times 16 =$ 31. $2468 \times 27 =$ 32. $17358 \times 24 =$

$567 \times 53 =$ $7035 \times 39 =$ $43622 \times 78 =$

$687 \times 62 =$ $5491 \times 43 =$ $70364 \times 59 =$

$324 \times 71 =$ $3724 \times 55 =$ $85503 \times 67 =$

33. $285 \times 347 =$ 34. $461 \times 783 =$ 35. $908 \times 567 =$

$356 \times 285 =$ $724 \times 461 =$ $848 \times 698 =$

36. Poskusi pri mnóženju v 33.—35. nalogi tudi tako, da množenec zameniš z množiteljem.

37. $387 \times 236 =$ 38. $2654 \times 756 =$ 39. $4605 \times 3456 =$

$566 \times 178 =$ $7326 \times 835 =$ $5296 \times 8062 =$

$257 \times 502 =$ $6513 \times 669 =$ $7058 \times 6754 =$

$796 \times 475 =$ $25537 \times 323 =$ $19179 \times 4308 =$

40. $780 \times 23 =$ 41. $731 \times 140 =$ 42. $540 \times 280 =$

$2400 \times 39 =$ $587 \times 650 =$ $6090 \times 7300 =$

$37000 \times 58 =$ $195 \times 7900 =$ $4800 \times 9600 =$

*43. 1 *q* cukra velja 88 K; koliko velja 8 *q*?

8 *q* = 8krat po 1 *q*, torej velja 8 *q* 8krat 88 K = 704 K.

*44. 1 *m* átlasa (atlas = svilnato blago) velja 6 K; koliko velja 9, 12, 15, 20 *m*?

*45. 1 *hl* ôla velja 26 K; koliko velja 8, 10, 12, 16 *hl*?

*46. 1 *q* petroleja velja 42 K; koliko velja 5, 9, 12, 20 *q*?

*47. 1 *a* vrtnega zemljišča velja 56 K; koliko velja 1 *ha*?

*48. Uradnik ima na mesec po 250 K plače; koliko na leto?

*49. Nekdo je dolžan 5600 K, katere mora v mesečninah po 800 K izplačati; ako je že izplačal 4 mesečnine, koliko je še dolžan?

50. Kramar naroči pri suknarju 876 *m* suknà po 9 K; koliko mora plačati?

51. Koliko opek je naloženih na 8 vozovih, ako se jih je na vsak voz naložilo po 675?

52. Koliko tehta 28 vreč žita, ako tehta vsaka vreča po 108 *kg*?

53. 1 *hl* pšenice tehta 76 *kg*; koliko tehta 128 *kg*?

54. 1 *ha* travnika daje 32 *q* sená; kolik je pridelek od travnika, ki ima 16 *ha*?

55. Koliko *m* svile se dobi od 2350 kokonov, ako se dobi od 1 kokona po 485 *m*?

56. Posestnik prodá 118 *ha* zemlje, 1 *ha* po 2490 K; kolika je prodajalna cena?

*57. 12 *kg* govedine velja 17 K; koliko velja 48 *kg*?

48 *kg* je 4krat 12 *kg*, 48 *kg* velja torej 4krat 17 K = 68 K

*58. 20 *l* leče velja 9 K; koliko velja 1 *hl*?

*59. 25 *kg* mila „ 14 K; „ „ 1 *q*?

*60. 18 *m* platnenega damasta velja 63 K; koliko velja 36, 54, 90 *m*?

*61. 15 *l* ôla velja 4 K; koliko velja 30, 45, 75 *l*?

*62. Za 5 K se dobi 16 *m* svilnatega trakú; koliko za 25 K?

*63. „ 6 K „ „ 25 *l* kisa (octa); „ „ 36 K?

*64. 100 K glavnice dá na leto 5 K obresti; koliko obresti dá 200, 500, 800 1000 K?

*65. Od 100 K se dobi na leto 4, 6, 7 K obresti; koliko od 300, 600, 900, 1500 K?

*66. Koliko velja 12 *hl* vina, ako velja *hl* na mestu (kjer se vino kupi), 52 K in se od vsakega *hl* plača po 12 K dovozníne?

67. V neki srenji je 176 *ha* svetá s pšenico obdelanega; kolik je pridelek žetve, ako se na 1 *ha* svetá šteje 17 *hl* pšenice?

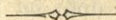
68. Obseg voznega kolesa ima 25 *dm*; koliko *dm* daljave prevozi kolo, kadar se zavrtí enkrat, koliko, kadar se zavrtí 3280 krat?

69. Trgovec je kupil 782 *m* suknà po 9 *K*; koliko je imel dobička pri prodaji, ako je vsega skupaj izkupil 8211 *K*?

70. Vinogradnik ima tri vinograde; prvi mu nosi na leto 548 *hl*, drugi 392 *hl*, tretji 305 *hl* vina; koliko izkupi za vse vino, ako proda *hl* po 48 *K*?

71. Nekdo ima 5600 *K*; koliko denarja mu še ostane, ako kupi 12 *ha* njiv po 2508 *K*, 9 *ha* travnikov po 1784 *K* in 2 *ha* vrta po 3500 *K*?

72. Tovornik ima 8 sodov vina, katerih vsak drži po 14 *hl*; proda ga 17 *hl* po 64 *K*, 25 *hl* po 58 *K*, 34 *hl* po 52 *K*, in ostanek po 48 *K*; koliko je izkupil v vsem skupaj?

5. Deljenje ali razštevaje.

Deljenec : delitelj = količnik (kvocijent).

st. d. e.	st. d. e.	Izračuni takisto:
1. 6846 : 7 = 978		2. 1512 : 6 =
63		1392 : 3 =
54	68 st. : 7 = 9 st.	3105 : 9 =
49	54 d. : 7 = 7 d.	3. 39080 : 5 =
56	56 e. : 7 = 8 e.	24563 : 7 =
56		38848 : 8 =
==		

Déli (razštevaj) naslednje naloge takó, da ostanke ohraniš v spominu in samó količnikove številke pišeš pod dotična deljenčeva mesta:

$$\begin{array}{r} 4. \quad 3954 : 6 \\ \hline 659 \end{array}$$

6 v 39 6krat, ostane 3;

6 v 35 5krat, ostane 5;

6 v 54 9krat.

5. 35826 : 7 =	6. 345672 : 4 =	7. 127872 : 6 =
90472 : 2 =	928805 : 5 =	190645 : 7 =
19506 : 3 =	270424 : 8 =	685509 : 3 =
82431 : 9 =	736848 : 7 =	803176 : 8 =
21984 : 6 =	453753 : 9 =	920375 : 5 =

8. Razštevaj 70752 z 2, količnik ali kvocijent zopet z 2 in tako naprej 5 krat.

9. Razštevaj takisto 262144 5 krat zaporedoma z 8.

10. Razštevaj 262160 najprej z 2, količnik s 3, in vsak nadaljnji količnik sè 4 in s 5.

11. Razštevaj takisto 131544 zaporedoma s 3, 4, 6, 7, 9.

12. $\frac{9455 : 4}{2363}$, ostanek 3.

Tu ostane naposled 3 kot ostanek.

13. 1783 : 2 =	14. 28357 : 8 =	15. 425876 : 9 =
5407 : 3 =	61444 : 9 =	627851 : 6 =
8165 : 4 =	91227 : 5 =	288039 : 4 =
7526 : 6 =	80366 : 7 =	835613 : 8 =

st. d. e.

st. d. e.

16. $34461 : 63 = 547$

315

296

252

441

441

===

344 st. : 63 = 5 st.

296 d. : 63 = 4 d.

441 e. : 63 = 7 e.

17. 1701 : 21 =	18. 10062 : 43 =	19. 233410 : 85 =
1395 : 31 =	30051 : 53 =	721872 : 48 =
7644 : 42 =	24867 : 81 =	145426 : 19 =

20. 98174 : 382 =	21. 1650455 : 8051 =
94417 : 263 =	5409835 : 2305 =
104016 : 197 =	5227920 : 2192 =
310650 : 475 =	1282288 : 2996 =

Deli (razštevaj) naslednje naloge takó, da iz deljenca in vsakokratne količnikove številke izhajajoče zmnoške od-

števaš takó množec od dotičnega deljenca in zapisuješ samó ostanek :

$$22. 23394 : 93 = 251$$

479

144

51 ostanek.

9 v 23 2krat; 2krat 3 je 6, in 7 je 13
ostane 1; 2krat 9 je 18, in 1 je 19, in 4
je 23; 9 se privzame.

9 v 47 5krat; 5krat 3 je 15, in 4 je 19, ostane 1; 5krat 9 je 45
in 1 je 46, in 1 je 47; 4 se privzame; i. t. d.

23. 13824 : 24 =	24. 18796 : 37 =	25. 567320 : 13 =
70432 : 62 =	44184 : 56 =	725235 : 35 =
23436 : 93 =	54201 : 89 =	754186 : 89 =
85513 : 34 =	59500 : 68 =	376596 : 66 =

26. Napravi pri deljenju v **23.** — **25.** nalogi tudi poskus s tem, da dobljeni količnik množiš z deliteljem in k zmnožku prišteješ ostanek, ki ti je morda ostal.

27. Razštevaj 179820 z naslednjimi števili:

a) 12, b) 18, c) 23, d) 37, e) 45, f) 89.

28. Razštevaj z 68 naslednja števila:

a) 30590, b) 122604, c) 378935, d) 790264.

29. 78732 : 108 =	30. 8385326 : 3214 =
59349 : 219 =	8577864 : 7848 =
219452 : 367 =	9928374 : 1938 =
483426 : 592 =	7103376 : 53402 =

31. 970 : 10 =	32. 50300 : 100 =	33. 81000 : 1000 =
238 : 10 =	79214 : 100 =	53790 : 1000 =
5340 : 20 =	21505 : 500 =	37856 : 6000 =

***34.** 7 hl ôla velja 198 K; koliko velja 1 hl?

1 hl je 7 mi del od 7 hl, 1 hl velja torej 7 mi del od 168 K,
t. j. 24 K.

***35.** 8 g sôde velja 208 K; koliko velja 1 g?

***36.** 9 l piva " 288 h; " " 1 l?

***37.** 20 m suknâ " 160 K; " " 1 m?

***38.** Med 5 oseb se razdeli na enake dele 415 K; koliko dobí vsaka oseba?

***39.** Nekdo plačuje 672 K stanarine na leto; koliko na mesec?

*40. Za 9 K se pelje nekdo 450 km daleč po železnici; kako daleč za 1 K?

*41. Za 12 K se dobi 48 kg moke; koliko za 1 K?

*42. 24 a zemljišča se prodá za 528 K; po čem pride 1 a?

43. V 8 letih se je premoženje gospodarja A pomnožilo za 4640 K; za koliko povprečno vsako leto?

44. Koliko velja hl, ako velja a) 23 hl piva 552 K, b) 28 hl vina 1820 K?

45. V nekem okraju je 18 šol, v katere hodi 2952 učencev; koliko učencev pride povprečno na 1 šolo?

46. V drevesnici stoji v 35 enakih vrstah 1470 drevesec; koliko jih je v 1 vrsti?

*47. 1 m sirovega sukná velja 6 K; koliko m se ga dobi za 138 K?

Dobi se ga tolikokrat 1 m, kolikorkrat je 6 K v 138 K obseženo, torej 23krat 1 m, t. j. 23 m.

*48. Neki voznik potrebuje za svoje konje vsak teden po 4 hl ovsá; koliko časa bi izhajal z zalogo 148 l?

49. V nekem gozdu se ima posekati 384 dreves; koliko dni je k temu treba, ako se vsak dan poseka po 24 dreves?

50. Sod vina velja 1258 K; koliko hl drži sod, ako velja 1 hl 74 K?

51. 1530 K se med več oseb razdeli tako, da dobi vsaka po 85 K; koliko oseb je?

52. V nekem sadovnjaku stoji 1728 drevesec v enakih vrstah; koliko je vrst, ako v vsaki vrsti stoji po 48 drevesec?

*53. 20 m svilnatega blaga velja 125 K; koliko veljajo 4 m?
4 m so 5ti del od 20 m, 4 m veljajo torej 5ti del od 125 K,
t. j. 25 K.

*54. 15 l sadnega vina velja 6 K; koliko velja 5 l?

*55. 48 m belega platna velja 75 K; koliko velja 16 m?

*56. 36 hl piva velja 972 K; koliko veljajo 4 hl?

*57. 100 kg sirovega masla velja 180 K; koliko velja 50, 25, 20, 10, 5 kg?

*58. Za 15 K se dobi 24 m katuna; koliko za 5 K?

***59.** Od 100 K glavnice se dobi na leto 5 K obresti; koliko od 20 K glavnice?

***60.** Od 100 K se dobi na leto 6 K obresti; koliko od 50 K?

***61.** 25 kg gladkobe velja 15 K; koliko velja 10 kg?

25 kg velja 15 K

5 kg " 5ti del od 15 K = 3 K

10 kg " 2krat 3 K = 6 K.

***62.** 20 m suknà velja 188 K; 15 m sukna velja ? K?

***63.** 1000 kavljev za ogledala velja 30 K.

400 " " " " ? "

***64.** Za 30 K se dobi 48 kg skroba (štirke); koliko za 25 K?

***65.** Za 18 K se dobi 54 l kisa (jesiha); koliko za 12 K?

***66.** Neka dekla ima 96 K letne plače; koliko iznaša plača za 8 mesecev?

***67.** 100 kg rži dá povprečno 76 kg moke; koliko moke dá 150 kg rži?

***68.** 3 hl prosa veljajo 81 K; koliko velja 8 hl?

3 hl veljajo 81 K

1 hl velja 3ti del od 81 K = 27 K

8 hl velja 8krat 27 K = 216 K.

***69.** 7 m konopne cevi velja 35 K; 9 m konopne cevi velja?

***70.** Za 8 K se dobi 32 m svilnatega trakú,

" 13 " " " ? " " "

***71.** V nekem mlinu se namelje v 5 urah 45 hl moke; koliko v 12 urah?

***72.** 5 delavcev izvrši neko delo v 36 dnevih; v koliko dneh izvrši 12 delavcev isto delo?

***73.** 37 klobukov za gospode velja 333 K; koliko velja 25 klobukov?

***74.** Od 32 ha polja se dobi 1408 K najemnine; koliko od 19 ha?

***75.** Krava daje povprečno na leto 117 q gnojá; koliko vozov gnojá po 9 q bi dalo vsako leto 8 krav?

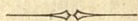
***76.** Za neko poslopje mora narediti opékar 15360 opek; tretjino jih je že oddal; koliko jih mora še narediti?

***77.** Nekdo pomeša 1 l vina po 66 h, 1 l po 80 h in 1 l po 112 h; koliko je vreden 1 l te mešanice?

Vsi 3 l so vredni 258 h, torej je vreden 1 l mešanice 3ti del od 258 h, t. j. 86 h.

78. Neko posestvo daje v 5tih letih zaporedoma 5480, 6795, 5684, 5213, 6923 K; koliko povprečno v 1 letu?

79. Nekdo je kupil njivo za 1720 K, potem jo je prodal za 2280 K in tako pridobil pri vsakem a 7 K; a) koliko a je imela njiva, b) po čem je kupil vsak a , c) po čem je prodal a ?

6. Naloge v ponavljanje.

*1.	$57 + 32 =$	$79 + 69 =$	$632 + 263 =$	$837 + 356 =$
	$64 + 47 =$	$38 + 83 =$	$538 + 832 =$	$744 + 478 =$
	$39 + 78 =$	$86 + 45 =$	$457 + 357 =$	$685 + 399 =$
	$85 + 46 =$	$66 + 37 =$	$824 + 658 =$	$569 + 893 =$

*2. Koliko je :

a) polovica od 58, 160, 212, 328, 514, 636 ?

b) četrtnina od 72, 200, 312, 436, 624, 752 ?

c) šestina od 84, 186, 276, 588, 774, 864 ?

*3. V drevesnici je 45 vrst, v vsaki vrsti je po 12 drevesec; koliko drevesec je v drevesnici?

*4. V nekem gozdu je 600 gozdnih dreves, mej temi je 365 hrastov, ostala drevesa so bukke; koliko bukkev je v gozdu?

*5. A je kupil hišo in vrt za 12600 K; za vrt je dal 1240 K; koliko je dal za hišo?

*6.	$64 - 34 =$	$56 - 28 =$	$786 - 352 =$	$614 - 235 =$
	$87 - 11 =$	$138 - 47 =$	$593 - 276 =$	$851 - 448 =$
	$43 - 27 =$	$151 - 85 =$	$822 - 139 =$	$427 - 298 =$

7.	$285 \times 209 =$	$2503 \times 267 =$	$9708 \times 374 =$
	$563 \times 348 =$	$1685 \times 687 =$	$2249 \times 907 =$
	$978 \times 482 =$	$7041 \times 291 =$	$4461 \times 258 =$
	$867 \times 576 =$	$5829 \times 453 =$	$1976 \times 685 =$

8. Sosed zapusti 15852 K imovine, na kateri je dolga za 5360 K; koliko je čiste imovine?

9. Tri osebe podedujejo skupaj 4560 K; A dobi polovico, B tretjino od cele vsote, C ostanek; koliko dobi vsak?

10. Ako povprečni pridelek od 80 a zemljišča iznaša 45 g krompirja, kolik je pridelek krompirja na njivi, ki ima 16 a?

11. Neki kmet ima za 2 kravi za 30 dni klaje; koliko krav bi izhajalo s to klajo 10 dni?

$$\begin{aligned} 12. \quad & 12345 + 23456 + 34567 + 45678 + 56789 = \\ & 21356 + 32478 + 54398 + 34257 + 65493 = \\ & 66554 + 67687 + 86979 + 65756 + 98987 = \end{aligned}$$

$$\begin{array}{lll} 13. \quad 5508 : 81 = & 14. \quad 11844 : 36 = & 15. \quad 70092 : 18 = \\ 7084 : 92 = & 22272 : 64 = & 111520 : 34 = \\ 2812 : 74 = & 36624 : 84 = & 124411 : 49 = \end{array}$$

*16. 100 kg pšenice velja 16 K; koliko velja 25 kg?

*17. 100 kg ržene moke velja 30 K; koliko velja 20 kg?

*18. 40 kg graha velja 8 K; koliko velja 100 kg?

*19. Iz soda, ki drži 250 l, iztočilo se je 49 l, 85 l in 64 l; koliko je ostalo vsakikrat v njem?

20. 1 q mandelov velja 192 K; koliko velja 27 q?

21. 1 hl sadnega vina „ 39 K; „ „ 118 hl?

22. Na 1 ha zemljišča se pridela povprečno 18 hl pšenice; koliko tehta pridelek od zemljišča, ki ima 26 ha, ako 1 hl pšenice tehta 76 kg?

23. Nekdo ima 2 konja in daje vsakemu na dan po 15 l ovs; koliko velja oves za oba konja v mesecu sušcu, ako velja 1 hl 8 K?

24. Za zgradbo majhne nove cerkve se potrebuje 50800 K; z nabiranjem se je dobilo 5500 K, 4220 K, 7963 K, 4032 K in 20315 K; koliko še manjka do cele vsote, ki je je treba za zgradbo nove cerkve?

*25. Koliko je:

a) 3krat 23, 61, 52, 94?	b) 5krat 130, 212, 326?
4krat 62, 27, 74, 85?	7krat 250, 814, 524?
6krat 81, 33, 78, 56?	8krat 132, 445, 383?

*26. Koliko je:

a) 12krat 15, 19, 23, 36?	b) 16krat 11, 17, 33, 60?
14krat 12, 18, 27, 42?	24krat 15, 26, 61, 75?

$$\begin{aligned} 27. \quad & 35629 - 30465 = \\ & 60485 - 26738 = \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 28. \quad & 736014 - 525632 = \\ & 947204 - 750897 = \end{aligned}$$

29. Kramar dobi 8 *g* kave po 310 K, 42 *g* cukra po 82 K in 28 *g* riža po 54 K; koliko mora plačati za vse to?

30. Nekdo ima 2340 K; od teh vzame petino, od ostanka šestino, od novega ostanka desetino; koliko ima še?

31. Za ograjo nekega vrta bi se potrebovalo 400 lat, ako stojé po 9 *cm* vsaksebi; na razpolaganje pa je samo 360 takih lat; kako daleč je treba postaviti drugo od druge, da jih bode zadosti?

*32. 9 *hl* ôla velja 252 K; koliko stane 1 *hl*?

*33. 15 *m* atlasa „ 105 K; „ „ 1 *m*?

*34. Mesar je kupil 6 prasičev po 82 K in 4 teleta po 34 K, plačal je takój 466 K; koliko je ostal še dolžan?

35. Od 8 kónj dobi vsak na dan po 7 *kg* sena; koliko je to v 365 dnevih?

36. Neka svetilnica gori decembra meseca vsak dan po 5 ur in použije vsako uro po 2 *dkg* petrôleja; koliko stoji razsvetljava té svetilnice v rečenem mesecu, ako 1 *kg* petroleja velja 44 h?

37. Od 120 ovác, katere imajo klaje za eno leto dosti, prodá se jih 30; koliko časa bodo izhajale z omenjeno klajo ostale ovce?

*38. 48 *kg* deteljnega semena velja 72 K

36 „ „ „ „ .?

*39. 50 *kg* namiznega olja „ 150 K

9 „ „ „ „ ?

40. $9108 \times 8225 =$

$7879 \times 1563 =$

$2536 \times 8764 =$

41. $8961 \times 3615 =$

$9107 \times 9087 =$

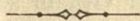
$7048 \times 8754 =$

42. Poljedelec kupi mlatilnico za 460 K in sejalnico za 422 K; plača tretjino. Koliko ostane dolžan?

43. Neka kmetica daje več gospodinjam v mestu vsak dan skupaj po 26 *l* mleka, katero se ji plačuje na koncu meseca po 18 h za *l*; koliko dobí kmetica od vseh gospodinj ob koncu meseca maja za mleko?

44. Neka srenja, ki ima 420 *ha* vinogradov, pridela v enem letu 5880 *hl* vina; koliko *hl* pride na 1 *ha*?

45. 5 bratov proda posestvo svojega umrlega očeta, da bi si dedovino enako razdelili. Za hišo, polje in travnike so dobili 18950 K, za kmetijsko orodje in voz 429 K, za živino 846 K. Koliko vsoto dobi vsak dedič?

II. Računanje z desetinskimi števili.

1. Zapisovanje in čitanje.

i t. d.	tisočice	stotice	desetice	ednice	desetine	stotine	tisočine	i t. d.
	1 = 10	.	.	.	.	.	.	
		1 = 10	.	.	.	.	.	
			1 = 10	.	.	.	.	
				1 = 10	.	.	.	
					1 = 10	.	.	
						1 = 10	.	
							1 = 10	

- Koliko je 10ti del (desetina) 1 tisočice?
 " " " " " 1 stotice?
 " " " " " 1 desetice?
- Koliko je 10ti del (desetina) 1 ednice ali 1?
 " " " " " 1 desetine?
 " " " " " 1 stotine?
 " " " " " 1 tisočine?
- Koliko desetín je 1, 2, 3, . . . 9 ednic?
- Koliko stotín je 1, 2, 3, . . . 9 desetín?
- Koliko tisočín je 1, 2, 3, . . . 9 stotín?
- Koliko tisočín je 1, 2, 3, . . . 9 desetín?
- Izpremeni na tisočine:
 3 desetine 5 stotín 2 tisočini,
 7 desetín 1 stotín 8 tisočín,
 5 " 6 stotín 3 tisočine,
 8 stotín 9 tisočín,
 4 stotine 2 tisočini,
 1 desetino 5 tisočín,
 9 desetín 4 tisočine.

$$3 \text{ des. } 5 \text{ st. } 2 \text{ tis.} = 352 \text{ tis.}$$

8. Razloži na desetine, stotine i. t. d.

35 stotin	3579 desettisočin
18 „	4202 „
427 tisočin	5064 „
51 „	907 „

35 st. = 3 des. 5 st.

51 tis. = 0 des. 5 st. 1 tis.

Ednice, desetice, stotice, ... so celote; desetine, stotine, tisočine, ... imenujemo desetinke (desete dele). Število, obstoječe iz celot in desetink, ali tudi iz samih desetink, imenujemo desetinsko število, tudi desetinski ulomek.

Desetinsko število zapišemo, ako najprej zapišemo celote in postavimo za celotami na desno od zgoraj piko, desetinsko piko; potlej zapišemo desetine na prvo, stotine na drugo, tisočine na tretje mesto, ... za desetinsko piko. Ako ni nobenih celot, zapišemo na njihovo mesto ničlo.

Po tem takem znači število 33333·33333:

Celot						Desetink				
dt.	t.	st.	d.	e.		dke	stke	tke	dtke	sttke
3	3	3	3	3	•	3	3	3	3	3

9. Čitaj naslednja desetinska števila:

12·7	85·73	204·123	3·1416	19·77203
53·2	6·07	19·607	0·8702	8·00954
6·3	0·82	5·008	5·0925	0·81626
0·8	0·05	0·092	0·0073	0·00009

12·7 = 12 celih 7 desetín,

0·82 = 0 celih 8 desetín in 2 stotíni.

10. Zapiši se številkami:

7 celih 5 desetín;

58 celih 1 desetíno 3 stotíne;

16 celih 2 desetíni 9 stotin 4 tisočine;

7 desetín;

8 desetín 5 tisočin;

107 celih 36 stotín;

4 cele 139 tisočin;

1 celoto 2037 desettisočin;

57 stotisočin.

11. Koliko desetíc, koliko ednic, desetín, stotin, . . . ima število 73'524 v sebi?

73'524 = 7 d. in 3 e. 5 dtin. 2 stotini 4 tisočine
 = 73 ed. in 5 dtin. 2 stotini 4 tisočine
 = 735 dtin. in 2 stotini 4 tisočine
 = 7352 stotin. in 4 tisočine
 = 73524 tisočin.

12. Razloži ravno tako naslednja števila:

827'63, 39'402, 1247'2, 53'625, 4'9378.

13. Čitaj naslednja desetinska števila in primerjaj njihovo vrednost:

a) 0'3	b) 0'85	c) 9'26
0'30	0'850	9'260
0'300	0'8500	9'2600
0'3000	0'85000	9'26000

14. Kaj se zgodi z vrednostjo desetinskega števila, ako se mu na desno pripiše ena, dve ali več ničel?

15. Čitaj naslednja desetinska števila in povej, kolikokrat je vsako drugo toliko kakor prvo:

a) 38'2415	b) 0'87502
382'415	8'7502
3824'15	87'502
38241'5	875'02
382415	8750'2

16. Kaj se zgodi z vrednostjo desetinskega števila, ako se desetinska pika za 1, 2, 3, . . . mesta naprej proti desni pomakne? — Kako se torej množi desetinsko število z 10, 100, 1000, . . . ?

17. Čitaj naslednja desetinska števila in povej, koliki del je vsako drugo število od prvega:

a) 46298'7	b) 314'159
4629'87	31'4159
462'987	3'14159
46'2987	0'314159

18. Koliki del vrednosti desetinskega števila dobimo, ako se desetinska pika za 1, 2, 3, . . . mesta naprej na levo pomakne? — Kako se torej deli desetinsko število z 10, 100, 1000, . . . ?

19. Čitaj za krone in vinarje:

5'84 K, 3'56 K, 42'75 K, 3'98 K, 0'41 K, 0'57 K;
7'03 K, 8'07 K, 0'04 K, 9'2 K, 5'5 K, 0'3 K.

20. Zapiši v desetinkah kroninih:

13 K 25 h, 4 K 72 h, 8 K 49 h, 1 K 88 h, 7 K 19 h;
4 K 80 h, 6 K 10 h, 3 K 7 h, 65 h, 70 h, 8 h.

21. Čitaj za m, dm, cm in mm:

5'128 m, 9'327 m, 6'519 m, 3'846 m, 0'301 m;
6'038 m, 7'809 m, 5'27 m, 0'302 m, 4'007 m.

22. Zapiši v desetinkah metrovih:

3 m 6 dm, 5 cm 8 mm, 2 m 6 dm 5 mm, 1 m 7 dm 9 mm;
6 m 2 dm, 4 m 5 cm, 8 dm 7 cm, 3 dm, 7 cm, 4 mm.

23. Koliko hl in l je:

9'28 hl, 7'35 hl, 0'84 hl, 6'03 hl, 5'6 hl, 0'5 hl?

24. Čitaj za g, dg, cg, mg:

2'596 g, 7'425 g, 3'029 g, 0'38 g, 8'007 g, 0'04 g.

25. Izpremeni na desetinska števila:

a) 5 g 39 kg 14 dkg	b) 7 g 4 dg 8 cg 3 mg
2 " 8 " 35 "	4 " 9 " — " 1 "
— " 87 " 6 "	— " 6 " 2 " — "
6 " — " 43 "	1 " — " 7 " 5 "

26. Zapiši 5'314 m v različnih imenovanjih.

5'314 m = 53'14 dm = 531'4 cm = 5314 mm.

27. Ravno tako: 8347'58 km, 213'69 dm, 5126'45 cm.

28. Zapiši 785'39 a v različnih imenovanjih.

29. Takisto: 381'35 kg, 643'2 dkg, 379'42 g.

2. Seštevane desetinskih števil.

Zapiši postavke enega pod drugega takó, da bodo stale desetinske pike natanko ena pod drugo, t. j. celote pod celotami, desetine pod desetini, stotine pod stotinami . . . potlej seštej vsa števila in postavi v vsoti (sumi) desetinsko piko pod druge desetinske pike.

1. 3'789	2. 17'245	3. 0'9876	4. 6'5952
5'446	6'378	0'8765	9'3243
1'692	4'096	0'7654	8'7494
8'068	0'327	0'6543	3'7651
<u>18'995</u>	<u>8'903</u>	<u>0'5432</u>	<u>9'9437</u>

5. 15'43	6. 308'576	7. 84'37
8'5	13'0873	6'859
7'046	288'3	3'7659
32'7725	92'642	0'87685
0'908	0'89	13'7049
<u>64'6565</u>	<u>45'1357</u>	<u>7'8906</u>

Seštej naslednja števila najprej po navpičnem, potlej tudi po vodoravnem redu:

8.	9.	10.	11.	12.				
13. 7'1593	+	3'5791	+	14'321	+	39'371	+	112'07
14. 5'0505	+	4'7036	+	97'531	+	63'958	+	952'96
15. 8'4062	+	0'4826	+	85'296	+	2'468	+	925'81
16. 9'6307	+	1'6161	+	28'406	+	64'209	+	793'59
17. 4'2086	+	7'4185	+	16'198	+	49'527	+	530'08

$$18. 75'297 + 8'0753 + 17'4465 + 5'8066 + 9'54 =$$

$$19. 3'70645 + 8'04387 + 9'3276 + 5'6982 + 0'36058 =$$

$$20. 49'87644 + 5'074 + 23'49648 + 75'30943 + 6'98 =$$

21. Številna vrsta se začne s število 6'6728, vsako naslednje število je za 2'3056 večje nego poprejšnje; koliko je a) šesto število, b) kolika je vsota vseh šestih števil?

22. Nekdo potroši: 76'25 K, 13'64 K, 85'07 K, 102'5 K in 39'87 K; koliko vsega skupaj?

23. Mati kupi 48'2 m platna za srajce, 25'5 m za brisače in 97'4 m za rjuhe; koliko m je vsega skupaj?

24. Nekdo kupi pri mizarju posteljo za 19'84 K, oblačilno omaro za 46 K in mizo za 16'66 K; koliko mora plačati vsega skupaj?

25. A ima vrt, obsegajoč 65'2 a, B vrt za 16'42 a več obsegajoč; kolik je drugi vrt?

26. Nekdo ima 42'376 ha gozdnega zemljišča, 14'365 ha travnikov in 21'943 ha njiv; koliko iznaša vsa ta površina?

27. Sosed Travnar ima pet glavníc, ki mu dajejo vsako leto na obrestih po 112'246 K, 97'38 K, 80'425 K, 69'634 K in 51'395 K; koliko obrésti dobiva na leto od vseh petih glavníc?

3. Odštevanje desetinskih števil.

Zapiši odštevanec (subtrahend) také pod zmanjševanec (minuend), da stojé desetinske pike natanko ena pod drugo, torej celote pod celotami, desetíne pod desetínami, stotíne pod stotínami . . . , potlej jih odštej in postavi v ostanku desetinsko piko pod druge desetinske pike.

$$\begin{array}{r} 1. \quad 64'35 \\ - 41'22 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2. \quad 8'974 \\ - 2'053 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3. \quad 7'689 \\ - 1'234 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4. \quad 6'397 \\ - 0'273 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 5. \quad 4'357 \\ - 2'738 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 6. \quad 17'96 \\ - 13'58 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7. \quad 9'371 \\ - 5'666 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 8. \quad 7'042 \\ - 0'682 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 9. \quad 39'283 \\ - 17'49 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 10. \quad 5'92 \\ - 2'565 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 11. \quad 27'209 \\ - 14'83 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 12. \quad 5'7 \\ - 3'1416 \\ \hline \end{array}$$

13.

14.

15.

$$8'445 - 2'576 =$$

$$7'401 - 0'92 =$$

$$9'782 - 2'083 =$$

$$5'062 - 3'083 =$$

$$5'38 - 4'463 =$$

$$8'045 - 5'7 =$$

$$90'04 - 9'655 =$$

$$89'5 - 18'875 =$$

$$6'89 - 2'947 =$$

$$\begin{array}{r} 16. \quad 10'75038 \\ - 1'4062 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 17. \quad 9'37 \\ - 0'21075 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 18. \quad 100 \\ - 32'5743 \\ \hline \end{array}$$

$$19. \quad 20'9124 - 8'721 =$$

$$20. \quad 144'237 - 65'4867 =$$

$$9'7477 - 3'285 =$$

$$71'8 - 7'1818 =$$

$$63'1426 - 48' =$$

$$275' - 82'6629 =$$

21. Odštej od števila 169'324:

a) 125, b) 136'38, c) 85'034, d) 61'3855, e) 9'8888.

22. Od števila 4986 odštej 623'25, potlej od ostanka zopet 623'25, in tako dalje 8krat.

23. Seštej števila 15'345, 8'219, 3'08, 0'468, 12'305, 6'43 in odštej od vsote najprej prvi prištevanec, od ostanka drugega i. t. d.

24. Od 87'26 K potroši nekdo 36'64 K; koliko mu še ostane?

25. Pošiljatev umetnega gnoja tehta sè sodom vred 213'25 kg, sod sam tehta 21'5 kg; koliko tehta gnoj?

26. Nekdo ima dve njivi, prva meri 3'1562 ha, druga 2'2084 ha; za koliko je prva njiva večja nego druga?

27. Najdaljši dan na Dunaju ima 15'87 ur, najkrajši 8'13 ur; kolik je razloček med obema?

28. Neka dekla ima 120 K letne plače, dobila je na račun 9'4 K za eno novo obleko, 5'5 K za par črevljev in še v gotovini 24'96 K; koliko plače ji gre še?

29. Od dveh sodov drži prvi 12'72 hl, drugi za 4'56 hl manj nego prvi; koliko hl drži drugi sod?

30. Neki posestnik dobi v enem letu: od svojih njiv 1036'68 K, iz živinskega hleva 543 K, iz sadnega vina in vrta za zelenjavo 190'96 K; a ima naslednje troške: za davke 205'26 K, za posle 247'2 K, za različne rokodelce 172'5 K in troške za svojo družino 537'56 K. a) Koliki so njegovi dohodki, b) koliki so njegovi troški, c) koliko mu še ostane?

4. Množenje desetinskih števil.

1. Kako se množi desetinsko število z 10, 100, 1000 ... ?
[Nal. 15. in 16. stran 60.]

2. 7'45 × 10 =	3. 6'241 × 100 =	4. 0'2345 × 1000 =
1'342 × 10 =	49'055 × 100 =	3'142 × 1000 =
692'8 × 10 =	7'36 × 100 =	0'85 × 1000 =

$$\begin{array}{lll}
 5. \quad 91'25 \times 5 & 6. \quad 7'818 \times 6 = & 7. \quad 314'3 \times 8 = \\
 \quad 456'25 & \quad 0'359 \times 7 = & \quad 506'7 \times 9 = \\
 144'8 \times 4 = & 54'08 \times 3 = & 71'135 \times 5 = \\
 2977'5 \times 7 = & 167'49 \times 2 = & 185'399 \times 6 =
 \end{array}$$

8. Kako se množi desetinsko število s celim številom?

$$\begin{array}{lll}
 9. \quad 81'234 \times 53 & 10. \quad 54'27 \times 47 = & 11. \quad 2'468 \times 579 = \\
 \quad 243 \ 702 & \quad 68'39 \times 68 = & \quad 0'097 \times 284 = \\
 4061 \ 70 & 125'75 \times 92 = & 15'261 \times 362 = \\
 4305'402 & 35'425 \times 19 = & 8'1397 \times 445 =
 \end{array}$$

$$\begin{array}{ll}
 12. \quad 28'237 \times 453 & 28'237 \times 4'53 \\
 \quad 84 \ 711 & \quad 84711 \\
 1411 \ 85 & 14 \ 1185 \\
 11294 \ 8 & 112 \ 948 \\
 12791'361 & 127'91361
 \end{array}$$

Ako množimo 28'237 s 453, dobimo 12791'361; ako pa množimo 28'237 s 4'53, t. j. s 100tim delom od 453, dobimo tudi samo 100ti del od 12791'361, t. j. 127'91361. (Naloga 18. stran 60.)

Desetinska števila se množijo, ako jih brez ozira na desetinske pike množimo kakor cela števila, in potem v zmnožku (produktu) odločimo toliko desetink, kolikor jih imata oba činitelja (faktorja) skupaj.

$$\begin{array}{lll}
 13. \quad 15'78 \times 3'7 = & 14. \quad 4'35 \times 2'75 = & 15. \quad 55'38 \times 0'924 = \\
 36'09 \times 8'2 = & 9'18 \times 7'34 = & 93'057 \times 1'357 = \\
 70'54 \times 0'6 = & 8'17 \times 2'57 = & 70'36 \times 8'045 = \\
 9'17 \times 1'4 = & 0'75 \times 0'26 = & 2'679 \times 3'907 =
 \end{array}$$

16. 1 m suknà velja 4'32 K; ? velja 26, 0'5, 7'75 m?

17. 1 kg sirovega masla velja 1'84 K; ? velja 48, 0'6, 5'36 kg?

18. 1 q suhih češpelj velja 47'08 K; ? velja 9, 0'38, 8'64 q?

19. 1 hl kisa velja 19'76 K; ? velja 17, 4'5, 23'82 hl?

20. 8 a vrta velja 282'4 K; koliko velja 40 a?

21. Za 1 K se dobí 2'4 m pavolnatega platna; ? za 6'24 K?

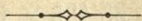
22. Za 1 K se dobí 3'5 l piva; ? za 12'6 K?

23. Vodnjak daje v vsaki minuti 136'2 l vode; koliko v 1 uri?

24. Nekdo kupi pitanega prasiča, kg po 0'92 K; koliko mora plačati, ako tehta prasič 145 kg?

25. V nekem sodu je 128'5 l olja; koliko tehta to olje, ako 1 l olja tehta 0'9 kg?

26. Kakšen čist dobiček daje 85 sadnih dreves, ako vsako drevo na leto vrže povprečno 7'24 K in skupni troški za eno drevo iznašajo po 0'64 K?

5. Deljenje desetinskih števil.

1. Kako se deli desetinsko število z 10, 100, 1000, ...?
(Naloga 17. in 18., stran 60.)

$$\begin{array}{lll} 2. 784'2 : 10 = & 3. 307'4 : 100 = & 4. 655'8 : 1000 = \\ 89'07 : 10 = & 13'55 : 100 = & 34'116 : 1000 = \end{array}$$

$$5. \begin{array}{r} 393'96 : 7 \\ \hline 56'28 \end{array}$$

$$6. \begin{array}{r} 13'71_{00} : 4 \\ \hline 3'4275 \end{array}$$

7. Kako se deli desetinsko število s celim številom?

$$\begin{array}{lll} 8. 53'21 : 5 = & 9. 315'35 : 7 = & 10. 0'0234 : 9 = \\ 6'712 : 4 = & 180'92 : 8 = & 39'801 : 6 = \\ 212'4 : 6 = & 1'0531 : 2 = & 17'3448 : 4 = \end{array}$$

$$11. \begin{array}{r} 13'764 : 37 = 0'372 \\ 2'66 \\ 74 \\ 0 \end{array}$$

$$12. \begin{array}{r} 6'309 : 75 = 0'08412 \\ 309 \\ 90 \\ 150 \\ 0 \end{array}$$

$$13. \begin{array}{l} 54'88 : 56 = \\ 3'724 : 76 = \\ 20'928 : 48 = \end{array}$$

$$14. \begin{array}{l} 0'8413 : 25 = \\ 52'312 : 16 = \\ 19'5051 : 75 = \end{array}$$

$$15. \begin{array}{l} 96 : 4 = 24 \\ 960 : 40 = 24 \\ 9600 : 400 = 24 \end{array}$$

Ako deljenec in delitelj množimo z istim številom, ostane količnik neizpremenjen.

$$16. \begin{array}{r} 282'315 : 4'35 \\ \hline 28231'5 : 435 = 64'9 \\ 2131 \\ 3915 \\ 0 \end{array}$$

$$17. \begin{array}{r} 27'6 : 0'75 \\ \hline 2760 : 75 = 36'8 \\ 510 \\ 600 \\ 0 \end{array}$$

Ako je delitelj desetinsko število, množita se deljenec in delitelj z 10, 100, 1000 . . . , kakor ima namreč delitelj 1, 2, 3 . . . desetinke; potlej postane delitelj celo število, s katerim se deli desetinsko število.

18.	39'83	:	0'7	=	19.	1'23456	:	0'24	=
	1'482	:	2'6	=		0'24912	:	3'46	=
	347'8	:	7'4	=		405'216	:	0'072	=
	5'696	:	0'32	=		162'1328	:	30'4	=
20.	1'963	:	0'62	=	21.	3'1564	:	0'64	=
	36'72	:	4'8	=		0'22099	:	3'85	=
	0'8303	:	8'74	=		0'21576	:	0'775	=
	2'2318	:	0'035	=		7'23604	:	34'5	=

22. 8, 20 *m* velja 37'6 K; velja 1 *m*?

23. 9, 13 *a* " 129'87 K; " 1 *a*?

24. 15, 28 *q* " 466'62 K; " 1 *q*?

25. 12, 18'6 *kg* " 156'24 K; " 1 *kg*?

26. 36 *l* leče velja 16'28 K; ? veljajo 4 *l*?

27. 1 *hl* vina velja 65'45 K; ? velja 20 *l*?

28. Za 48 K se dobi 74'4 *l* vina; ? za 1 K?

29. Za 60 K se dobi 123'6 *kg* skroba (štirke); ? za 10 K?

30. Njiva, 13'482 *ha* obsegajoča, naj se razdeli na 3 enake dele; kolik bode 1 del?

31. Da bi neki dolg v iznesku 288 K poravnal, dá nekdo 4'5 *hl* vina; po čem se je računal 1 *hl*?

32. Gospodar bi rad imel 4'32 *m* visoke stolbe, ki bi imele po 0'18 *m* visoke stopnice; koliko stopnic bodo imele stolbe?

33. Koliko korakov se mora narediti, da se prehodi 5'226 *km*, če vsak korak meri 0'65 *m*?

34. 2'5 *kg* žefrana velja pri kupovanju 190 K; po čem ga je treba 1 *dkg* prodajati, da se v vsem skupaj pridobi 35'75 K?

35. Tri osebe kupijo skupaj 24 *hl* ječmena za 244'8 K, A vzame 8 *hl*, B 4 *hl* in C ostanek; koliko mora vsak plačati?

36. Nekdo je kupil travo nekega travnika za 148 K in je nakosil 40 *q* sena; po čem mu pride 1 *q* sena, ako troški za košnjo 8'4 K, za sušenje sena 5'65 K in za dovoznino na dom iznašajo 7'55 K?

37. 25 ducatov žepnih rut velja 241'15 K; ? 12 ducatov?

38. 34 kg mesa velja 58'48 K; ? velja 123'75 kg?

*39. Glavnica (kapital) je po 1% (1 odstotek) naložena, t. j. 100 K daje na leto 1 K obresti; koliko obresti se dobi na leto od 381 K glavnice?

100 K glav. daje 1 K obresti,

1 K „ daje 100ti del od 1 K, torej 0'01 K obresti,

381 K „ daje 381krat 0'01 K = 3'81 K obresti.

Letna obrest po 1% je 100ti del glavnice.

40. Koliko obresti na leto daje 761 K po 6%?

761 K po 1% daje = 7'61 K.

po 6% 6krat 7'61 K . = 45'66 K.

41. Koliko obresti na leto daje:

a) 1250 K, 3450 K, 7825 K, 17286 K po 4%?

b) 2025 K, 4810 K, 6375 K, 29128 K po 5%?

42. Koliko obresti daje 4852 K po 5% v 3 letih?

4852 K po 1% . . 48'52 K

po 5% . . 242'60 K za 1 leto

727'8 K za 3 leta.

43. Koliko obresti daje:

a) 795 K po 6% v 2 letih?

b) 1706 K po 5% v 3 letih?

c) 5580 K po 7% v 4 letih?

6. Naloge v ponavljanje.

*1. Koliko je:

a) 3krat 43, 75, 92, 39, 130, 209, 264?

b) 5krat 19, 56, 48, 72, 240, 144, 398?

*2. 51—13= 92—68= 598—234= 725—257=

87—37= 105—76= 856—513= 616—333=

*3. 1 kg nageljnov velja 2'8 K; ? velja 7, 12, 25 kg?

*4. 1 hl ôla „ 23 K; ? „ 9, 14, 32 hl?

5. 1 m svilenine „ 4'42 K; ? „ 8, 17, 25'5 m?

6. 1 kg cimeta „ 1'76 K; ? „ 12, 0'2, 52'8 kg?

*7. 12 m platna „ 27 K; ? „ 24, 36, 60 m?

*8. 15 kg rozin „ 24 K; ? „ 30, 45, 75 kg?

*9. 9 hl vinskega kisa „ 254'8 K; ? „ 36, 54, 72 hl?

10. Vsakoletne obresti neke glavnice iznašajo 258'36 K; kolike so obresti za 1 mesec?

11. Glavnica daje na leto 137'635 K obresti; koliko obresti dá v 2'4 letih?

12. Koliko srebrnega denarja dá 85'15 K v zlatu, ako se računi 1 K v zlatu na 1'2 K v srebru?

13. Neki krčmar je v 28 dneh iztočil 30'24 hl vina; koliko povprečno v 1 dnevu?

14. Hmeljar pridelal na 28 a obsežnem zemljišču 4'76 q hmelja po 230'5 K; koliko K pridelka pride na 1 a?

$$\begin{array}{lll} 15. & 915 \times 32 = & 16. & 0'374 \times 419 = & 17. & 2'706 \times 5'31 = \\ & 1308 \times 57 = & & 49'61 \times 835 = & & 0'684 \times 0'794 = \\ & 4726 \times 48 = & & 2'086 \times 573 = & & 4'017 \times 0'096 = \end{array}$$

18. Ako velja 1 hl vina pri nakupu 56 K in se ga 32 hl proda za 1984 K, koliko se pridobi pri prodaji?

*19. Nekdo pomeša 1 l vina po 60 h, 1 l po 64 h in 1 l po 80 h; koliko je vreden 1 l pomešanega vina?

$$\begin{array}{llll} *20. & 36 + 43 = & 77 + 39 = & 335 + 214 = & 765 + 341 = \\ & 64 + 26 = & 54 + 88 = & 576 + 142 = & 908 + 425 = \end{array}$$

*21. Kolikokrat je:

a) 5 v 65, 90, 75, 125, 220, 415, 620, 835?

b) 6 v 84, 126, 318, 428, 564, 210, 534, 762?

*22. Trgovec dobi dve pošiljki platna, v prvi ga je bilo 238 m, v drugi 44 m več nego v prvi; koliko m ga je bilo vsega skupaj?

*23. 15, 20 m velja 60 K; ? velja 1 m?

*24. 8, 12 kg velja 14'4 K; ? velja 1 kg?

25. 0'5 q koprca (Fenchel) velja 36'4 K; ? velja 1 q?

26. 7'2 hl ovočnega vina velja 244'8 K; ? velja 1 hl?

*27. 45 m platna velja 27 K; ? velja 5, 9 m?

*28. 30 kg deteljnega semena velja 48 K; ? velja 3, 10, 15 kg

29. 24 q rži velja 327'48 K; ? velja 4, 6, 8 q?

30. Kmetica prinese 14 kg sirovega masla na trg in izkupi zanj 27'44 K; po čem je prodajala kg?

31. Za oskrbovanje 100 sadnih dreves koščičastega sadja iznašali so troški v prvem letu: za nasad 12'4 K, za kôle in

ličje 4'7 K, za obrezovanje 8'76 K, za snaženje in gnojenje 19'2 K; koliki so bili skupni troški?

*32. Koliko je:

a) polovica od 96, 168, 132, 214, 350, 576 ?

b) petina od 85, 200, 325, 430, 615, 840 ?

33. $120744 : 516 =$ 34. $1'1414 : 0'026 =$

$625612 : 908 =$ $0'46543 : 0'0061 =$

$193409 : 527 =$ $3'78084 : 58'8 =$

35. Kolike obresti se dobé od 990 K, 1350 K, 2640 K, 3552 K, 5916 K, 12873 K po 5% v 3 letih?

*36. 12 delavcev izvrši neko delo v 15 dneh; v koliko dneh izvrši isto delo 9 delavcev?

*37. 40 m konopne cevi velja 135 K *38. 54 l ôla velja 181 K

24 " " " " ? 36 " " " ?

39. Ako se dobí iz 3'42 kg žita 2'85 kg moke, koliko kg žita je treba, da se dobí 100 kg moke?

III. Računanje z mnogoimenimi števili.

1. Izpreminjanje višjih enot na nižje.

*1. Koliko ur je 8 dni?

1 dan = 24 ur, 8 dni je 8krat 24 ur, t. j. 192 ur; ali: 1 dan je 24krat 1 ura; 8 dni torej 24krat 8 ur = 192 ur.

Številka 24 se imenuje pretvornik dnevov in ur.

*2. Koliko h je 5, 8, 17, 37, 90, 163 K?

*3. " dm " 6, 16, 48, 57, 108, 418 m?

*4. " cm " 3, 9, 15, 43, 78, 213 m?

*5. " m " 4, 7, 11, 29, 43, 76 km?

*6. " a " 2, 10, 38, 77, 94, 128 ha?

*7. " l " 4, 7, 19, 39, 83, 202 hl?

*8. " g " 3, 11, 25, 57, 98, 175 dkg?

*9. " dkg " 2, 9, 17, 43, 74, 225 kg?

*10. " mesecev je 3, 7, 13, 28 let?

11. " minut " 4, 20, 71, 296 dni?

12. Koliko dni je živel starček, ki je umrl 94 let star, ako je bilo med temi leti 24 prestopnih let?

***13.** Koliko mesecev je 9 let 8 mesecev?

$$9 \text{ krat } 12 \text{ mesecev} = 108 \text{ mes.}$$

$$\begin{array}{r} + 8 \text{ „} \\ \hline 116 \text{ mes.} \end{array}$$

14. Koliko minut je 3 dni, 17 ur in 48 minut?

***15.** $9 \text{ K } 73 \text{ h} = 973 \text{ h.}$

***16.** $3 \text{ m } 5 \text{ dm } 7 \text{ cm} = 357 \text{ cm.}$

Izpremèni ravno tako na najnižje imenovanje:

17. $57 \text{ K } 65 \text{ h}$

$38 \text{ „ } 8 \text{ „}$

$5 \text{ m } 2 \text{ dm } 5 \text{ cm.}$

18. $4 \text{ ha } 37 \text{ a } 9 \text{ m}^2$

$37 \text{ hl } 7 \text{ l}$

$3 \text{ q } 9 \text{ kg } 18 \text{ dkg.}$

19. Izpremeni $5^{\cdot}45$ dni na dneve, ure in minute.

$5^{\cdot}45 \text{ dni}$

$5^{\cdot}45 \text{ dni} = 5 \text{ dni } 10 \text{ ur } 48 \text{ min.}$

$- \times 24$

180

90

$10^{\cdot}80 \text{ ure}$

$- \times 60$

48 minut.

20. $7^{\cdot}346 \text{ m} = 7 \text{ m } 3 \text{ dm } 4 \text{ cm } 6 \text{ mm.}$

Pretvôri (izpremeni) desetinke naslednjih števil na celote nižjega imenovanja:

21. $8^{\cdot}346 \text{ let}$

$18^{\cdot}25 \text{ K}$

$5^{\cdot}08 \text{ K}$

22. $0^{\cdot}894 \text{ m}$

$2^{\cdot}075 \text{ km}$

$5^{\cdot}0785 \text{ ha}$

23. $45^{\cdot}7 \text{ hl}$

$33^{\cdot}734 \text{ kg}$

$4^{\cdot}286 \text{ q}$

24. Solnčno leto ima $365^{\cdot}24222$ dni; koliko je to dni, ur, minut in sekund?

2. Izpreminjanje nižjih enot na višje.

1. Koliko dni je 888 ur?

1 dan ima 24 ur, 1 ura je torej 24ti del od 1 dneva; 888 ur je torej 24ti del od 888 dni. $888 \text{ ur} = 888 \text{ dni} : 24 = 37 \text{ dni.}$

***2.** $831 \text{ h} = 8 \text{ K } 31 \text{ h.}$

***3.** $5947 \text{ mm} = 5 \text{ m } 9 \text{ dm } 4 \text{ cm } 7 \text{ mm.}$

Izpremeni na celote višjega imenovanja:

4. 724 mesecev	5. 32338 dm	6. 2893 l
5488 minut	57020 mm	4578 kg
1262 h	94404 m ²	12345 g

7. Od enega ščipa (polne lune) do drugega preteče 2551443 sekund; koliko je to dni, ur, minut in sekund?

8. Izpremeni 7 dni 11 ur 24 minut na dneve z desetinskim ulomkom.

$$24 \text{ (min.)} : 60 = 0.4 \text{ ur,}$$

$$11.4 \text{ (ur)} : 24 = 0.475 \text{ dni;}$$

$$\text{torej } 7 \text{ dni } 11 \text{ ur } 24 \text{ min.} = 7.475 \text{ dni.}$$

9. $3 \text{ m } 5 \text{ dm } 7 \text{ cm } 3 \text{ mm} = 3.573 \text{ m.}$

10. $87 \text{ ha } 8 \text{ a} = 87.08 \text{ ha.}$

Izpremeni na desetinski ulomek prvega višjega imenovanja:

11. 18 ur	12. 9 dm	13. 7 m ²	14. 9 l
43 h	27 cm	25 a	35 dkg

Izpremeni na desetinski ulomek najvišjega imenovanja:

15. 702 K 46 h	16. 17 hl 58 l
28 K 5 h	81 ha 55 a 7 m ²
4 m 8 cm 1 mm	80 kg 5 dkg 8 g

3. Seštevanje mnogoimenih števil.

1. Seštej 37 dni 19 ur in 21 dni 14 ur.

Na pamet: 37 dni 19 ur in 21 dni je 58 dni 19 ur, in 14 ur je 59 dni 9 ur.

Pismeno: 37 dni 19 ur

$$19 \text{ ur} + 14 \text{ ur} = 33 \text{ ur}$$

$$= 1 \text{ dan } 9 \text{ ur.}$$

$$\begin{array}{r} 21 \text{ „ } 14 \text{ „} \\ 37 \text{ dni } 19 \text{ ur} \\ \hline 58 \text{ dni } 9 \text{ ur} \end{array}$$

2. 5 let 8 mes.

$$\begin{array}{r} 11 \text{ „ } 7 \text{ „} \\ 8 \text{ „ } 11 \text{ „} \\ \hline \end{array}$$

3. 15 dni 22 ur 41 min.

$$\begin{array}{r} 9 \text{ „ } 17 \text{ „ } 34 \text{ „} \\ 27 \text{ „ } 16 \text{ „ } 45 \text{ „} \\ \hline \end{array}$$

4. 235 K 67 h, ali

$$235.67 \text{ K}$$

$$186 \text{ „ } 82 \text{ „}$$

$$186.82 \text{ „}$$

$$344 \text{ „ } 6 \text{ „}$$

$$344.06 \text{ „}$$

$$407 \text{ „ } 35 \text{ „}$$

$$407.35 \text{ „}$$

$$\hline 1173 \text{ K } 90 \text{ h}$$

$$\hline 1173.90 \text{ K} = 1173 \text{ K } 90 \text{ h}$$

5. 7 m 5 dm 5 cm,	ali 755 cm,	ali 7'55 m
6 " 7 " 2 "	672 "	6'72 "
8 " 9 " 7 "	897 "	8'97 "
23 m 2 dm 4 cm	2324 cm	23'24 m
= 23 m 2 dm 4 cm.		

Seštevaj takisto naslednja mnogoimena števila :

6. 47 km 245 m 36 " 728 " 29 " 63 " <u>103 " 560 "</u>	7. 7 m 8 dm 5 cm 6 mm 4 " 9 " — " 7 " 8 " 2 " 3 " — " <u>— " 7 " 9 " 5 "</u>	8. 782 K 55 h 207 " 74 " 563 " 8 " <u>649 " 90 "</u>	9. 122 ha 75 a 88 " 64 " 50 " 7 " <u>— " 86 "</u>	10. 59 hl 26 l 95 " 9 " 61 " 83 " <u>74 " 66 "</u>
11. 15 g 32 kg 75 dkg 28 " 7 " 49 " 19 " 81 " 6 " <u>30 " — " 87 "</u>	12. 8 g 3 dg 7 cg 4 " — " 6 " 7 " 8 " 5 " <u>6 " 9 " — "</u>			

***13.** Dve palici po 2 m 73 cm in 3 m 8 cm dolgi se položite ena za drugo; koliko ste dolgi obé skupaj?

14. Tovornik z vinom proda 13 hl 75 l, 18 hl 90 l in 15 hl 45 l vina; koliko vsega skupaj?

15. Nekdo dobí na obrestih od A 144 K 68 h od B 108 K, od C 87 K 75 h, od D 124 K 62 h; koliko vsega skupaj?

16. Vrt je dolg 64 m 3 dm 6 cm in širok 35 m 2 dm 8 cm; koliko dolgost ima zid okrog tega vrta?

17. Od dveh njiv meri prva 3 ha 66 a, druga za 1 ha 43 a več; kako velika je druga njiva?

18. Poljedelec je nažal 124 hl 35 l pšenice, 192 hl 60 l rži in 106 hl 72 l ječmena; koliko je nažal vsega skupaj?

19. Za očetovo suknjo velja suknò 28 K 54 h, podlaka 6 K 76 h, pritiklina 5 K 80 h, delo iznaša 10 K 90 h; koliko velja suknja?

20.

Izpisek za gosp. I. tukaj.

19..		K	h
12. febr.	gospodu dvoje novih škorenj	19	—
8. marca	1 par škorenj podšil	2	90
23. "	gospej 2 para črevljev	19	20
15. aprila	otroku 1 par črevljev popravil	1	28
25. "	hlapcu škornje poddelal	5	60
20. junija	otroku 2 para črevljev napravil	9	60
Skupaj .		..	..

21. *A* je star 15 let 4 mesece 8 dni, *B* je 2 leti 9 mesecev 27 dni starejši; koliko je star *B*?

22. Koliko časa je preteklo po Kristovem rojstvu:

a) 13. aprila 1712. l.? b) 27. julija 1788. l.?

c) 21. januarja 1834. l.? d) 9. oktobra 1890. l.?

23. Katerega dné smo pisali, ko je preteklo po Kristovem rojstvu:

a) 1739 let 5 mes. 27 dni? b) 1791 let 6 mes. 6 dni?

c) 1813 " 9 " — " d) 1870 " — " 18 "

24. Cesarica Marija Terezija se je rodila 13. maja 1717. l. in je bila o smrti stara 63 let 6 mes. 16 dni; kdaj je umrla?

Ustno: 63 let po rojstvu cesarice Marije Terezije se je pisalo 13. maja 1780, 6 mesecev pozneje 13. novembra 1780, in 16 dni pozneje 29. novembra 1780. Cesarica je torej umrla 29. novembra 1780. l.

Pismeno: Čas rojstva 1716 let 4 meseci 12 dni

Starost 63 " 6 mesecev 16 "

Čas smrti 1779 let 10 mesecev 28 dni.

Umrla je torej 29. novembra 1780. l.

25. Cesar Franc I. je bil rojen 12. februarja 1768. l. in je umrl, ko je bil star 67 let 18 dni; kdaj je bilo to?

4. Odštevanje mnogoimenih števil.

1. 43 duc. 11 kos. 2. 1879 l. 3 mes. 25 dni

— 28 " 5 " — 1798 " 7 " 12 "

15 duc. 6 kos.

3. 26 m 5 dm 8 cm, ali 2658 cm, ali 26'58 m

— 18 " 6 " 3 " — 1863 " — 18'63 "

7 m 9 dm 5 cm

795 cm

7'95 m

= 7 m 9 dm 5 cm.

Odštevaj takisto:

4. 306 K 75 h	5. 8 m 128 mm	6. 9 km 321 m
— 182 „ 36 „	— 2 „ 75 „	— 5 „ 408 „
7. 76 ha — a	8. 26 hl 27 l	9. 175 kg 8 dkg
— 18 „ 76 „	— 12 „ 79 „	— 58 „ 36 „
10. 6 g 5 dg 8 cg	11. 13 risme 4 quinterni 42 fogli	
— 2 „ 7 „ 5 „	— 3 „ 8 „ 27 „	

12. Od 6 m 8 dm 5 cm dolzega drevesnega debla je sosed odžagal 3 m 5 dm 8 cm; koliko debla je še ostalo?

13. Kmet kupi za setev 2 hl 45 l pšenice; na prvo njivo je vseje 1 hl 16 l, na drugo 72 l; koliko pšenice mu je še ostalo?

14. Záboj z blagom vred tehta 178 kg 22 dkg, a prazen záboj tehta 19 kg 35 dkg; koliko tehta čisto blago?

15. Od 81 a 25 m² obsegajoče njive treba je za napravo nove ceste odrezati 4 a 60 m²; kolika je potem njiva?

16. Neki kmet pridela na eni njivi 226 hl 55 l in na drugi njivi 182 hl 70 l krompirja, od katerega za svoje domače potrebe porabi 110 hl 80 l; ostali pridelek prodá; koliko ga prodá?

17. Oče ima koncem meseca decembra 68 K 38 h gotovega denarja, potlej pa

	dobí:	potroši:
meseca januarja . .	257 K 28 h	214 K 42 h
„ februarja . .	302 „ 75 „	138 „ 80 „
„ marca . . .	288 „ 64 „	203 „ 4 „;

koliko mu ostane koncem vsacega meseca?

18. Tone je 9 let star, a njegova sestra 3 leta 7 mesecev 22 dni; za koliko je Tone starejši nego sestrice?

19. Cesar Jožef II. je bil rojen 13. marca 1741. l. in je umrl 20. februarja 1790. l.; koliko je bil star?

Ustno: Od 13. marca 1741. l. do 13. marca 1789. l. je preteklo 48 let, od 13. marca 1789. l. do 13. februarja 1790. l. 11 mesecev, od 13. do 20. februarja 1790. l. 7 dni. Cesar Jožef II. je doživel torej 48 let, 11 mesecev in 7 dni starosti.

Pismeno: Čas smrti: 1789 let 1 mesec 19 dni

Čas rojstva: 1740 „ 2 meseca 12 „

Starost: 48 let 11 mesecev 7 dni.

20. Naš cesar Franc Jožef I. je nastopil vladarstvo 2. decembra 1848. l.; bil je takrat 18 let 3 mesece 14 dni star; kdaj je bil rojen?

21. Vsak učenec naj zapiše dan svojega rojstva ter naj potlej izračuni, koliko je star danes.

5. Množenje mnogoimenih števil.

1. 15 dni 22 ur 46 min. $\times 9$

143 dni 12 ur 54 min.

$\begin{array}{r} 46 \text{ m.} \times 9 \\ 414 \text{ (m')} : 6,0 = 6 \text{ ur} \\ 54 \text{ min.} \end{array}$	$\begin{array}{r} 22 \text{ ur} \times 9 \\ 198 \text{ ur} \\ + 6 \text{ „} \\ \hline 204 \text{ (ur)} : 24 = 8 \text{ d.} \\ 12 \text{ ur} \end{array}$	$\begin{array}{r} 15 \text{ d.} \times 9 \\ 135 \text{ d.} \\ + 8 \text{ „} \\ \hline 143 \text{ d.} \end{array}$
---	--	---

2. Mnóži 38 K 62 h s 27:

$\begin{array}{r} 3862 \text{ h} \times 27 \\ 27034 \\ 7724 \\ \hline 104274 \text{ h} \end{array}$	ali	$\begin{array}{r} 38 \cdot 62 \text{ K} \times 27 \\ 270 \cdot 34 \\ 772 \cdot 4 \\ \hline 1042 \cdot 74 \text{ K} \end{array}$
= 1042 K 74 h.		

Množi takisto:

3. 308 K 8 h $\times 39$

17 m 2 dm 7 cm $\times 23$

38 km 349 m $\times 14$

4. 4 ha 89 a $\times 49$

17 hl 33 l $\times 82$

248 kg 69 g $\times 73$

5. Koliko velja 34 kg moke po 23 h?

Na pamet: 23 h = 2 desetvinarska novca in 3 h

34krat 2 desv. nov. je 68 desv. nov. = 8 K 80 h

34krat 3 h je 102 h = 1 K 2 h

6 K 80 h in 1 K 2 h je 7 K 82 h.

Pismeno: $0 \cdot 23 \text{ K} \times 34 = 7 \cdot 82 \text{ K}$.

*6. Izračuni takisto:

a) 28 l ôla po 32 h

e) 21 m platna po 1 K 42 h

b) 19 l jabolčnega vina po 44 h

f) 42 m svilenine po 4 K 15 h

c) 14 kg moke po 28 h

g) 36 hl krompirja po 4 K 70 h

d) 73 kg mila po 62 h

h) 19 hl ovsa po 6 K 64 h.

*7. 1 kg bravine (koštruna) velja 98 h; koliko velja 27 kg?

98 h = 1 K — 2 h.

*8. Koliko velja 28 *hl* rži po 10 K 95 h?

10 K 95 h = 11 K — 5 h.

9. Koliko velja 8, 17, 25, 46, 83

a) *q* mizarskega kleja po 63 K 42 h? c) *hl* ôla po 27 K 96 h?

b) *hl* pšena po 31 K 85 h? d) *ha* polja po 3080 K 52 h?

*10. 1 *dm* velja 8, 17, 38, 54 h; ? velja 1 *m*?

*11. 1 *l* „ 16, 20, 36, 48 h; ? „ 1 *hl*?

*12. 1 *kg* „ 18, 32, 48, 96 h; ? „ 1 *q*?

*13. *a* vrta se je prodal za 38 K 48 h; po čem je bil *ha*?

*14. 1 *l* pšenice tehta 78 *dkg*; koliko tehta 1 *hl*?

15. Vaša ura gre vsak dan po 2 min. 34 sek. prehitro; za koliko bo prehitra v 26 dneh?

16. Voznik naloži 13 bal blagá; vsaka bala tehta 108 *kg* in 6 *dkg*; koliko teže je na vozu?

17. 1 zlatnik (cekin) velja 11 K 29 h; koliko velja 9, 17, 38, 143, 255 zlatnikov iste vrednosti?

18. Nekdo si prihrani v enem tednu 2'45 K; koliko v 9, 15, 32, 41, 49, 52 tednih?

19. 8 *kg* skroba (štirke) velja 5 K 28 h; koliko velja 72 *kg*?

72 *kg* je 9krat 8 *kg*; 72 *kg* velja torej 9krat 5 K 28 h.

*20. 12 *m* muselina velja 4 K 20 h; ? velja 24, 48, 60 *m*?

21. 6 *kg* firneža velja 5 K 4 h; ? velja 18, 60, 72 *kg*?

*22. 20 *l* vinskega kisa velja 4 K 80 h; ? velja 40, 60, 100 *l*?

23. Koliko se prihrani v 15 letih, če se vsak dan pridene po 12 h? (Leto s 365 dnevi.)

24. Ako zasluži 1 delavec na dan po 2 K 12 h, koliko zasluži 16 delavcev v 25 dneh?

25. V tovarni dela 34 moških in 12 ženskih oseb; koliko jim je treba plačati na teden, ako dobé moški po 11 K 50 h, ženske po 8 K 20 h?

26. Mlin ima 6 kámenov; vsak kamen zmelje na dan po 5 *hl* 36 *l* žita; koliko žita zmelje vseh 6 kámenov v 42 dneh?

27. Kramar kupi 17 *q* cukra za 77 K 64 h, prodá pa vso zalogo za 1460 K 64 h; koliko ima dobička?

28. Žitar kupi 58 *hl* pšenice za 751 K 68 h; a je prodá 17 *hl* po 14 K 24 h, 23 *hl* po 14 K 68 h, ostanek pa po 14 K 12 h *hl*; koliko ima dobička?

29. Neka gospa dá šivilji 40 m platna z naročilom, da naredi 1 ducat srajc; koliko platna mora šivilja nazaj izročiti, ako se ga za eno srajco potrebuje 3 m 15 cm?

30. Poljedelski dohodki nekega kmetijskega posestva.

		K	h
1.	58 hl pšenice po 12 K 96 h	...	..
2.	84 hl rži po 10 K 20 h	...	..
3.	61 hl ječmena po 9 K 44 h	...	..
4.	65 hl ovsa po 6 K 44 h	...	..
5.	286 hl krompirja po 4 K 88 h	...	..
6.	320 q slame po 4 K 30 h	...	..
	Vsota	...	..

6. Deljenje mnogoimenih števil.

1. Kolikokrat je 2 m 9 dm 1 cm v 151 m 3 dm 2 cm (obseženo)?

$$2 \text{ m } 9 \text{ dm } 1 \text{ cm} = 291 \text{ cm}$$

$$151 \text{ m } 3 \text{ dm } 2 \text{ cm} = 15132 \text{ cm}$$

$$15132 : 291 = 52$$

2. 538 dni 19 ur 39 min. : 6 dni 15 ur 39 min.

3. 1 km 240 m 8 dm : 5 m 2 dm 8 cm =

4. 179 ha 7 a : 3 ha 81 a =

5. 618 hl 54 l : 7 hl 93 l =

6. 1269 K 45 h : 13 K 65 h =

7. Kolik je 34ti del od 86 dni 10 ur?

$$86 \text{ dni } 10 \text{ ur} : 34 = 2 \text{ dni } 13 \text{ ur.}$$

$$\begin{array}{r} 18 \\ \times 24 \\ \hline \end{array}$$

$$72 \quad (10 \text{ ur se prišteje.})$$

$$\begin{array}{r} 36 \\ \hline \end{array}$$

$$442 \text{ ur}$$

$$102$$

$$0$$

8. 41 K 4 h : 9

$$\begin{array}{r} 4 \text{ K } 56 \text{ h} \\ \hline \end{array}$$

9. 94 ha 14 a : 6

$$\begin{array}{r} 15 \text{ ha } 69 \text{ a} \\ \hline \end{array}$$

10. Koliko je 73ti del od 2706 K 84 h?

$$2706 \cdot 84 \text{ K} : 73 = 37 \cdot 08 \text{ K}$$

$$516$$

$$= 37 \text{ K } 8 \text{ h}$$

$$584$$

11. Razštevaj takisto:

a) 230 K 95 h : 155	e) 402 ha 81 a : 29
b) 9225 K 30 h : 372	f) 515 hl 45 l : 65
c) 902 m 1 cm : 107	g) 110 kg 952 g : 36
d) 120 km 509 m : 37	h) 92 dkg 5 g 12 cg : 112

*12. 1 m velja 1, 2, 8, 42 desetvinarskih novcev; ? velja 1 dm?

*13. 1 hl " 8, 20, 28, 48 K; ? velja 1 l?

*14. 1 q " 16, 32, 64, 260 K; ? " 1 kg?

*15. 100 K glavnice daje na leto 5 K obresti; koliko obresti se dobi od 1 K glavnice?

*16. Koliko h obresti se dobi na leto od 1 K glav., ako 100 K glavnice dá po 4, 6, 7 K obresti?

Kolikor kron obresti dá na leto 100 K glavnice, toliko vinarjev obresti dá na leto 1 K glavnice.

*17. Koliko letnih obresti dá 48 K glavnice po 4 0/0, 5 0/0, 6 0/0, 7 0/0?

18. Kolike so letne obresti od 627 K po 5 0/0?

600 K dá 6krat po 5 K = 30 K, 27 K dá 27krat po 5 h = 135 h = 1 K 35 h; 30 K in 1 K 35 h je 31 K 35 h.

19. Koliko obresti daje na leto:

a) 400 K, 550 K, 690 K, 125 K, 863 K al 4 0/0?

b) 700 K, 380 K, 820 K, 275 K, 328 K al 5 0/0?

c) 500 K, 650 K, 460 K, 635 K, 876 K al 6 0/0?

20. 8 zabojev cukra tehta 856 K 48 dkg; koliko povprek 1 zaboj?

21. 36 m platna se proda za 136 K 8 h; po čem pride 1 m?

22. Stolbe, ki so 3 m 3 dm 6 cm visoke, imajo 16 stopnic; kako visoka je vsaka stopnica?

23. Koliko časa imata dva konja 15 hl 12 l ovsu zadosti, če ga dobita vsak dan po 18 l?

24. Koliko hl pšenice se dobi za 583 K 20 h, ako velja 1 hl 12 K 96 h?

25. Ob cesti, ki je 2 km 761 m dolga, stoji na vsako stran v enaki daljavi po 530 ovočnih dreves; kako daleč narazen stojé drevesa?

26. 1 q lanenega olja velja 76 K 48 h; koliko velja 25 kg?

25 kg je 4ti del od 1 q; 25 kg velja torej 4ti del od 76 K 48 h, torej 19 K 12 h?

***27.** 1 *ha* njive se proda za 1504 K 80 h; koliko velja 10, 25, 50 *a*?

***28.** 18 *m* preproge velja 58 K 50 h; koliko veljajo 3 *m*?
3 *m* so 6ti del od 18 *m*; torej . . .

***29.** 36 *hl* kisa velja 629 K 28 h; koliko velja 4, 6, 9, 12, 18 *hl*?

***30.** Za 120 K se dobi 452 *kg* 40 *dkg* ržene moke; koliko se je dobi za 12, 20, 60 K?

31. 1 *hl* pšenice velja 13 K 10 h; koliko 30 *l*?

20 *l* = $\frac{1}{5}$ z 1 *hl* K . . h

10 „ = $\frac{1}{2}$ ze 20 *l* „ . . „
30 *l* K . . h

32. 1 *q* sôde velja 34 K; koliko velja 24, 35, 60 *kg*?

33. Glavnica daje na leto 91 K 44 h obresti; koliko v 7 mesecih?

34. 1 *hl* ôla velja 24 K; koliko veljajo 3 *hl* 65 *l*?

3 *hl* 65 *l* = 3 *hl* + 50 *l* + 10 *l* + 5 *l*.

35. 1 *hl* leče velja 44 K; koliko velja 10 *hl* 24 *l*?

36. 7 *kg* štirke velja 4 K 48 h; koliko velja 9 *kg*?

7 *kg* 4 K 48 h

1 „ — „ 64 „

9 „ 5 „ 76 „

37. 8 prtov velja 26 K 18 h; koliko jih velja 5?

38. 14 *hl* ôla velja 324 K 10 h; koliko velja 25 *hl*?

39. Mesar dá krčmarju 27 *kg* mesa po 1 K 28 h; koliko *l* vina po 72 h dobí za mesó?

40. Na štirih semánjih dnevih je bil *hl* ječmena po 10 K 20 h, 9 K 86 h, 10 K 12 h, 9 K 74 h; kolika je bila povprečna cena za 1 *hl*?

***41.** Tovornik kupi *hl* vina za 57 K 44 h in bi rad imel 8 K 56 h dobička; po čem bode prodajal *l* vina?

42. *A* in *B* dobita za delo 37 K 96 h; *A* je delal 5 dni, *B* 8 dni; koliko dobí vsak?

43. 243 K 12 h razdeliš med tri osebe takó, da dobí *A* polovico, *B* tretjino in *C* ostanek; koliko je dobila vsaka oseba?

44. Neki kmet prodá trgovcu 24 kg sirovega masla po 1 K 84 h in vzame od trgovca 6 m suknà po 7 K 84 h in 3 m podlake po 72 h; kdo ima še kaj plačati in koliko?

7. Naloge v ponavljanje.

Izračuni :

- *1. 13 kg suhih češpelj po 40 h *2. 16 m platna po 1 K 14 h
 21 kg mila po 62 " 20 m " za rjuhe po 2 " 36 "
 18 l fižola po 24 " 25 kg žrebincev po 2 " 70 "
 15 l prosa po 32 " 7 prtov po 6 " 65 "
 3. $0\cdot3854 \times 0\cdot576 =$ 4. $9\cdot4528 \times 7\cdot8952 =$
 $7\cdot5946 \times 8\cdot92 =$ $0\cdot6289 \times 1\cdot5476 =$
 $57\cdot842 \times 0\cdot975 =$ $3\cdot5607 \times 0\cdot0893 =$

*5. 1 l petroleja tehta 80 dkg; koliko tehta 1 hl?

6. Iz soda, ki drži 15 hl 18 l vina, iztočilo se je 6 hl 24 l; koliko vina je še v sodu?

7. Nekdo kupi sodček piva in plača zanj 6 K 75 h; koliko l ôla je v sodčku, ako velja 1 l 27 h?

8. K stolbam, 3 m 1 dm 2 cm visokim, postaviti je stopnice po 1 dm 3 cm visoke; koliko stopnic bodo imele stolbe?

*9. 1 hl vina velja 74 K; ? velja 8, 12, 30 hl?

*10. 1 q lugaste soli velja 48 K; ? velja 5, 13, 21 q?

11. $0\cdot5 + 0\cdot25 + 0\cdot125 + 0\cdot0625 + 0\cdot03125 =$

12. $3\cdot095 + 14\cdot764 + 38\cdot704 + 0\cdot588 + 7\cdot623 =$

13. $0\cdot0523 + 0\cdot47825 + 13\cdot10578 + 0\cdot34987 =$

14. Poljedelec ima 46 ha 76 a 52 m² njiv, 15 ha 28 a 85 m² travnikov, 12 ha 9 a 37 m² vinogradov; koliko površine vsega skupaj?

*15. Koliko obresti dá na leto:

a) 850 K po 4‰?

b) 562 K po 5‰?

c) 350 " " 6‰?

d) 923 " " 7‰?

*16. 8 l vina velja 5 K 76 h; koliko velja 1 l?

*17. 9 l vinskega mošta " 3 " 96 " " " 1 l?

*18. 5 m konopne cevi " 13 " 74 " " " 1 m?

*19. 12 m platna " 13 " 44 " " " 1 m?

*20. 7 kg repnega semena " 3 " 64 " " " 1 kg?

*21. 8 kg majarona " 11 " 84 " " " 1 kg?

22. Nekdo je svojo hišno opravo zavaroval za 3700 K; nastal je ogenj, pri katerem je pogorel en del njegove hišne oprave; koliko mu mora zavarovalna družba izplačati odškodnine, ako se oteto pohištvo ceni na 1317 K?

23. Cesar Ferdinand I. je nastopil vladarstvo avstrijske monarhije 2. dan marca meseca 1835. l., ko je bil 41 let, 10 mesecev in 13 dni star; kdaj je bil rojen?

$$24. \quad 0.5002 - 0.3276 = \qquad 25. \quad 0.478 - 0.18523 =$$

$$4.8201 - 2.5739 = \qquad 0.3804 - 0.03804 =$$

$$26. \quad 302632 : 724 = \qquad 27. \quad 5227920 : 2192 =$$

$$468082 : 283 = \qquad 2376892 : 3283 =$$

$$744453 : 457 = \qquad 1489184 : 2768 =$$

28. Poljedelec, ki ima 38 ha 24 a polja, obdelal je 8 mi del tega sveta s pšenico; kako veliko je to zemljišče?

***29.** 8 kg ledénca (Kandiszucker) velja 11 K; ? velja 16, 24, 56 kg?

***30.** 9 m svilenine \qquad velja 42 K; ? velja 18, 27, 63 m?

***31.** 1 hl vinskega mošta \qquad " \qquad 36 \qquad " \qquad ? \qquad " \qquad 25, 20, 10 l?

***32.** 1 q skroba (štirke) \qquad " \qquad 43.6 \qquad " \qquad ? \qquad " \qquad 50, 20, 5 kg?

33. K vkupnim davkom neke občine je donašal A 57. del, namreč 136 K 80 h; koliko je moral donašati B, ako je njegova davčna vsota iznašala 76. del vkupnega davka?

34. Kralj Rudolf Habsburški je bil rojen 1. dan maja 1218. l. in je umrl 15. dan julija 1291. l.; koliko je bil star, ko je umrl?

35. Nekdo je imel 560 K; izdal je v prvem mesecu četrtino in v naslednjem od ostanka tretjino; koliko ima še?

36. Koliko korakov je treba napraviti, da se prehodi daljava 52.26 km, ako meri vsak korak 65 cm?

37. Ako se vrtilo pri vodnjaku zasučé enkrat, odvijé se 78 cm vrvi; kolika je vrv, ako se mora vrtilo 18krat zasukati, da se odvijé vsa vrv?

38. Neka cesta drži od A črez B v C; od A v C je 13 km 86 m, od B v C pa 5 km 625 m; kako daleč je od A v B?

3. 1 celota ima 8 osmin. Koliko osmin je 2, 3, 8, 26, 76 celih?

4. Koliko polovic je $7\frac{1}{2}$?

1 celota = $\frac{2}{2}$, 7 celot = 7krat $\frac{2}{2}$ = $1\frac{1}{2}$, in $\frac{1}{2}$ je $\frac{15}{2}$; torej $7\frac{1}{2}$ = $\frac{15}{2}$.

5. Koliko polovic je $4\frac{1}{2}$, $9\frac{1}{2}$, $13\frac{1}{2}$, $37\frac{1}{2}$, $45\frac{1}{2}$?

6. " četrtnin " $1\frac{1}{4}$, $2\frac{1}{4}$, $8\frac{3}{4}$, $12\frac{1}{4}$, $23\frac{3}{4}$?

7. " osmin " $1\frac{1}{8}$, $7\frac{3}{8}$, $9\frac{5}{8}$, $18\frac{7}{8}$, $30\frac{1}{8}$?

8. Koliko celih ste 2 polovici? Koliko celih je 4, 10, 24, 46, 108 polovic?

9. 4 četrtnine, koliko celih je to? Koliko celih je 8, 12, 28, 40, 64, 128 četrtnin?

10. Koliko celih je 8 osmin? Koliko celih je 16, 48, 72, 96, 344 osmin?

11. Koliko celih ima $17\frac{1}{2}$ v sebi?

2 polovici ste 1 celota; 17 polovic ima torej tolikokrat 1 celoto v sebi, kolikorkrat ima 17 2 v sebi; torej je 8krat 1 celota = 8 celih in ostane še ena polovica; torej $17\frac{1}{2}$ = $8\frac{1}{2}$.

12. Koliko celih je $\frac{5}{2}$, $\frac{13}{2}$, $\frac{27}{2}$, $\frac{35}{2}$, $\frac{57}{2}$?

13. " " ima $23\frac{3}{4}$ v sebi?

14. " " je $\frac{5}{4}$, $\frac{14}{4}$, $\frac{41}{4}$, $\frac{63}{4}$, $\frac{107}{4}$?

15. " " ima $\frac{45}{8}$ v sebi?

16. " " je $\frac{9}{8}$, $\frac{20}{8}$, $\frac{49}{8}$, $\frac{69}{8}$, $\frac{95}{8}$?

17. Koliko četrtnin ima polovica? Koliko četrtnin je $\frac{2}{2}$, $\frac{3}{2}$, $\frac{9}{2}$, $\frac{25}{2}$, $\frac{59}{2}$?

18. Koliko osmin ima 1 polovica? Koliko osmin je $\frac{2}{2}$, $\frac{7}{2}$, $\frac{15}{2}$, $\frac{23}{2}$, $\frac{47}{2}$?

19. Koliko osmin je 1 četrtnina? Koliko osmin je $\frac{2}{4}$, $\frac{5}{4}$, $\frac{13}{4}$, $\frac{29}{4}$, $\frac{53}{4}$?

20. Izpremeni $\frac{1}{2}$ in $\frac{1}{4}$ na osmine.

Napravi naslednje ulomke istoimene:

21. $\frac{1}{2}$ in $\frac{3}{4}$,

$\frac{1}{4}$ in $\frac{5}{8}$.

22. $\frac{1}{2}$ in $\frac{7}{8}$,

$\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$ in $\frac{3}{8}$.

23. Koliko polovic ste 2 četrtnini? Koliko polovic je $\frac{6}{4}$, $\frac{10}{4}$, $\frac{18}{4}$, $\frac{34}{4}$, $\frac{66}{4}$?

24. Koliko polovic so 4 osmine, $\frac{12}{8}$, $\frac{20}{8}$, $\frac{36}{8}$, $\frac{76}{8}$?

25. Koliko četrtin ste 2 osmini, $\frac{6}{8}$, $\frac{14}{8}$, $\frac{22}{8}$, $\frac{82}{8}$?

26. $\frac{1}{2} + \frac{1}{2} =$ 27. $4\frac{1}{2} + 3 =$ 28. $25\frac{1}{4} + 16\frac{3}{4} =$

$\frac{3}{4} + \frac{1}{4} =$ $16 + 12\frac{1}{4} =$ $57\frac{1}{2} + 35\frac{1}{2} =$

$\frac{5}{8} + \frac{1}{8} =$ $20\frac{3}{4} + 5\frac{3}{4} =$ $137\frac{5}{8} + 87\frac{7}{8} =$

29. $\frac{1}{2} + \frac{1}{4} =$ 30. $2\frac{3}{4} + 7\frac{1}{2} =$ 31. $8\frac{1}{2} + 5\frac{3}{8} =$

$\frac{1}{2} + \frac{5}{8} =$ $15\frac{7}{8} + \frac{1}{2} =$ $16\frac{1}{2} + 18\frac{3}{4} =$

$\frac{3}{4} + \frac{3}{8} =$ $23\frac{1}{4} + 6\frac{5}{8} =$ $40\frac{7}{8} + 69\frac{1}{4} =$

Izdelaj naslednje vrste blizu do 100:

32. $10 + 12\frac{1}{2}$ 34. $12 + 8\frac{5}{8}$ 36. $35\frac{7}{8} + 6\frac{1}{2}$

33. $15 + 8\frac{3}{4}$ 35. $11\frac{1}{2} + 9\frac{1}{4}$ 37. $47\frac{1}{4} + 5\frac{5}{8}$

38. $7\frac{2}{2} - \frac{1}{2} =$ 39. $10\frac{1}{4} - 4 =$ 40. $30\frac{1}{2} - 15\frac{1}{2} =$

$\frac{3}{4} - \frac{1}{4} =$ $1 - \frac{5}{8} =$ $28\frac{7}{8} - 9\frac{3}{8} =$

$\frac{7}{8} - \frac{1}{8} =$ $12 - 2\frac{1}{2} =$ $135\frac{1}{4} - 88\frac{3}{4} =$

41. $\frac{1}{2} - \frac{1}{4} =$ 42. $39\frac{1}{2} - 7\frac{3}{8} =$ 43. $27\frac{1}{2} - 15\frac{3}{4} =$

$\frac{1}{2} - \frac{1}{8} =$ $26\frac{7}{8} - 2\frac{3}{4} =$ $130\frac{1}{2} - 61\frac{7}{8} =$

$\frac{3}{4} - \frac{1}{2} =$ $55\frac{1}{2} - 9\frac{1}{4} =$ $184\frac{3}{8} - 52\frac{3}{4} =$

Izračuni naslednje vrste blizu do 0 nazaj:

44. $100 - 9\frac{1}{2}$ 46. $71 - 7\frac{5}{8}$ 48. $78\frac{3}{4} - 8\frac{1}{2}$

45. $85 - 8\frac{3}{4}$ 47. $47\frac{1}{2} - 4\frac{1}{4}$ 49. $87\frac{1}{2} - 9\frac{3}{4}$

50. $\frac{1}{2} \times 4 =$ 51. $7\frac{1}{2} \times 10 =$ 52. $3\frac{3}{4} \times 24 =$

$\frac{3}{4} \times 7 =$ $8\frac{1}{4} \times 6 =$ $7\frac{1}{4} \times 15 =$

$\frac{5}{8} \times 9 =$ $10\frac{3}{8} \times 8 =$ $5\frac{7}{8} \times 21 =$

53. Kolikokrat so 3 četrtine obsežene v 27 četrtinah?

54. $\frac{9}{2} : \frac{1}{2} =$ 55. $\frac{25}{8} : \frac{5}{8} =$ 56. $\frac{1}{2} : \frac{1}{4} =$

$\frac{33}{4} : \frac{3}{4} =$ $6 : \frac{3}{4} =$ $3 : \frac{1}{8} =$

57. Koliko je 5ti del od 35 osmin?

58. $\frac{15}{4} : 5 =$ 59. $11\frac{1}{4} : 9 =$ 60. $\frac{1}{4} : 2 =$

$\frac{49}{2} : 7 =$ $16\frac{7}{8} : 5 =$ $13\frac{1}{2} : 4 =$

61. Koliko h je $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ K?

62. " *dkg* je $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ kg?

63. " *l* je $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ hl?

64. " mesecev je $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ leta?

65. Koliki del dneva je 3, 6, 12, 9, 18 ur?
66. Koliki del kilograma je 500, 250, 750, 125, 625 gramov?
67. Težák je delal dopólnudne $5\frac{1}{2}$ ure, popólnudne $4\frac{3}{4}$ ure; koliko ur je delal vès dan?
68. Mizar odreže od 5 m dolge deske $2\frac{1}{4}$ m dolg kos; koliko dolgosti ima še ostali kos deske?
69. 1 kg janeža velja $\frac{3}{4}$ K; koliko velja 8, 12, 15, 38 kg?
70. Po čem pride 1 hl vina, ako velja 1 l $1\frac{1}{2}$ K?
71. 1 m pavolnatega platna velja 51 h; koliko velja 28 m?
 $51 \text{ h} = \frac{1}{2} \text{ K} + 1 \text{ h}$; 28krat $\frac{1}{2} \text{ K}$ je $28\frac{1}{2} \text{ K} = 14 \text{ h}$;
 28krat 1 h je 28 h; skupaj 14 K 28 h.
72. 1 kg moke velja 26 h; koliko velja 38 kg?
 $26 \text{ h} = \frac{1}{4} \text{ K} + 1 \text{ h}$.
73. 1 l ovočnega vina velja 48 h; koliko velja 37 l?
 $48 \text{ h} = \frac{1}{2} \text{ K} - 2 \text{ h}$; 37krat $\frac{1}{2} \text{ K}$ je $37\frac{1}{2} \text{ K} = 18 \text{ K } 50 \text{ h}$.
 37krat 2 h je 74 h; $18 \text{ K } 50 \text{ h} - 74 \text{ h} = 17 \text{ K } 76 \text{ h}$.
74. 1 struna za gosli velja 24 h; koliko velja 26 strun?
 $24 \text{ h} = \frac{1}{4} \text{ K} - 1 \text{ h}$.
75. Izračuni:
a) 64 l mošta po 52 h	d) 45 toplomerov	po 1 K 53 h
b) 27 kg mila po 49 h	e) 36 m sukna za gospe po 5 K 27 h	
c) 42 kg soli po 23 h	f) 24 g bakrenega vitrijola po 54 K 52 h	
76. Koliko velja 12 m atlasa po $3\frac{1}{2}$ K?
77. Kako velik mora biti prostor za gnojišče 12 glav goveje živine, ako se za vsako govedo računi $2\frac{1}{2} \text{ m}^2$?
78. Za 1 K se dobí $3\frac{1}{8}$ l ôla; koliko l se dobí za 16 K?
79. 1 m svilenine velja $4\frac{1}{4}$ K; koliko velja $\frac{1}{2}$ m?
80. 2 kg oreškov velja $15\frac{1}{2}$ K; koliko velja 1 kg?

22. Koliko tretjin je $\frac{2}{6}$, $\frac{8}{6}$, $\frac{20}{6}$, $\frac{56}{6}$?

23. " " so $\frac{4}{12}$, $\frac{8}{12}$, $\frac{28}{12}$, $\frac{76}{12}$?

24. " šestin je $\frac{2}{12}$, $\frac{10}{12}$, $\frac{38}{12}$, $\frac{82}{12}$?

25. " polovic je $\frac{3}{6}$, $\frac{15}{6}$, $\frac{57}{6}$, $\frac{93}{6}$?

26. " " je $\frac{6}{12}$, $\frac{18}{12}$, $\frac{42}{12}$, $\frac{78}{12}$?

27. " četrtin je $\frac{3}{12}$, $\frac{18}{12}$, $\frac{45}{12}$, $\frac{87}{12}$?

28. $\frac{1}{3} + \frac{2}{3} =$	29. $\frac{2}{3} + \frac{1}{6} =$	30. $18\frac{1}{4} + 15\frac{5}{6} =$
$\frac{5}{12} + \frac{1}{12} =$	$\frac{5}{6} + \frac{7}{12} =$	$39\frac{1}{2} + 83\frac{2}{3} =$
$3\frac{5}{6} + 8\frac{1}{6} =$	$2\frac{1}{3} + 5\frac{3}{4} =$	$128\frac{11}{12} + 67\frac{3}{4} =$

31. $48\frac{7}{12} + 108\frac{1}{12} + 98\frac{5}{12} =$	32. $39\frac{1}{2} + 73\frac{1}{3} + 99\frac{1}{4} =$
$305\frac{1}{2} + 255\frac{2}{3} + 161\frac{1}{12} =$	$123\frac{2}{3} + 32\frac{1}{4} + 70\frac{5}{6} =$
$690\frac{1}{2} + 168\frac{5}{6} + 77\frac{11}{12} =$	$751\frac{3}{4} + 89\frac{1}{6} + 17\frac{7}{12} =$

Izračuni naslednje vrste blizu do 100 :

33. $87\frac{1}{12} + \frac{5}{12}$	34. $37\frac{1}{3} + 7\frac{3}{4}$	35. $51\frac{3}{4} + 6\frac{1}{6}$
36. Kaj je več: $\frac{3}{4}$ ali $\frac{7}{12}$; $\frac{5}{6}$ ali $\frac{11}{12}$; $\frac{2}{3}$ ali $\frac{3}{4}$?		
37. $\frac{7}{12} - \frac{5}{12} =$	38. $30 - 18\frac{2}{3} =$	39. $23\frac{5}{6} - 17\frac{1}{4} =$
$\frac{11}{12} - \frac{1}{6} =$	$41\frac{1}{3} - 6\frac{1}{4} =$	$128\frac{2}{3} - 56\frac{5}{6} =$
$\frac{3}{4} - \frac{2}{3} =$	$52\frac{5}{12} - 8\frac{1}{6} =$	$209\frac{1}{2} - 67\frac{7}{12} =$

Izračuni naslednje vrste blizu do 0 nazaj:

40. $100 - 12\frac{1}{3}$	41. $88 - 9\frac{7}{12}$	42. $73\frac{1}{4} - 8\frac{5}{12}$
43. $\frac{2}{3} \times 5 =$	44. $31\frac{1}{12} \times 9 =$	45. $48\frac{5}{12} \times 38 =$
$\frac{5}{6} \times 14 =$	$5\frac{2}{3} \times 15 =$	$18\frac{1}{6} \times 82 =$
$\frac{7}{12} \times 30 =$	$4\frac{5}{6} \times 21 =$	$67\frac{2}{3} \times 75 =$

46. Kolikokrat ste $\frac{2}{3}$ v $32\frac{2}{3}$?

47. $3 : \frac{1}{3} =$	48. $\frac{5}{6} : \frac{5}{12} =$	49. $12\frac{1}{2} : \frac{5}{6} =$
$15 : \frac{5}{6} =$	$1\frac{2}{3} : \frac{5}{6} =$	$87\frac{1}{2} : 5\frac{5}{6} =$

50. Koliko je 5ti del od $35\frac{5}{6}$?

51. $4\frac{2}{3} : 7 =$	52. $4\frac{7}{12} : 5 =$	53. $8\frac{2}{3} : 4 =$
$9\frac{1}{6} : 11 =$	$30\frac{1}{3} : 13 =$	$35\frac{1}{2} : 6 =$
$10\frac{5}{12} : 25 =$	$26\frac{5}{6} : 23 =$	$61\frac{1}{4} : 3 =$

54. Koliko mesecev je $\frac{1}{3}$, $\frac{2}{3}$, $\frac{1}{6}$, $\frac{5}{6}$, $\frac{1}{12}$, $\frac{5}{12}$ leta?

55. Koliko minut je $\frac{1}{3}$, $\frac{2}{3}$, $\frac{1}{6}$, $\frac{1}{12}$, $\frac{11}{12}$ ure?

56. Koliki del dneva je 2, 4, 8, 16, 22 ur?

57. Koliki del leta je 2, 3, 4, 6, 8, 9, 10, 11 mesecev?

58. Ena steklenica drži $2\frac{1}{2}$ l, druga $1\frac{2}{5}$ l; koliko l držite obe steklenici?

59. Prvi stolp je $47\frac{5}{12}$ m visok, drugi $15\frac{2}{3}$ m nižji; kako visok je drugi?

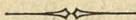
60. Za eno srajco se potrebuje $3\frac{1}{3}$ m platna; koliko se ga potrebuje za ducat srajc?

61. Pešec prehodi daljavo 1 km v $13\frac{1}{3}$ minutah; v koliko minutah prehodi daljavo 9 km?

62. Lokomotiva preide v $9\frac{1}{3}$ minutah 4 km daljave; koliko časa potrebuje, da preide 1 km daljave?

63. Za 7 K dobiš $12\frac{5}{6}$ ducatov držal; koliko jih dobiš za 1 K?

64. Hlapec dobi v $\frac{5}{6}$ leta 130 K plače; koliko v $\frac{1}{6}$ leta? koliko v 1 letu?

3. Petine in desetine.

$\frac{1}{5}$									
$\frac{1}{10}$									

1. Koliko petin ima 1 celota? Koliko petin je 2, 5, 11, 34 celot?

2. Koliko desetín ima 1 celota? Koliko desetín je 2, 3, 8, 17 celih?

3. Koliko petín je $1\frac{2}{5}$, $4\frac{3}{5}$, $9\frac{1}{5}$, $14\frac{4}{5}$?

4. Koliko desetín je $1\frac{3}{10}$, $3\frac{1}{10}$, $7\frac{9}{10}$, $15\frac{7}{10}$?

5. Koliko celih je 5 petín $\frac{10}{5}$, $\frac{35}{5}$, $\frac{80}{5}$?

6. „ celih je 10 desetín $\frac{20}{10}$, $\frac{70}{10}$, $\frac{120}{10}$?

7. „ celih ima v sebi $\frac{13}{5}$, $\frac{31}{5}$, $\frac{52}{5}$, $\frac{126}{5}$?

8. „ „ „ „ „ $\frac{17}{10}$, $\frac{23}{10}$, $\frac{73}{10}$, $\frac{119}{10}$?

9. Koliko desetín ima 1 petina? Koliko desetín je $\frac{2}{5}$, $\frac{7}{5}$, $\frac{13}{5}$, $\frac{44}{5}$?

10. Koliko desetín ima 1 polovica? Koliko desetín je $\frac{2}{2}$, $\frac{5}{2}$, $\frac{11}{2}$, $\frac{35}{2}$?

Napravi naslednje ulomke istoimene:

11. $\frac{2}{5}, \frac{7}{10}$; 12. $\frac{1}{2}, \frac{3}{10}$; 13. $\frac{1}{2}, \frac{3}{5}, \frac{9}{10}$.

14. Koliko petin je $\frac{2}{10}, \frac{4}{10}, \frac{18}{10}, \frac{42}{10}$?

15. Koliko polovic je $\frac{5}{10}, \frac{25}{10}, \frac{45}{10}, \frac{75}{10}$?

16. $\frac{3}{5} + \frac{1}{5} =$ 17. $7\frac{1}{2} + 9\frac{7}{10} =$ 18. $28\frac{1}{5} + 13\frac{9}{10} =$
 $\frac{2}{5} + \frac{7}{10} =$ $12\frac{3}{5} + 8\frac{3}{10} =$ $156\frac{1}{2} + 82\frac{3}{10} =$
 $\frac{1}{2} + \frac{2}{10} =$ $14\frac{4}{5} + \frac{1}{2} =$ $706\frac{1}{2} + 95\frac{3}{5} =$

19. $\frac{3}{5} + \frac{4}{5} + \frac{7}{10} =$ 20. $235\frac{2}{5} + 418\frac{1}{2} + 527\frac{1}{5} =$
 $7\frac{1}{2} + 8\frac{3}{10} + 9\frac{9}{10} =$ $816\frac{1}{2} + 924\frac{3}{5} + 662\frac{7}{10} =$

Izračuni naslednje vrste blizu do 100:

21. $18\frac{2}{5} + 9\frac{1}{2}$ 22. $7\frac{1}{2} + 12\frac{4}{5}$ 23. $35\frac{1}{2} + 6\frac{1}{10}$
 24. $\frac{9}{10} - \frac{3}{10} =$ 25. $29 - \frac{2}{5} =$ 26. $10\frac{1}{2} - 1\frac{2}{5} =$
 $\frac{7}{10} - \frac{3}{5} =$ $28\frac{1}{2} - 7\frac{3}{10} =$ $20\frac{3}{5} - 8\frac{7}{10} =$
 $\frac{4}{5} - \frac{1}{2} =$ $75\frac{9}{10} - 8\frac{4}{5} =$ $21\frac{3}{10} - 14\frac{1}{2} =$

Izračuni naslednje vrste blizu do 0:

27. $95\frac{7}{10} - 9\frac{1}{2}$ 28. $82\frac{9}{10} - 8\frac{3}{5}$ 29. $69\frac{1}{2} - 5\frac{7}{10}$

30. $\frac{3}{5} \times 7 =$ 31. $15\frac{3}{10} \times 6 =$ 32. $39\frac{4}{5} \times 205 =$
 $\frac{7}{10} \times 9 =$ $207\frac{1}{5} \times 12 =$ $191\frac{7}{10} \times 108 =$

33. Kolikokrat so $\frac{4}{5}$ v $28\frac{2}{5}$?

34. $2\frac{2}{5} : \frac{3}{5} =$ 35. $5\frac{3}{5} : \frac{7}{10} =$ 36. $80\frac{2}{5} : 1\frac{1}{5} =$
 $2\frac{7}{10} : \frac{3}{10} =$ $27 : 5\frac{4}{10} =$ $37\frac{1}{5} : 3\frac{1}{10} =$

37. Kolik je 6ti del od $54\frac{4}{5}$?

38. $5\frac{1}{10} : 3 =$ 39. $\frac{3}{5} : 2 =$ 40. $259\frac{1}{5} : 8 =$
 $12\frac{3}{5} : 7 =$ $9\frac{1}{2} : 5 =$ $137\frac{7}{10} : 9 =$

41. Koliko h	}		}	K?
42. " dm				" m?
43. " l		$\frac{1}{5}, \frac{2}{5}, \frac{3}{5}, \frac{4}{5},$		" hl?
44. " min.		$\frac{1}{10}, \frac{3}{10}, \frac{7}{10}, \frac{9}{10}$		" ur?

45. Koliki del krone je 10, 20, 70, 80 h?

46. Koliki del ure je 6, 12, 24, 40 minut?

47. Nekdo dobi $41\frac{2}{5}$ K in $57\frac{3}{10}$ K; koliko skupaj?

48. Od 12 *hl* vina se iztoči $5\frac{7}{10}$ *hl*; koliko ga še ostane?

49. Ako velja 1 škropilnica $4\frac{3}{5}$ K, koliko jih velja 6, 15, 28, 42?

50. 1 *l* kisa velja 21 h; koliko velja 34 *l*?

$$21 \text{ h} = \frac{1}{5} \text{ K} + 1 \text{ h.}$$

51. 1 *kg* rjave barve velja 19 h; koliko 45 *kg*?

$$19 \text{ h} = \frac{1}{5} \text{ K} - 1 \text{ h.}$$

52. Koliko velja 29 *m* platna po 2 K 22 h?

53. Od 1 *kg* moke se dobi $1\frac{3}{10}$ *kg* kruha; koliko *kg* moke je treba, da se dobi $19\frac{1}{2}$ *kg* kruha?

54. 8 *m* preproge velja $28\frac{4}{5}$ K; koliko velja 1 *m*?

4. Stotine.

(Pojasnjuje naj se na metru.)

1. Koliko stotin je 1, 2, 4, 7 celot?

2. " " " $1\frac{23}{100}$, $2\frac{57}{100}$, $4\frac{9}{100}$?

3. " celot je $\frac{100}{100}$, $\frac{200}{100}$, $\frac{300}{100}$, $\frac{2000}{100}$?

4. " " ima v sebi $\frac{111}{100}$, $\frac{193}{100}$, $\frac{501}{100}$?

5. " stotin je:

a) $\frac{1}{10}$, $\frac{7}{10}$; b) $\frac{1}{5}$, $\frac{3}{5}$; c) $\frac{1}{4}$, $\frac{3}{4}$; d) $\frac{1}{2}$, $\frac{5}{2}$?

Napravi istoimene:

6. $\frac{7}{10}$, $\frac{23}{100}$

$\frac{4}{5}$, $\frac{19}{100}$

$\frac{1}{2}$, $\frac{57}{100}$

7. $\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{29}{100}$

$\frac{1}{2}$, $\frac{2}{5}$, $\frac{43}{100}$

$\frac{1}{4}$, $\frac{4}{5}$, $\frac{7}{10}$, $\frac{83}{100}$

8. Koliko desetlin je $\frac{10}{100}$, $\frac{30}{100}$, $\frac{50}{100}$, $\frac{70}{100}$?

9. $\frac{13}{100} + \frac{57}{100} =$ 10. $\frac{7}{10} + \frac{41}{100} + \frac{19}{100} =$

$\frac{147}{100} + \frac{281}{100} =$ $5\frac{1}{2} + \frac{4}{5} + \frac{363}{100} =$

$\frac{43}{10} + \frac{39}{100} =$ $12\frac{3}{4} + 8\frac{1}{10} + 15\frac{13}{100} =$

11. $\frac{87}{100} - \frac{17}{100} =$ 12. $15\frac{3}{4} - 6\frac{21}{100} =$

$10 - 3\frac{33}{100} =$ $8\frac{39}{100} - 4\frac{1}{10} =$

$4\frac{71}{100} - 1\frac{1}{2} =$ $12\frac{3}{5} - 8\frac{79}{100} =$

13. $\frac{7}{100} \times 4 =$ 14. $4\frac{13}{100} \times 9 =$ 15. $3\frac{11}{100} \times 50 =$
 $1\frac{37}{100} \times 10 =$ $5\frac{9}{100} \times 20 =$ $2\frac{29}{100} \times 100 =$
16. Kolikokrat je $\frac{7}{100}$ obseženo v $\frac{56}{100}$?
17. $8\frac{1}{100} : \frac{9}{100} =$ 18. $8\frac{31}{100} : 2\frac{77}{100} =$
 $1\frac{21}{100} : \frac{11}{100} =$ $2\frac{1}{10} : \frac{7}{100} =$
19. Koliko je osmina od $\frac{48}{100}$?
20. $\frac{27}{100} : 9 =$ 21. $1\frac{29}{100} : 3 =$ 22. $\frac{7}{10} : 10 =$
 $\frac{63}{100} : 7 =$ $2\frac{28}{100} : 6 =$ $1\frac{4}{5} : 20 =$

23. Koliko h	$\left\{ \begin{array}{c} \text{je} \\ \frac{1}{100}, \frac{2}{100}, \frac{7}{100}, \frac{19}{100}, \\ \frac{27}{100}, \frac{45}{100}, \frac{74}{100}, \frac{93}{100} \end{array} \right\}$	K?
24. " cm		m?
25. " l		hl?
26. " a		ha?

27. Izpremeni na ulomek višjega imenovanja: 1, 2, 3, 4, 8, 10, 12, 15, 20, 24, 25, 30, 36, 45, 50, 56, 60, 75, 80, 84, 90, 96

a) h, b) cm, c) l, d) dkg, e) pól papirja.

28. Krčmar ima 3 sode vina: v prvem je $9\frac{3}{5}$, v drugem $10\frac{7}{10}$, v tretjem $10\frac{42}{100}$ hl; koliko je vsega skupaj?

29. Od $15\frac{3}{4}$ K potrošiš $6\frac{83}{100}$ K; koliko imaš še?

30. Koliko K velja 14 kg bravetine po $1\frac{6}{100}$ K?

31. Lonec z maslom tehta 5 kg, prazen lonec $\frac{9}{10}$ kg; koliko tehta maslo, in koliko je vredno, ako je kg po $1\frac{8}{10}$ K?

32. Za 2 K se dobi $2\frac{23}{100}$ kg cukra; koliko za 6 K?

33. 4 m suknà velja $38\frac{8}{100}$ K; koliko velja 1 m?

Naloge v ponavljanje.

*1. Koliko je:

- a) $\frac{7}{10} + \frac{3}{10}?$ $\frac{5}{6} + \frac{5}{6}?$ $2\frac{3}{4} + \frac{3}{4}?$
b) $\frac{2}{3} + \frac{5}{6}?$ $\frac{4}{5} + \frac{9}{10}?$ $8\frac{5}{12} + 5\frac{1}{12}?$
c) $19\frac{7}{8} + 5\frac{3}{4}?$ $28\frac{3}{4} + 7\frac{1}{2}?$ $31\frac{7}{12} + 9\frac{2}{3}?$

*2. Koliko velja:

a) 7, 10, 13, 18, 24 *l* à 44 h?

b) 5, 9, 12, 19, 30 *m* à 2 K 28 h?

c) 8, 10, 15, 16, 21 *hl* à 20 K 61 h?

*3. Tvoj oče izda vsak dan po 1½ K; koliko časa bode izhajal s 30 K?

4. Trгоvec dobi zaboj s cukrom, ki tehta 108³/₁₀ *kg*, zaboj sam tehta 8³¹/₁₀₀ *kg*; koliko tehta cukr?

5. 12 cekinov se zamenja za 135 K 48 h; po čem se računi 1 cekin?

6. Od 100 *kg* se prodá 7'5, 9'75, 12'8, 15'7 in 12'75 *kg*; koliko ostane, ako se od ostanka prodá še petína?

*7. Nekdo je izdal na sejmu od enega desetkronskega novca toliko, da mu je ostalo še 6 K 37 h; koliko je izdal?

$$8. 435'627 : 8'73 =$$

$$9. 5'883 : 0'318 =$$

$$28'0496 : 37'6 =$$

$$7563'29 : 25'75 =$$

$$0'6069 : 7'14 =$$

$$245'75 : 26'875 =$$

10. Množi vsako teh števil:

$$513'24, 3'89, 0'157, 0'081$$

a) z 255, b) z 0'8, c) z 32'87, d) z 9'03.

11. K 45³/₅ *ha* zemljišča, ki ga je kmet že imel, dokupil je še 12³¹/₁₀₀ *ha*; koliko je bilo potem njegovo zemljišče?

12. Trгоvec je imel 248 *kg* riža v zalogi; koliko mu je še ostalo, ako ga je prodal 94 *kg*, 37 *kg* 50 *dkg*, 66 *kg* 8 *dkg*?

*13. 30 *kg* pšenične moke velja 10 K 20 h; koliko velja 1 *kg*?

*14. 20 *l* mleka " 2 " 16 " ; " " 1 *l*?

*15. 15 *m* platna " 21 " 30 " ; " " 1 *m*?

*16. 60 *kg* sode " 18 " 40 " ; " " 12,15 *kg*?

*17. 72 tašk (ključalnic) velja 33 K 84 h; koliko jih velja 8, 36?

*18. 1 *hl* ovočnega vina velja 38 K 40 h; koliko velja 10, 20, 25 *l*?

19. Koliko zvezkov po 3½ pôle narediš iz 35 pôl papirja?

20. Nekdo pošlje 775 *hl* piva v sodčkih, katerih vsak drži 25 *l*; koliko sodčkov je?

***21.** Koliko je:

$$\begin{array}{lll} a) \quad 7\frac{1}{12} - 5\frac{1}{12} ? & b) \quad 9 - 3\frac{3}{8} ? & c) \quad 3\frac{7}{10} - 3\frac{3}{10} ? \\ 5\frac{1}{6} - 5\frac{1}{12} ? & 16 - 9\frac{9}{10} ? & 8\frac{1}{6} - 3\frac{5}{6} ? \\ 8\frac{3}{5} - 7\frac{1}{10} ? & 37\frac{1}{2} - 5\frac{5}{8} ? & 20\frac{1}{4} - 9\frac{7}{12} ? \end{array}$$

***22.** 1 *m* svilnatega trakú velja 27 *h*; koliko velja 50 *m*? Razreši to nalogo na več različnih načinov.

- a) 50krat 27 *h*.
 b) 50krat po 2 desetvinarska novca + 50krat po 7 *h*.
 c) 50krat $\frac{1}{4}$ K + 50krat 2 *h*.
 d) 50 *m* po 1 *h* = $\frac{1}{2}$ K; 50 *m* po 27 *h* = $27\frac{1}{2}$ K.

Izračuni ravno tako na različne načine:

***23.** 20 *l* leče po 48 *h*. ***25.** 25 ključalnic po 1 K 21 *h*.

***24.** 42 *kg* soli po 26 *h*. ***26.** 60 *hl* ječmena po 9 K 90 *h*.

27. Neki kmet je prodal 3 teleta in je dobil za prvo 38 K 88 *h*, za drugo 4 K 50 *h* več kakor za prvo, za tretje 6 K 86 *h* manj kakor za drugo; koliko je izkupil za vsa 3 teleta?

$$\begin{array}{ll} 28. \quad 38561 \times 27 = & 29. \quad 552 \times 388 = \\ 47694 \times 86 = & 609 \times 517 = \\ 65432 \times 17 = & 928 \times 709 = \end{array}$$

30. Koliko velja 48 cekinov po 11 K 29 *h*?

***31.** Za 1 K se dobi $2\frac{3}{4}$ *l* kaše; koliko za 8 K?

***32.** Za 1 K se dobi $3\frac{2}{5}$ *m* jermena; koliko za 15 K?

33. Konjarju se ponuja za konja 247 K, ali on s to ponudbo ni zadovoljen, ker bi pri prodaji zaslužil samo 8 K 30 *h*. Pozneje proda konja ter pridobi 52 K 90 *h*; koliko mu je plačal kupec?

34. Koliko obresti daje na leto 760 K glavnice po 6 %? Izračuni to nalogo na različne načine.

- a) 7krat 6 K + 60krat 6 *h*.
 b) Računi obresti za 700, za 50 in 10 K.
 c) Izračuni obresti za 1 % in potem za 6 %.

Izračuni ravno tako na različne načine letne obresti od:

$$\begin{array}{ll} *35. \quad 525 \text{ K à } 7 \% . & *37. \quad 821 \text{ K à } 5 \% . \\ *36. \quad 780 \text{ K à } 5 \% . & *38. \quad 315 \text{ K à } 4 \% . \end{array}$$

39. Neki kmetovavec obseje 4 njive z deteljo in je potrebuje za prvo $10\frac{1}{4} l$, za drugo $11\frac{1}{2} l$, za tretjo $7\frac{1}{4} l$ in za četrto $8 l$; koliko l semena mu ostane od $\frac{1}{2} hl$?

40. Ako je $1 hl$ vina pri nakupu veljal $54 K$ in se je $32 hl$ prodalo za $1968 K$; koliko se je pridobilo pri prodaji?

41. Na nekem potovanju, katero je trajalo 13 dni, izdal je nekdo $77 K 50 h$; koliko troškov mu pride povprečno na 1 dan?

***42.** Neki zaboj tehta $14\frac{1}{2} kg$, neki drug $12\frac{3}{4}$; a) koliko tehta prvi več nego drugi, b) koliko tehtata oba zaboja skupaj?

43. Neki kmet pelje krompirja v mesto, prvič $532 kg$, drugič $148 kg$ manj; koliko kg krompirja je pripeljal obakrat v mesto?

***44.** Koliko je:

$$\begin{array}{lll} a) \quad \frac{5}{8} \times 3? & b) \quad \frac{3}{10} \times 12? & c) \quad \frac{4}{5} \times 15? \\ 1\frac{2}{3} \times 10? & 3\frac{5}{6} \times 9? & 12\frac{1}{4} \times 7? \end{array}$$

***45.** Koliko je:

$$\begin{array}{lll} a) \quad \frac{1}{5} \text{ od } 475? & b) \quad \frac{2}{3} \text{ od } 165? & c) \quad \frac{5}{6} \text{ od } 504? \\ \frac{1}{8} \text{ „ } 280? & \frac{3}{4} \text{ „ } 216? & \frac{7}{10} \text{ „ } 460? \end{array}$$

***46.** $24 kg$ sveč velja $48 K$; koliko velja $32 kg$? Izračuni to nalogo na različne načine.

a) Izračuni najpred za $1 kg$ in potem iz tega za $32 kg$.

b) Izračuni najpred za $8 kg$ in potem iz tega za $32 kg$.

c) Izračuni najpred za $8 kg$ in potem za $24 kg + 8 kg$.

Izračuni ravno tako na različne načine:

***47.** $30 m$ platna velja $60 K$ ***48.** $20 kg$ mandelov velja $50 K$
 $20 m$ „ „ ? $50 kg$ „ „ ?

***49.** Za $25 K$ se dobi $125 l$ mleka
 „ $30 K$ „ „ ?

50. Mesar kupi tele za $43 K$; prodá $45 kg$ telečjega mesa kg po $1 K 20 h$ in dobí za kožo $3 K 70 h$; koliko ima dobička?

51. V vinogradu se je pridelalo v 5tih letih zaporedoma $59 hl 32 l$, $48 hl 25 l$, $62 hl 18 l$, $55 hl 35 l$ in $60 hl 10 l$; kolik je povprečni pridelek v enem letu?

52. Nekdo kupi $38 hl$ rži, in sicer $15 hl$ po $10 K 24 h$ $14 hl$ po $10 K 36 h$ in ostanek po $10 K 60 h hl$; koliko mora plačati vsega skupaj?

53. Koliko obresti daje:

a) 1285 K glavnice po 4 0/0 v 2 letih?

b) 1809 K „ „ 6 0/0 „ 3 „

c) 3760 K „ „ 5 0/0 „ 4 „

54. Trgovec dobi 1 vrečo kave, ki tehta $119\frac{1}{2}$ kg; prazna vreča tehta $1\frac{4}{5}$ kg; koliko velja kava po 3 K 60 h kg?

55. Kmetovavec proda 18 h pšenice po 12'70 K, 25 hl rži po 10'24 K in 42 hl ovsa po 8'6 K; koliko je izkupil vsega skupaj?

56. A kupi 1 q riža za 49 K 50 h; po čem mora prodajati 1 kg, ako hoče imeti 11. del kupne cene dobička?

***57.** Kolikokrat so:

$\frac{3}{4}$ v 6? $\frac{5}{6}$ v 15? $\frac{3}{8}$ v 12? $\frac{4}{5}$ v 10?

58. $60495 : 327 =$

59. $396791 : 857 =$

$81092 : 194 =$

$1613571 : 519 =$

60. $65\frac{1}{3} : 4 =$

61. $120\frac{3}{8} : 9 =$

62. $47\frac{5}{6} : 7 =$

$38\frac{2}{5} : 6 =$

$206\frac{1}{4} : 5 =$

$91\frac{3}{10} : 11 =$

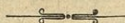
63. Kuharica je stopila 2. novembra 1894. l. v službo in jo popustila 15. marca 1899. l.; koliko časa je služila?

64. Oče plačuje za svojega sina na mesec 44 K za hrano; vsacega pol leta 24 K šolnine, poleg tega na leto 140 K za obleko in 36 K za knjige; koliko ga stane sin na leto?

65. Nekdo menja $15\frac{3}{4}$ hl pšenice za rž; koliko rži dobi, ako dobi za $\frac{3}{4}$ hl pšenice 1 hl rži?

66. Neki mlinar pomeša 12 hl rži, katere vsak hl tehta 71 kg, z 8 hl slabejše rži, katere hl 69 kg tehta; koliko tehta a) vsa ta mešanica, b) 1 hl mešanice?

67. Nekdo zamudi vsak dan $\frac{1}{2}$ delavne ure; a) koliko dni po 10 delavnih ur iznaša zamuda v 5tih letih po 300 delavnih dni, b) koliko bi bil v tem času lahko zaslužil, ako se ena delavna ura računi na 20 h?

Dodatek.

Mére, utéži in novci.

Časovne mere.

1 leto	ima 12 mesecev = 52 tednov in 1 dan,
1 teden	„ 7 dni,
1 dan	„ 24 ur,
1 ura	„ 60 minut,
1 minuta	„ 60 sekund.

Leto ima 52 tednov. Pri obrestnih računih se navadno šteje mesec za 30, leto za 360 dni; a po pratiki ali koledarju ima navadno leto 365, prestopno leto 366 dni. Tudi nimajo vsi meseci enoliko dni; treba je torej pómneti, da ima:

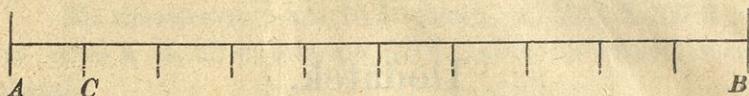
januar	31 dni,	julij	31 dni,
februar	28 „	avgust	31 „
(v prestopnem letu 29 „)		september	30 „
marcij (marec) . . .	31 „	oktober	31 „
april	30 „	november	30 „
maj	31 „	december	31 „
junij	30 „		

Mére za štetje.

1 kôpa ima 60 snopov ali kosov, — 1 ducat 12 kosov.
 1 rizma papirja ima 10 knjig, 1 knjiga 10 snopičev
 (leg), 1 snopič ali lega 10 pól.

Dolgostne mére.

- 1 kilometer (*km*) = 1000 metrov,
 1 meter (*m*) = 10 decimetrov,
 1 decimeter (*dm*) = 10 centimetrov,
 1 centimeter (*cm*) = 10 milimetrov (*mm*).

$AB = 1\text{ dm}, AC = 1\text{ cm}.$

Ploskovne mére.

- 1 hektar (*ha*) = 100 arov,
 1 ar (*a*) = 100 kvadratnih metrov (m^2).

Votle mere.

- 1 hektoliter (*hl*) = 100 litrov,
 1 liter (*l*) = 10 decilitrov = 100 centilitrov,
 1 deciliter (*dl*) = 10 centilitrov (*cl*).

Uteži.

- 1 metr. cent (*q*) = 100 kilogramov,
 1 kilogram (*kg*) = 100 dekagramov = 1000 gramov,
 1 dekagram (*dkg*) = 10 gramov,
 1 gram (*g*) = 10 decigramov,
 1 decigram (*dg*) = 10 centigramov,
 1 centigram (*cg*) = 10 miligramov.

Novci (denarji).

1. Pred létom 1858. se je računilo v Avstriji na goldinarje tako zvanega dogovornega (konvencijskega) denarja, tako da je po dvajset goldinarjev imelo v sebi 233'87 *g* čistega srebra; 1 goldinar srebra („C. M.“) je imel 60 kr. po 4 (stare) vinarje, 100 goldinarjev C. M. je veljalo toliko, kakor 105 goldinarjev av. v. ali 210 K.

2. Od 1. novembra 1858. l. se je računilo na goldinarje avstrijske vrednosti, ter iz 500 *g* čistega srebra kovalo po 45 goldinarjev. Goldinar je imel 100 krajcarjev (kr.).

3. Po zakonu (postavi) z dne 2. avgusta 1892. l. je obveljala krona vrednota, ki je od dne 1. januarju 1900 l. edina zakonita deželna vrednota. Njena računska enota je krona (K) po 100 vinarjev ali beličev (h).

Za deželne zlate novce ali zlatnike se kujejo :

- a) dvajsetkronski novci,
- b) desetakronski novci.

Oboji zlatniki imajo v sebi po $\frac{9}{10}$ čistega zlata; iz 1 *kg* novčnega zlata kujejo po 164 dvajsetkronskih ali 328 desetakronskih novcev.

Za srebrne novce:

- a) petkronski novci,
- b) enokronski novci (krone)

Za nikljeve novce:

- a) dvajsetvinarski novci,
- b) desetvinarski novci.

Bronasti novci:

- a) dvovinarski novci,
- b) enovinarski novci.

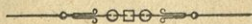
Izmed novcev avstrijske vrednote ostanejo, dokler se ne ukrene drugače, srebrni goldinarji v obteku; 1 gl. = 2 K.

Sedaj, ko so se iz obteka potegnile vse državne note in bankovci po 10 gl., 100 gl. in 1000 gl., ostane v obteku naslednji papirnati denar, i. t. nove note avstr. ogr. banke po 10 K, 20 K, 50 K, 100 K in 1000 K.

Razen téh se kujejo kot trgovinski novci:

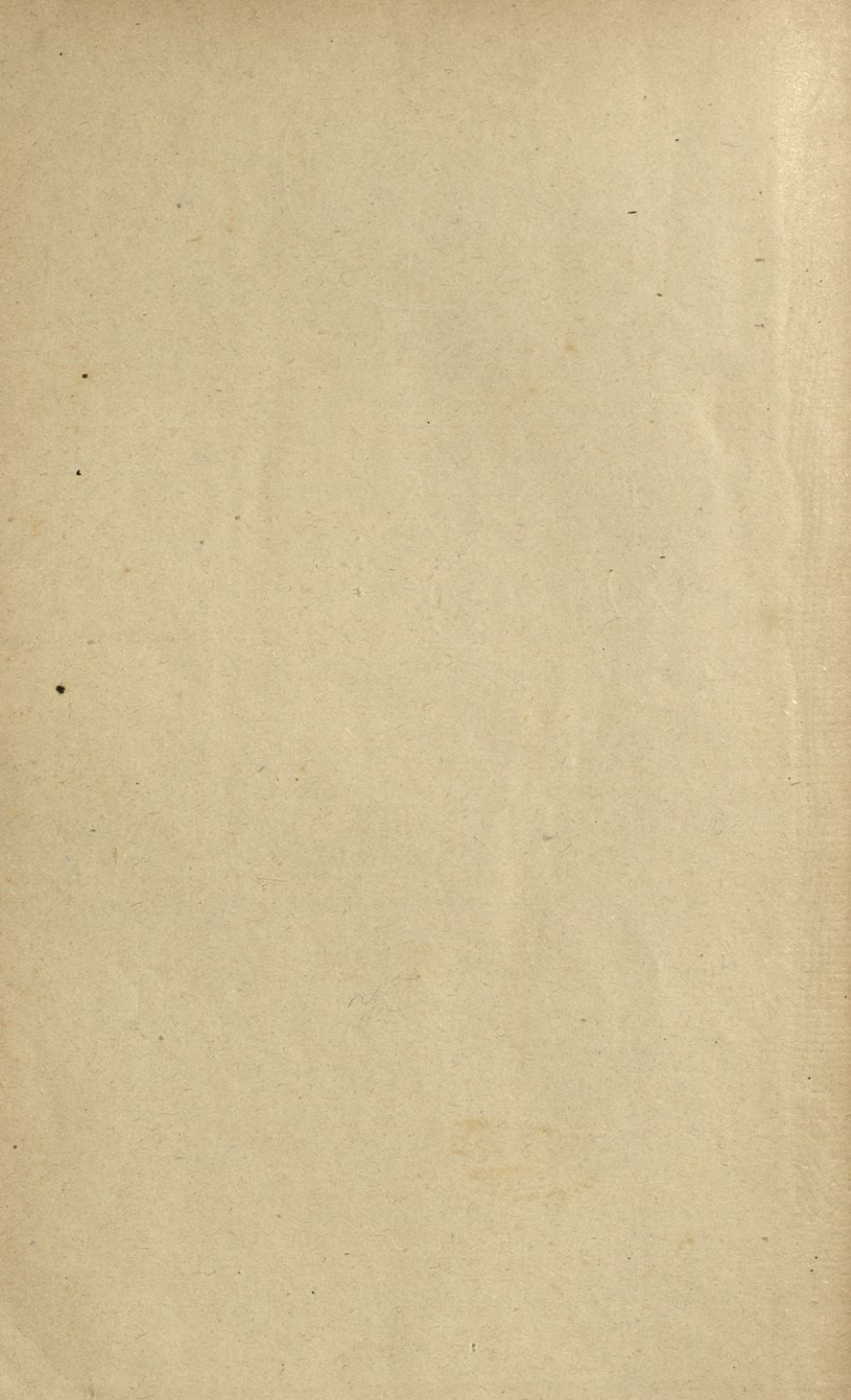
a) Avstrijski cekini = 11 K 29 h, ki imajo v sebi čistega zlata po $986\frac{1}{9}$ tisočin. Na 1 *kg* novčnega zlata jih gre po 290'492.

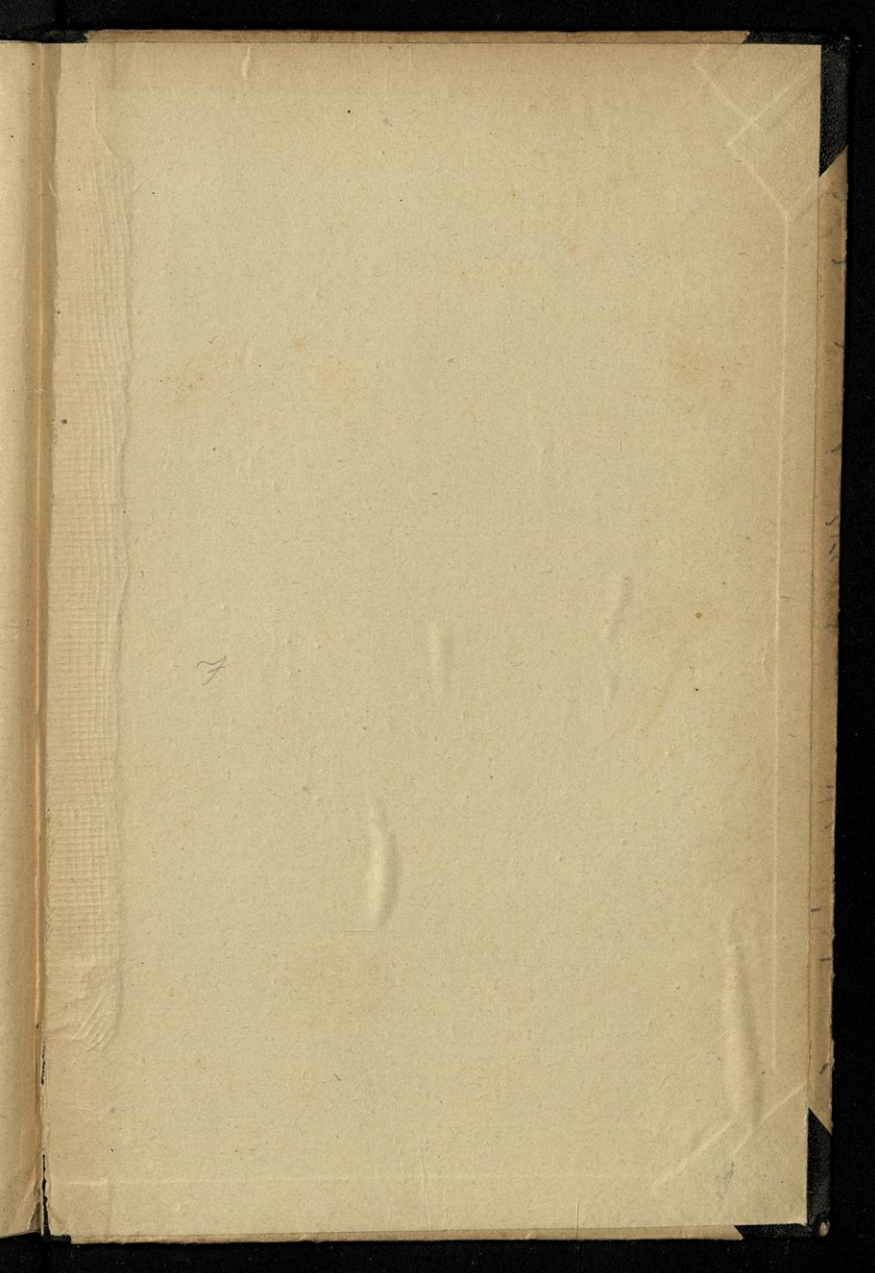
b) Levantinski t. j. jutrovski ali Marije Terezije tolarji, ki kažejo podobo cesarice Marije Terezije in letno številko 1780, ter nimajo določene vrednosti.


~~~~~  
Natisnil Karel Gorišek na Dunaju. V. — 16 543.  
~~~~~


UNIVERZITETNA KNJIŽNICA MARIBOR

21324/2. izd. 1916

00155

000510013

ZA ČITALNICO